

سوننەتە گانى پيغەمبەرى خوا

ﷺ

وزيكره گانى روژانهى

أ.د. خالد بن على المشيخ

پيشه كى بو نوسيوه

نوسينى :

د. عبد الله بن حمود الفريخ

سوننه ته کانی پیغهمبه ری خوا (ﷺ)

و زیکره کانی روژانه ی

خوای گه وره له فهرمووده یه کی قودسیدا ده فهرمویت :
(وه به رده وام به نده که م لیم نزیک ده بیته وه به سوننه ته کان تاوه کو خوشم
ده ویت))

نوسینی :

د. عبد الله بن حمود الفریح

أ.د. خالد بن علی المشیقح

پیشه کی بو نویوه

الطبعة الأولى

۱۴۴۱هـ / ۲۰۲۰م

ماڦى چاپکردن ريگه پيڊراوه بو هه موو كه سيك بيه وي چاپى بكات له ري
خوادا يان وه ريگيڙيته سه ر زمانىكى تر له پاش پرس پيكردى نوسه ر

ئهم كتيبه وه رگيڙدراوه بو زياتر له ده زمان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیرستی بابه ته کانی کتیه که

پیشه کیه کان

لاپره	بابه ت
۱۵	پیشه کی : له لایه ن زور به پیز دکتور/ خالد بن علی المشیق
۱۷	پیشه کی : د. عبد الله بن حمود الفریح
۲۰	ده ستییک.
۲۰	مانای سوننه ت
۲۰	چهند نمونه به ک له سهر سووربوونی سه له ف له سهر سوننه ت
۲۲	له به ره مه کانی شوینکه وتنی سوننه ت

سوننه ته کات بو دیاریکراوه کان

لاپره	بابه ت
۲۶	یه که م : کاتی پیش فه جر
۲۶	به شی یه که م : ههستان له خه و و ئه وه ی به دوایدا دیت له کرداره کان که پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه نجامی ده ا :
۲۶	۱ ده می به سیواک پاک ده کرده وه، واته : سیواکی پیدا ده هینا
۲۷	۲ ئه و زیکرانه ده خوینن که له کاتی ههستان له خه ودا هاتووه .
۲۷	۳ خه وه که له ده موچاوی ده سپریت.
۲۷	۴ ته ماشای ئاسمان ده کات.
۲۷	۵ ده ئایه ته که ی کوئیایی سوره تی (آل عمران) ده خوینیت.

لاپه ره	بابه ت
۲۸	۶ ههردوو دهستی سى جار ده شوات.
۲۸	۷ ئاو وهرده داته لوتى وده ریده هینى سى جار.
۲۸	۸ نه مجار ده ست نوپژ ده شوریت.
۲۹	◀ جا له سوننه ته کانی ده ست نوپژ
۲۹	۱ سیواک:
۳۰	۲ وتنى : بسم الله:
۳۰	۳ شوشتنى ده سته کان سى جار.
۳۰	۴ ده ست پیکردن به لای راست له شوشتنى ده سته کان و پنیه کاند.
۳۱	۵ ده ست پیکردن به ئاو وهردانه دم و ئاو هه لدا نه لوت.
۳۱	۶ زیاده رپه وى کردن له ئاو وهردانه دم و لوت بۆ که سیک به رۆژوو نه بیته.
۳۱	۷ ئاو وهردانه دم و لوت به یه ک ده ست.
۳۲	۸ له سړینی سهردا سوننه ته به و شیوازه بکړیت له سوننه تدا هاتوو.
۳۲	۹ شوشتنى ههر نه ندامیک سى جار.
۳۳	۱۰ نه و دوعایه ی له پاش ده ست نوپژ هاتوو.
۳۴	◀ به شى دووهم : ههستان بۆ شه و نوپژ و ویتر ، چهند کرداریکی تیدایه که له ریبازه که ی پیغه مبهری خوايه (ﷺ).
۳۴	۱ سوننه ته شه و نوپژ له کاته باشتره که ی خویدا بکړیت.
۳۶	۲ سوننه ت وایه که یازده رکات بکات.
۳۷	۳ سوننه ت وایه شه و نوپژ به دوو رکاتى سووک ده ست پى بکات.
۳۷	۴ سوننه ته نه و دوعایانه بخوینیت که له ده ست پیکردنى شه و نوپژدا هاتوون ، له وانه
۳۸	۵ سوننه ت وایه راوه ستانه که ی درپژ بکاته وه ، ههروه ها کړنؤشه که ی و سوژده که ی
۳۸	۶ نه و سوننه تانه به جن بهینى که له خویندنه وه که یدا هاتوون
۳۹	۷ سوننه ت وایه له کۆتایى ههر دوو رکاتدا سه لام بداته وه.

لاپه ره	بابه ت
۳۹	۸ سوننه ت وایه له کۆتا سنی رکاته که یدا چهنده سوره تیکی دیاری کراو ههن نه وانه بخوینیت.
۳۹	۹ له سوننه تدا هاتوو که واهندنی جار له ویتره که یدا قونوت بخوینیت.
۴۱	۱۰ پارانه وه له کۆتا سنی یه کی شه ودا.
۴۱	۱۱ سوننه ته نه گهر سه لامی دایه وه له ویتره که ی بلیت : (سبحان الملک القدوس) سنی جار، له سییه مدا دهنگی بهرز ده کاته وه.
۴۲	۱۲ سوننه ته خیزانه که ی هه لسیینیت به مه بهستی نه نجامدانی شه ونویژ.
۴۲	۱۳ له سوننه تدا هاتوو که واهه و که سه ی شه ونویژ ده کات نه و کاره بکات که بو خوی سووک و ئاسانه، بو نه وه ی کاریگه ری له سه ر خشوعه که ی نه بیت.
۴۳	۱۴ سوننه ته ههر که سیک شه ونویژی له ده ست ده رچوو نه واهه به روژ بیکاته وه به لام به جووت.
۴۴	◀ دووم : کاتی فه جر
۴۴	◀ بانگدان ، وه چهنده سوننه تیکی تیدایه:
۴۴	۱ شوینکه وتنی بانگیژ له وه ی ده یلیت.
۴۵	۲ وتنی نه م زیکره پاش دوو شه هاده ته که.
۴۵	۳ سه لاوات دان له سه ر پیغه مبه ری خوا (ﷺ) له پاش بانگه که.
۴۵	۴ وتنی نه و دو عایه ی له پاش بانگ هاتوو.
۴۶	۵ دو عاکردن له پاش بانگدان.
۴۶	◀ سوننه تی فه جر، چهنده سوننه تیکی تیدایه:
۴۷	۱ دوو پاتکراوترین سوننه تی راتیبه.
۴۷	۲ سوننه تی فه جر به چهنده کاریک تایبه مه نده کراوه
۴۹	◀ رویشتن بو مزگه وت و چهنده سوننه تیکی تیدایه:
۴۹	۱ سوننه ته زوو پروات بو مزگه وت.
۴۹	۲ به ده ستنوژ وه له مال ده رچیت بو نه وه ی هه نگاوه کانی بو بنوسریت
۵۰	۳ به هیمنی و له سه ر خویی و وه قاره وه بو نویژ ده رچیت.
۵۰	۴ پیشخستنی پیی راست له کاتی چوونه ناو مزگه وته وه و پیشخستنی پیی چه پ له کاتی ده رچووندا.

لاپه ره	بابه ت
۵۰	◊ ۵. ئەو زیکره بلیت که دهرباره ی چوونه ژوره وه و دەرچوون هاتوون
۵۰	◊ ۶. دوو رکات نوژی (تحية المسجد) بکات.
۵۱	◊ ۷. سوننه ته پیاوان ده ستپیشخه ری بکه ن بۆ ریزی پیشه وه ، چونکه ئەوه باشتین ریزه ، وه بۆ ئافره تان باشتین ریز کۆتا ریزه .
۵۱	◊ ۸. سوننه ته که سی مه موم نزیک بیته وه له ئیمامه که ی.
۵۲	◀ سوننه ته کانی ناو نوژی
۵۲	◀ أ سوتره ، وه ئەمانه ی خواره وه سوننه تن تیاپدا:
۵۲	◊ ۱. سوننه ته سوتره یه کی هه بیته .
۵۳	◊ ۲. سوننه ته نزیک بیته وه له سوتره که .
۵۳	◊ ۳. سوننه ته ئەو که سه ی به به رده ستی نوژی خویندا تیده په ریت ره د بکریته وه (بگپردریته وه).
۵۴	◊ ۴. سوننه ته بۆ هه موو نوژی یک سیواک بکریته
۵۴	◀ ب سوننه ته له کاتی راوه ستاندا ئەمانه ی خواره وه ئەنجام بدریته :
۵۴	◊ ۱. ده ست به رزکردنه وه له کاتی ته کبیره ی ئیحرامدا .
۵۵	◊ ۲. سوننه ته له کاتی ده ست به رزکردنه وه دا په نجه کان کرابنه وه .
۵۵	◊ ۳. سوننه ته ده ست به رز کردنه وه که بۆ ئەو جیگه یه بیته که له سوننه تدا هاتووه .
۵۶	◊ ۴. سوننه ته نوژی خوین له پاش ته کبیره ی ئیحرام ده ستی راستی بخاته سه ر ده ستی چه پی .
۵۶	◊ ۵. سوننه ته به ده ستی راستی ده ستی چه پی بگریته .
۵۷	◊ ۶. سوننه ته دوعای ده ستپیکردنی نوژی (الاستفتاح) بلیته .
۵۷	◊ ۷. ئیستیعازه کردن
۵۸	◊ ۸. به سمه له (واته : وتنی: بسم الله الرحمن الرحيم)
۵۸	◊ ۹. وتنی (آمین) له گه ل ئیمامدا .
۵۹	◊ ۱۰. خویندنی سوره تیک له پاش (الفاتحة) .

لاپه ره	بابه ت
۵۹	ج < له کاتی کرنوشدا ئه مانه ی خواره وه سوننه تن:
۵۹	۱ < سوننه ته هه ردوو دهستی بخاته سهر هه ردوو نه ژنوی ، وه کو که سیک بیگریت و په نجه کانی له یهک دوور ده کاته وه.
۶۰	۲ < سوننه ته ئه وه که سه ی کرنوش ده بات پشتی دریژ بکاته وه به راستی.
۶۰	۳ < سوننه ته نویژ خوین له کاتی کرنوشدا دهسته کانی له لاکانی دوور بکاته وه.
۶۱	۴ < سوننه ته ئه وه زیکرانه ی بخوینیت که له کرنوشدا هاتوون.
۶۲	د < هه ستانه وه له کرنوش و چهند سوننه تیکی تیدایه:
۶۲	۱ < دریژ کردنه وه ی ئه م روکنه .
۶۲	۲ < جوراوجور کردن له شیوازه کانیدا : (ربنا ولک الحمد) له نیوان ئه مانه ی خواره وه دا
۶۳	۳ < سوننه ته ئه وه زیکرانه ی بلیت که له پاش هه ستانه وه له کرنوش هاتوون.
۶۳	ه < سوچه ، چهند سوننه تیکی تیدایه :
۶۳	۱ < سوننه ته ئه وه که سه ی سوچه ده بات دهسته کانی له ته نیشه کانی دوور بخاته وه و سکی له رانه کانی دوور بخاته وه.
۶۴	۲ < سوننه ته ئه وه که سه ی سوچه ده بات لیواری په نجه کانی پیی روو له قیبله بکات
۶۵	۳ < سوننه ته ئه وه زیکرانه بلیت که بو کاتی سوچه هاتوون.
۶۵	۴ < سوننه ته دوعا زور بکات له سوچه دا.
۶۶	و < سوننه ته کانی دانیشتن له نیوان دوو سوچه که دا .
۶۶	۱ < سوننه ته که سی نویژ خوین پیی چه پی فهرش بکات و له سه ری دانیشیت و پیی راستی بچه قینیت به زه وییه که دا .
۶۶	۲ < دریژ کردنه وه ئه م روکنه .
۶۶	۳ < سوننه ته هه رکه سی بیه ویی هه ستینه وه بو هه ر رکاتیک ، دووهم یان چواره م ، که میک دانیشیت پیش ئه وه ی هه ستینه وه .
۶۷	ز < ئه و سوننه تانه ی که له ته حیاتدا هاتوون:
۶۷	۱ < سوننه ته پیی چه پی فهرش بکات له ته حیاتدا و پیی راستی بچه قینیت به زه وییه که دا.
۶۸	۲ < سوننه ته جوراوجور بکات له دانانی ده ستیدا له کاتی ته حیاتدا.
۶۹	۳ < سوننه ته جوراوجور بکات له شیوازی دانانی په نجه کانیدا له کاتی ته حیاتدا.

لاپہرہ	بابہ ت
۷۰	سۄننہ تہ نوٲژخوٲن جوړاو جوړ بکات لہ نٲوان شوآوزہ کانی تہ حیاتدا.
۷۰	سۄننہ ت وایہ کہ نوٲژخوٲن بہ شیوازی تہ وەرۄک دانیشٲت بو تہ حیاتی کوٲایی لہ نوٲژہ سٲ رکاتی و چوار رکاتیہ کاندآ.
۷۱	سۄننہ ت وایہ کہ وا نوٲژخوٲن لہ شیوازه کانی صہ لاوات دان لہ سہر ٲنغہ مہری خوا (ﷺ) جوړاو جوړ بکات.
۷۲	سۄننہ ت وایہ پہ نابگریٲ بہ خوای گہورہ لہ چوار شت ٲیش ئہ وہی سہ لام بداتہ وہ
۷۲	ح > ئہ و زیکرہ مہ شروعانہ لہ ٲاش سہ لامدانہ وہ لہ نوٲژہ فہرزه کاندآ ہاتوون سۄننہ تن.
۷۶	ط > سۄننہ تہ لہ جٲ نوٲژگہ کہی خوٲیدا دانیشٲت تاوہ کو روژ دہردہ چٲت.
۷۷	زیکرہ کانی بہ یانیان
۷۷	زیکرہ کانی بہ یانیان و ئیواران ئہ مانہن.
۸۲	سٲیہ م : کاتی چٲشتہ نگا و .
۸۲	بہ لگہ ش لہ سہر ئہ وہ
۸۲	کاتہ کہی
۸۲	باشترین کاتہ کہی
۸۲	ژمارہی رکاتہ کانی
۸۵	چوارہم : کاتی نیوہرؤ.
۸۵	کاری بہ کہم: نوٲژہ سۄننہ تہ کانی ٲیش و ٲاشی نوٲژی نیوہرؤ.
۸۵	کاری دووہم : سۄننہ تہ رکاتی یہ کہم لہ نوٲژی نیوہرؤ درٲژبکریٲتہ وہ.
۸۶	کاری چوارہم : لہ کاتی سہ ختی گہرما دا ، سۄننہ تہ نوٲژی نیوہرؤ دوا بخریٲ تاوہ کو خوړہ کہ دہ شکٲتہ وہ.
۸۷	ٲننجہم : کاتی عہ سہر.
۸۸	زیکرہ کانی بہ یانیان و ئیواران.
۸۸	کاتی زیکرہ کانی بہ یانیان.
۸۸	کاتی زیکرہ کانی ئیواران.

لاپره	بابه‌ت
۹۰	◆ شه‌شه‌م : کاتی مه‌غریب
۹۰	◆ کاری به‌که‌م : ریگری کردن له مندالان له‌سه‌ره‌تای مه‌غریبه‌وه به‌کیکه له سوننه‌ته‌کان.
۹۱	◆ کاری دووهم : سوننه‌ته له سه‌ره‌تای مه‌غریبه‌وه ده‌رگا‌کان دابخریت، وه ناوی خوا بهیئریت.
۹۱	◆ کاری سییه‌م : دوو رکات نویژ پیش مه‌غریب.
۹۱	◆ کاری چواره‌م : خه‌وتن مه‌کروهه له پیش عیسا.
۹۲	◆ حه‌وته‌م : کاتی عیسا .
۹۲	◆ کاری به‌که‌م : دانیشن و قسه‌کردن مه‌کروهه له پاشی .
۹۲	◆ کاری دووهم : باشر وایه نویژی عیسا دوابخریت ، ئه‌گه‌ر به‌و کاره‌ی نارح‌ه‌تی له‌سه‌ر مه‌ئوممه‌کان نه‌بیئت .
۹۴	◆ سوننه‌ته هه‌موو شه‌ویک سوره‌تی (الإخلاق) بخوینیت .
۹۵	◀ سوننه‌ته‌کانی خه‌وتن
۹۵	◆ خه‌وتن ، چه‌ند سوننه‌تیکی تیدایه :
۹۵	◆ ۱ داخستنی ده‌رگا‌کان له کاتی خه‌وتندا .
۹۵	◆ ۲ کوژاندنه‌وه‌ی ئاگر پیش خه‌وتن
۹۶	◆ ۳ ده‌ست‌نویژ شوشتن پیش خه‌وتن.
۹۶	◆ ۴ ته‌کاندنی جیگا‌که پیش ئه‌وه‌ی له‌سه‌ری راکشیت.
۹۶	◆ ۵ خه‌وتن له‌سه‌ر لای راست.
۹۷	◆ ۶ ده‌ستی راستی بخاته ژیر گو‌نای راستی.
۹۷	◆ ۷ خویندنه‌وه‌ی زیکره‌کانی خه‌وتن
۱۰۲	◆ ئه‌و سوننه‌تانه‌ی له کاتیکدا که‌سی خه‌وتوو خه‌و ده‌بینی.
۱۰۲	◆ جا له‌و سوننه‌تانه‌ی له‌م بابه‌ته‌دا هاتوون ، چه‌ند فه‌رمووده‌یه‌ک له باره‌یه‌وه هاتوو
۱۰۳	◆ له فه‌رمووده‌کانی پیش‌وو‌دا بو‌مان ده‌رده‌که‌ویت
۱۰۴	◆ هه‌رکه‌سیک به‌شه‌و له‌ خه‌و هه‌ستا ، ئه‌وا سوننه‌ته‌ ئه‌م زیکره‌ بلیت

سوننه ته کان که به کات دیاری نه کراون

لاپه ره	بابه ت
۱۰۸	سوننه ته کانی خواردن
۱۰۸	۱ وتنی (بسم الله) له سهره تاي خواردندا .
۱۰۹	۲ له پيش خويوهه بخوات.
۱۰۹	۳ هه لگرتنی ئه و پارووهی ده که ویت و لادانی ئه وهی پیوهی لکاوه و پاشان خواردنی .
۱۱۰	۴ لیساندنه وهی په نجه کان .
۱۱۰	۵ پاککردنه وهی ده فره که.
۱۱۱	۶ خواردن به سې په نجه .
۱۱۱	۷ هه ناسه دان له ده ره وهی ده فره که سې جار.
۱۱۲	۸ همد و سه نای خوی گه وره له پاش خواردن .
۱۱۲	۹ کوبوونه وه له سهر خواردن .
۱۱۳	۱۰ ستایش کردنی خواردن نه گهر پیی باش بوو .
۱۱۳	۱۱ دو عاکردن بو خاوه ن خواردنه که.
۱۱۴	۱۲ موسته حه ببه ئه و که سه ی ده خواته وه له پاش خواردنه وهی خوی بیداته ئه و که سه ی لای راستیتی له پيش ئه و که سه ی لای چه پیتی.
۱۱۴	۱۳ ئه وهی ئاو دابه ش ده کات دوایین که س ده خواته وه.
۱۱۴	۱۴ داپوشینی ده فره کان و ناوی خوا هینان له کاتی هاتنی شه ودا.
۱۱۶	دووه م : چهند سوننه تیکی سه لام کردن و به به ک گه یشتن و دانیشن
۱۱۶	۱ یه کیک له سوننه ته کان : سه لامدانه .
۱۱۷	۲ موسته حه ببه سه لامه که سې باره بگریته وه نه گهر پیویستی کرد .
۱۱۸	۳ سوننه ته سه لامکردنه که هه موو که سیک بگریته وه نه وهی ده یناسیت و نه وهی نایناسیت.
۱۱۸	۴ سوننه ته ئه و که سه ده ست به سه لامکردنه که بکات که وا سوننه ت هاتووه به ده ستیگردنی .

لاپه ره	بابته
۱۱۸	۵ سوننه ته سه لام له منداڻ بکریټ .
۱۱۹	۶ سوننه ته له کاتی چوونه ماله وه دا سه لام بکات.
۱۲۰	۷ سوننه ته دهنگی نزم بکاته وه به سه لامکردنه که نه گهر چووه ژووره وه بو لای کومه ئیک خه وتوو یان تیدا بوو.
۱۲۰	۸ سوننه ته سه لام بگه یه نیت.
۱۲۰	۹ سه لام کردن له کاتی چوونه ژووره وه بو ههر مه جلیسیک و له کاتی جیابوونه لئی.
۱۲۱	۱۰ سوننه ته له کاتی به یه ک گه یشتندا له گه ل سه لامدا ته و قه بکریټ.
۱۲۱	۱۱ سوننه ته له کاتی به یه ک گه یشتندا زه رده خه نه بکات و رووی گه ش بکاته وه.
۱۲۱	۱۲ وتنی وشه یه کی چاک سوننه ته چونکه سه ده قه یه.
۱۲۲	۱۳ موسته حه ببه زیگری خوای گه وره بکریټ له مه جلیسدا.
۱۲۲	۱۴ سوننه ته به (کفارة المجلس) کوتایی به مه جلیسه که به نیت.
۱۲۳	◆ سییه م : سوننه ته کانی پۆشاک و رازاندنه وه
۱۲۳	۱ له به رکردنی پیلوو نه علدا
۱۲۴	۲ له به رکردنی پۆشاک سی سوننه ته.
۱۲۵	۳ سوننه ته بۆنی خو ش به کار به نیت.
۱۲۵	۴ سوننه ته به لای راست ده ست پښ بکات له کاتی سه ر شانه کردندا.
۱۲۶	◆ چواره م : سوننه ته کانی پژمین و باویشک
۱۲۶	◆ سوننه ته کانی پژمین:
۱۲۶	۱ سوننه ته نه و که سه ی ده پژمیت بلت : (الحمد لله) .
۱۲۷	۲ نه گهر نه و که سه ی پژمی و نه یوت : (الحمد لله) نه و سوننه ته وه لام نه دریته وه.
۱۲۸	◆ سوننه ته کانی باویشکدان.
۱۲۸	◆ سوننه ته باویشکه که ی قوتداته وه ، یان به ده ستی بیگریټه وه .

لاپەرە	بابەت
۱۲۹	◆ پینجەم : چەند سوننەتییکی تری رۆژانە
۱۲۹	◆ وتنی ئەو زیکرە ی لە کاتی چوونە ژوورەوہ بۆ ئاودەست و هاتنە دەرەوہ هاتووہ .
۱۳۰	◆ نوسینی وەصیئنامە سوننەتە.
۱۳۰	◆ لیبوردەیی و نەرم و نیانی لە کرین و فرۆشتندا .
۱۳۱	◆ ئەنجامدانی دوو رکات نوێژ لە پاش هەموو دەستنوێژیک
۱۳۱	◆ چاوەروانکردنی نوێژەکان.
۱۳۲	◆ سیواک .
۱۳۰	◆ نوێکردنەوہی دەستنوێژ بۆ هەموو نوێژیک .
۱۳۱	◆ پارانەوہ.
۱۳۷	◆ وە لە سوننەتەکانی رۆژانە زیکری خوای گەرەیە
۱۳۷	◆ زیکرکردن ژیانەوہی دلەکانی تێدایە
۱۳۸	◆ خوای گەرە لە زۆر جێگادا هانی داوین بۆ زیکرکردنی ، لەوانە
۱۳۹	◆ وە ئەوہی لە سوننەتی پینجەمبەرەوہ (ﷺ) هاتووہ لە جۆرەکانی زیکر زۆرن ، لەوانە

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

المجید و مدبر و المصلح و السلام علی من اتبع الهدی و بعد :
 فقد قرأت فی هذا المؤلف للشیخ عبدالرحمن بن جمود
 العزیم (المنهج العلیة فی بیان السنن الیومیة)
 فقد ألفتیه مؤلفاً مفیداً یجمل علی استقصاء السنن
 الیومیة (التعلیل و الثقلیة فی اللیل و النهار) المنفردة
 و النایفة لغيرها مما ثبت باللیل مجراه الله خیراً
 و نفع جزله آمین ، و بالله التوفیق .

کتابه

در حاله من علی المشیخ

خلفا

۱۴۳۴/۱۱/۵

پیشہ کی :

له لایهن زور بهر یز دکتور / خالد بن علی المشیقح

سوپاس و ستایش بو خوی تاک و تهنها و صهلات و سهلام له سهر ئه و
کهسهی هیچ پیغه مبهریک له پاش ئه و نییه ، وبعد :
ئهم کتیبهم خوینده وه له نویسی شعیخ : عبدالله بن حمود الفریح
(المنح العلیة فی بیان السنن الیومیة) .

بینیم کتیبکی به سووده ههستاوه به باسکردنیکی تیروته سهلی
سوننه ته کانی روژانه ، ئهوانه ی کردارین و ئهوانه ی به وتن ئه نجام
دهدرین له شه و و روژدا ، ئهوانه ی به ته نهان و ئهوانه ی پاشکوی جگه له
خویه تی ، ئه وه ی به به لگه وه سه لمینراون .

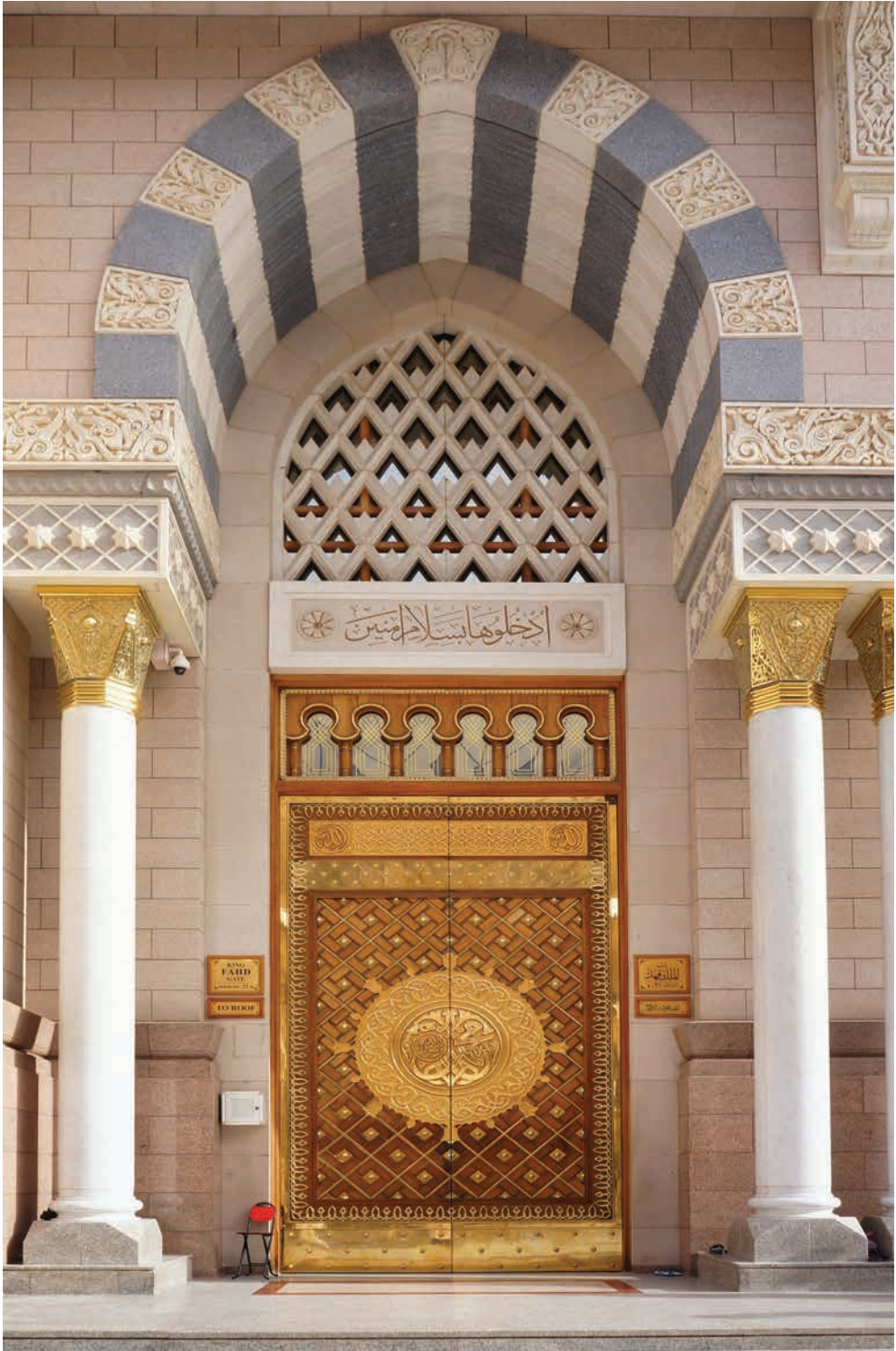
خوی گه وره جهزای خهیری بداته وه و سوودی بو نوسه رکهش هه بیته و
خوی گه وره ته و فیکمان بدات .

به پینووسی / د. خالد بن علی المشیقح

ئوستاد و دکتور له زانکوی القصیم

ماموستا له حه ره می مه ککی و مه ده نی

پیشه کی :

سوپاس و ستایش بۆ ئەو خوای که فەرمووێت: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ [الاحزاب: ۲۱] واتە: بەراستی پەيامبەری خوا چاکترین نمونەى پێک و پێکی و سەرەشقە بۆتان، بەتایبەتى بۆ ئەو کەسە ، کە بە تەمای خواو روژی دواييە یادی خواش زۆر دەکا) (تەفسیری هەموو ئایەتەکانى ئەم کتیبە لە تەفسیری (رامان) هەو وەرگراوە) شوینکەوتنى سوننەتەکانى پێغەمبەرى خواى (ﷺ) لە شەرعدا دارشتوو ، وە سەلامت و سەلام لەسەر چاکترین کەس کە رێنمووی ئوممەتە کەى کردوو بۆ گوێراپەلێبە کى تەواو و شوینکەوتنى سوننەت ، وبعـد :

برای خوینەر ئەوێ لەبەر دەستت دایە، سوننەتى روژانەى پێغەمبەرى خواپە (ﷺ) لەو کاتەو لە خەو هەل دەستت تاوێ کو کاتى خەوتنى ، رێکخواپە بە پێى کاتەکان، ئەمجار لە پاش ئەوێ چەند سوننەتێکى تری روژانەم باس کردووێ کە بە کاتێکى دیارى کراو دیارى نەکراون ، وە مەبەستم لە سوننەتى موستەحەب ئەوێ کە شەرع فەرمانى پێکردوو بەلام لە رووی ئیلزامەوێ نییە ، بەلکو لە رووی کەمال و زیادەکردنى گوێراپەلێبە کانه ، ئەمەش کورتکراوێ کتیبە ئەصلە کەپە (المنح العلیة فی بیان السنن الیومیة) لە پاش ئەوێ مەسەلە زانستى و ئەو سوود بەدەست هاتووێ کە پەپووستن بە سوننەتەکانەوێ لایراون ، وە تەنھا ئەم کورتکراوێم هێشتەوێ ئەویش هێنانەوێ سوننەتە کەپە لە گەل بەلگە کەپدا، وەکو وەلامدانەوێ پێشنىارى هەندى لەو براپانە بۆ کورتکردنەوێ ، هەرەها لەبەر ئاسانکردنەوێ بۆ ئەو کەسانەى کاتە کەپان بەشیان ناکات یان کەم هەول دەدەن بۆ خویندنەوێ ئەصلە کە ، هەرەها بۆ ئەوێ هەندى لەو دەزگا خەپروازانەى کە خەپریکى کارى بانگەوازن بۆ چاپکردنى و گەپاندنى بۆ زۆرتین

کہس به پئی توانا ، وه ئه و پالنه ره ی که بووه هوی به دواداچوونی سوننه ته کانی روژانه ی پیغهمبه ری خوا (ﷺ) ئه وه یه چه زکردن و ویستن له ده رختن و بلاوکردنه وه ی ریگا و ریبازه که ی پیغهمبه ری خوا (ﷺ) وه کو پیویست، ئه و ریبازه ی روژه لات ناشرینی کردوه ، له گه ل ئه وه ی که له واقعی ئه مپروماندا دیار و ئاشکرایه له که مته رخمی له ده ست گرتن به سوننه ته وه به بیانوو ی ئه وه ی ئه و که سه ی وازی لئ بهینئ سزا ندریئت ، بویه خهیریکی زورمان له ده ست ده رچووه ، وه سوور بووم له سه ر ئه وه ی که سوننه ته صه حیحه کان بهینمه وه ، وه ته نها ئه وانه ی روژانه ن و گریمداون به به لگه کانیه وه ، داوا له خوی گه وه ده که م بمانگیپرئ له و که سانه ی که شوینی ریبازه که ی پیغهمبه ری خوا (ﷺ) ده که ون و شوین پئی ئه و ده گرنه به ر و له گه ل گرووپ و تاقمه که ی خویدا چه شرمان بکات .

به پینوسی / د. عبد الله بن حمود الفریح

بو پیه وندیکردن له ریگای پوستی ئه لیکترۆنییه وه :

forih@hotmail.com

دہستپیک

مانای سوننہت :

سوننہت بہ مانای مستہحب و مہندوب دیت .

جا سوننہت : بریتیہ لہوہی شہرع فہرمانی پیکردووہ بہ لام لہ رووی ٹیلزاموہ نیہ ، وہ بہرہمہ کہی : بکہرہ کہی پاداشت و ہردہ گریٹ و ٹہوہی وازی لئ دہہینئ سزا نادریت .

چہند فونہیہک لہسہر سووربوونی سہلہف لہسہر سوننہت :

١ ٹیمامی (موسلیم) لہ صہحیحہ کہیدا ریوایہ تی کردووہ لہ فہرمودہی (النعمان بن سالم) لہ (عمرو بن اوس) ہوہ -رہزای خویان لہسہر بیٹ - دہ لئیت : (عنبسہ بن ابي سفیان) بوئ گپراموہ ، وتی : گویم لئ بوو (أم حبیبہ) دہیفہرموو : گویم لئ بوو پیغہمبہری خوا (ﷺ) دہیفہرموو : (ہہرکہسئ لہ شوو روژیکدا دوازدہ رکات نوژی کرد ، ٹہوا بہوئیہوہ لہ بہہشتدا خانوویہ کی بو دروست دہ کریٹ) (موسلیم) ریوایہ تی کردووہ بہ ژمارہ (۱۷۲۷) (أم حبیبہ) دہفہرموئیت :

(لهو کاتهوه گویم له م فرموده یه بووه له پیغمبهری خوداوه (ﷺ) هه رگیز وازم لئ نه هیئاوه) وه (عنبسة) ده لئیت : (لهو کاتهوه گویم له م فرموده یه بووه له (أم حبیبة) وه هه رگیز وازم لئ نه هیئاوه).

وه (عمرو بن اوس) ده لئیت : لهو کاتهوه گویم له م فرموده یه بووه له (عنبسة) وه هه رگیز وازم لئ نه هیئاوه.

وه (النعمان بن سالم) ده لئیت : لهو کاتهوه گویم له م فرموده یه بووه له (عمرو بن اوس) وه هه رگیز وازم لئ نه هیئاوه.

◆ ۲ فرموده که ی (عهلی) - رهزای خوای لئ بیت- :

کهوا - فاطمه - شکایه تی حالی خوئی کرد به هوئی ده ساپه وه که تووشی ده سهه کانی ده بییت، چه ند که نیه کیکیان بو پیغمبهری خوا (ﷺ) هیئا بوو ، ته ویش چوو بو لای باوکی که چی نه بیینی ، به عایشه گه یشت و هه واله که ی پئ گوت ، کاتی پیغمبهری خوا (ﷺ) گه پراهه وه ، عایشه هه والی پیدا به هاتنی (فاطمه) بو لای ، پیغمبهری خوا (ﷺ) هات بو لامان ، له کاتی کدا ئیمه چوو بوینه ناو جیگه ی خو مانه وه ، ویستمان هه لسن ، پیغمبهری خوا (ﷺ) فرمووی : له جیگای خو تان میننه وه ، ئەمجار له نیوانماندا دانیشت تا کو هه ستم به ساردی پیی کرد له سه ر سینگم ، ئەمجار فرمووی: ئابه شتیکتان فیر بکه م باشر بییت له وه ی داواتان کردبوو؟ ئەگه ر چوونه سه ر جیگاکه تان ئەوا سی و چوار جار بلین (الله اکبر) وسی و سی جار بلین (سبحان الله) سی و سی جار بلین (الحمد لله) ، جا ئەوه باشره بو تان له خزمه تکار (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۷۰۵) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۲۷) .

وه له ریوایه تیکی ترده هاتوو: عهلی - رهزای خوای لئ بیت- ده فرمویت : لهو کاتهوه له پیغمبهری خوام (ﷺ) بیستوو وازم لئ نه هیئاوه ، بییان وت : ته نانهت شهوی (صفین) ش ؟ فرمووی : ته نانهت شهوی (صفین) ش (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۳۶۲) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۲۷) .

ئاشکراشه شهوی (صفین) ئەو شهوه یه که جهنگه که ی تیدا روویدا ، وه عهلی سه رکرده بوو تیایدا ، له گه ل ئەوه شدا سه رقالی نه کرد له ئەنجامدانی ئەم سوننه ته .

◆ ۳ ئین عومه ر - رهزای خوای له سه ر بیت- نوژی جهنازه ی ده کرد و ئەمجار ده رویشت و شوینی نه ده کهوت ، گومانی وابوو که ئەمه سوننه ته کامل و ته واوه که یه ، وه ئەو فرموده ی که هاتوو ده رباره ی فه زلی شوینکه وتنی جهنازه تاوه کو ده نیژیت پیی نه گه یشتبوو ، کاتی فرموده که ی (أبو هريرة) ی پئ گه یشت - رهزای خوای لئ بیت- ، په شیمان بوویه وه له سه ر له ده ستدانی سوننه ت ، جوان ورد به ره وه چی کرد ؟

چهند به ردیک به دهسته وه بوو دای به زه وییدا و ئەمجار گوتی : به راستی که متەرخەم بوین له چهندها قیرات) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۳۲۴) وه (موسلیم) به ژماره (۹۴۵) .

ئیمامی نهوهوی - رهحه تهی خوی لی بیت - ده فەرموئیت : ئەمەش بەلگه یه له سه ر سوور بوون و حەزی هاوه لآن له سه ر گوێرایه لیه کان کاتی پێیان ده گات ، وه خه مخواردنیا ن له سه ر ئه وهی له ده ستیان ده رچوو هه رچه نده گه وره یی پێگه که یان نه زانیییت) . ته ماشای (المهاج ۱۵/۷) بکه .

له به ره مه کانی شوێنکه وتنی سوننه ت:

برای خو شه ویستم .. شوێنکه وتنی سوننه ت چه ندین به ره مه می هه یه ، له وانه :

۱ گه یشتن به پله ی خو شه ویستی ، جا به خو نزی ککر دنه وه له خوی گه وره به سوننه ته کان (نافیله کان) به نده خو شه ویستی خوی گه وره به ده ست ده هیئتی ..

۲ ابن القیم - رهحه تهی خوی لی بیت - ده فەرموئیت : خوی گه وره هه رگیز تو ی خو ش ناوی ئیلا مه گه ر شوینی خو شه ویسته که ی بکه ویت به ئاشکرا و نهینی ، جا ئە گه ر باوه رت به هه وا له کانی کرد و گوێرایه لی فه رمانه کانی بویت و وه لآمی بانگه وازه که یته دایه وه و به خوایشتی خو ت پێش هه موو شتیکت خست و حوکمی ئه وت پێش حوکمی جگه له ئه و خست و خو شه ویستی ئه وت پێش خو شه ویستی دروستکراوه کان خست و گوێرایه لی ئه وت پێش گوێرایه لی جگه له ئه و خست ، وه ئە گه ر وا نه بوو ئە وا خو ت ماندوو مه که و بگه رپوه له هه ر کوپوه ویست لیه تی و به دوا ی روناکیه کدا بگه ری چونکه تو له سه ر هه یج شتیکت نیت)) ته ماشای (مدارج السالکین ۳/۳۷) بکه .

۳ به ده ست هینانی له گه لبوونی خوی گه وره بو به نده ، بو یه خوی گه وره ته و فیقی ده دات بو چاکه ، بو یه هه یج شتیکت له ئە ندامه کانییه وه ده رنا چیت ئیلا ئه وهی خوی گه وره پی رازییه ، چونکه ئە گه ر خو شه ویستی به ده ست هینا ئە وا له گه لبوونیش به ده ست ده هیئتی ..

۴ ولامدانه وهی دوعا کان که به ده سته پێنانی خو شه ویستی له خو ده گریت ، جا هه رکه سی خو ی نزی ک کرده وه به سوننه ته کان ئە وا خو شه ویستی به ده ست ده هیئتی و هه رکه سی خو شه ویستی به ده ست هینا ئە وا وه لآمی دوعا کان به ده ست ده هیئتی ..

وه به لگه ش له سه ر ئە م سی به ره مه مه :

فه رمووده که ی (أبو هريرة)یه - ره زای خوی لی بیت - ده فەرموئیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : (خوی گه وره فه رموویه تی : هه رکه سی دژایه تی خو شه ویستیکی من (وه لیه کی من) بکات ئە وا بریاری جه نگی له گه لدا ده دم ، وه هه یج به نده یه ک لیم نزی ک نه بووه ته وه به شتیکت پیم خو ش بیت وه کو ئه وهی فه رزم کردوو له سه ری ، وه به رده وام به نده که م به ئە نجامدانی سوننه ته کان لیم نزی ک ده بیته وه تاوه کو خو شم ده ویت ، جا ئە گه ر خو شم ویست ئە وا ده مه ئه و بیستنه ی پی ده بیسن و ئە و بینینه ی پی ده بینن و ئە و ده سته ی که کاری پێ ده کات ، وه ئە و پییه ی ری پێ ده کات ، ئە و کات ئە گه ر

داوام لئ بکات پیی ده به خشم و نه گهر په نام پښ بگریټ په نای دده م ، وه له هیچ شتیګدا موته رهدید نه بوومه له نه جامدانی وه کو تهره دودم له نه فسی که سیکي ئیماندار پیی ناخوشه بهریت و منیش پیم ناخوشه نازاری بدهم) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۵۰۲) .

۴ پرکردنه وهی ئه و که لئین و که موکورتیانهی له فهرزه کاندای روویانداوه ، جا سوننه ته کان ئه و که لئینانه پر ده که نه وه که له فهرزه کاندای روویان داوه له ههر خهوش و خه له لیک ..

به لگهش له سهر ئه وه : فهرموده که ی (ئبو هریره) یه - ره زای خوی لئ بیت - ده فهرمویت: گویم لئ بوو پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : (یه که م شتیګ بهنده کان لیپرسینه وه یان له سهر بگریټ له روژی قیامه تدا له کرده وه کانی ئه و نوپژه ، جا ئه گهر باش و ریک و پیک بوو ئه و ده ربازی ده بیت و سهر که وتوو ده بیت ، به لام ئه گهر خراب بوو ئه و په شیمان ده بیته وه و خه ساره تمه ند ده بیت، وه ئه گهر له فهرزه کانی ههر که موکورتیه ک هه بوو ، ئه و خوی په روه ردگار ده فهرمویت : ته ماشای نوپژی عه بده که م بکه ن بزانه نوپژی سوننه تی تیدایه (تطوع) ؟ جا ئه و نوپژه فهرزانه ی که موکورتی تیدا بووه له سوننه ته کان بوی پر ده کرپته وه ، ئه مچار هه موو کرده وه کانی له سهر ئه وه بنیات دهنریت) ئه حمه د ریوایه تی کردوو به ژماره (۹۶۹۴) و ئه بوداود به ژماره (۸۶۴) و الترمذی به ژماره (۴۱۳) و البانی به (صحیح) ی داناوه (صحیح الجامع ۴۰۵/۱)

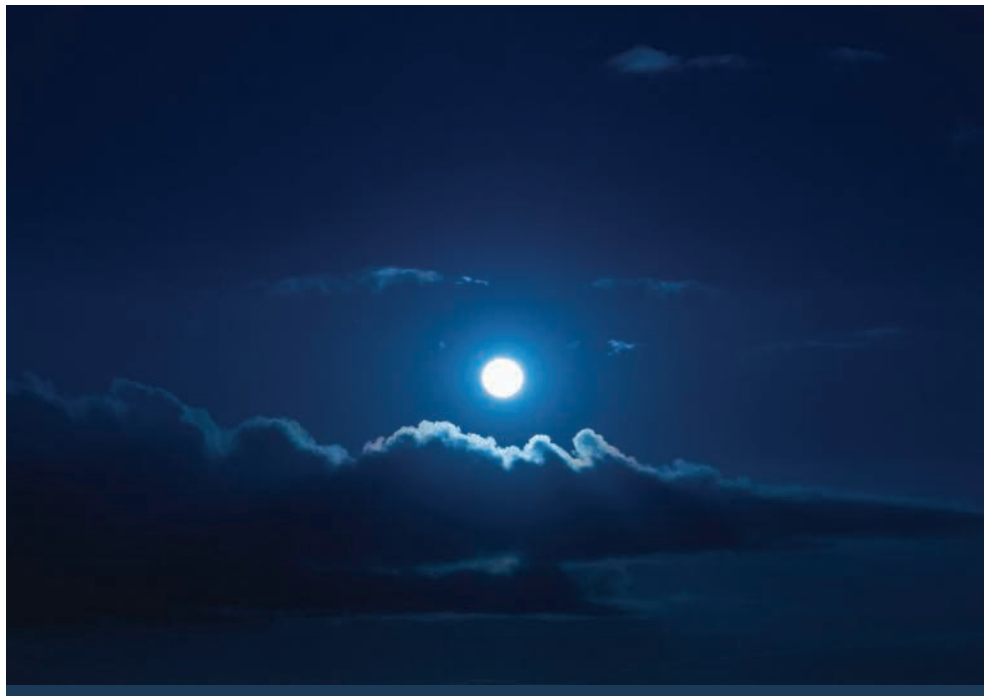
سوننه ته کات بۆ دیاریکراوه کان

مه به ست له سوننه ته کات بۆ دیاریکراوه کان : ئه و
سوننه تانه ن به کاتیکی دیاری کراو له شه و و روژدا کاتیان
بۆ دیاری کراوه ، جا ئه وانه چهند سوننه تیکن له کاتی
دیاری کراودا سوننه تن بکرین ، وه منیش دابه شم کردوه
به جهوت کاته وه : پیش فهجر ، وه کاتی فهجر ، وه
کاتی چیشته نگاو ، وه کاتی نیوه پۆ و کاتی عه سر و کاتی
مه غریب و کاتی خه وتنان .

یه کهم : کاتی پیس فه جر .

ئهمهش یه کهم کاته به پی ههستان له خه و ، وه ده کریت سوننه ته کان لهم کاته دا بکرین به دوو به شهوه :

به شی یه کهم : ههستان له خه و و ئه وه ی به
دوایدا دیت له کرداره کان که پیغه مبهری خوا
(ﷺ) ئه نجامی ده دا :

دهمی به سیواک پاک ده کرده وه ، واته :
سیواکی پیدا ده هینا .

له (حذیفة) هوه - رهزای خوی له سه ر بیت - ریوایهت
کراوه و فه رمووویه تی : پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه گهر شه وان
له خه و هه ستایه ئه وا ده می به سیواک پاک ده کرده وه (

(بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۴۵) و (موسلیم) به ژماره (۲۵۵) وه له ریوایه ته که ی (موسلیم) دا هاتوو: پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه گهر هه ستایه بۆ شه و نوێژ ئه وا ده می به سیواک پاک ده کرده وه (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۵۵). وه (الشوص) واته: سیواکی به ده مدا ده هینا به شیوه ی پانی.

۲. ئه و زیکرانه ده خوینی که له کاتی ههستان له خه ودا هاتوو.

ئهویش ئه وه یه که له (صحيح البخاری) دا هاتوو له فهرمووده ی (حذیفة) وه - رهزای خوای لی بیّت - ده فهرمویّت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه گهر بیویستایه بخه و تایه ده یفه رموو: (بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَ أَحْيَا) واته: (ئهی خودایه.. به ناوی تۆ وه ده مرم و ده ژیم). وه ئه گهر له خه وه هه ستایه ده یفه رموو: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ) واته: (سو پاس و ستایش بۆ ئه و خوای که زیندوو ی کردینه وه له پاش ئه وه ی مراندنی (واته: خه و تن) و زیندوو بونه وه ش هه ر بۆ لای ئه وه). (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۳۲۴) و (موسلیم) له فهرمووده ی (البراء) وه - رهزای خوای له سه ر بیّت - به ژماره (۲۷۱۱).

۳. خه وه که له ده موچاوی ده سریت.

۴. ته ماشای ئاسمان ده کات.

۵. ده ئایه ته که ی کو تایی سوره تی (آل عمران) ده خوینیّت.

وه ئه م سۆ سوننه ته له فهرمووده که ی (ابن عباس) وه هاتوو: شه ویکیان لای می مونه ی خیزانی پیغه مبهری خوا (ﷺ) مایه وه - که پورییه تی-، له سه ر پانی سه رینه که راکشام و پیغه مبهری خوا (ﷺ) خیزانه که ی له سه ر درێژییه که ی راکشان، پیغه مبهری خوا (ﷺ) خه وی لیکه وت تا وه کو نیوه ی شه و یان که می پێش نیوه شه و یان که میک پاشی بو، پیغه مبهری خوا (ﷺ) هه ستا و خه وی ده موچاوی به ده سه ته کانی سپی، ئه مجار ده ئایه تی کو تایی سوره تی (آل عمران) ی خوینده وه، ئه مجار هه ستا بۆ کوونه یه کی هه لواسراوو ده ستنوێژیکی جوانی لیگرت و ئه مجار هه ستا و ده ستی به نوێژ کرد (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۸۳) و (موسلیم) به ژماره (۷۶۳).

وه له ریوایه تیکی تر دا که له (مسلم) دا هاتوو به ژماره (۲۵۶): پیغه مبهری خوا (ﷺ) له کو تایی شه ودا هه ستا و ئه مجار ده رچوو و ته ماشای ئاسمانی کرد و ئه مجار ئه م ئایه ته ی خوینده وه له (آل عمران): ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ (آل عمران ۱۹) واته: به پراستی له وشپوه دروستکردنه سه رسوره یه نه ره ی ئاسمانه کان و زه ویی و ئالوگۆری شه وو رۆژ، چه ندین به لگه و نیشانه ی پته و هه یه له سه ر بوونی خوا، تاک و ته نیایی بۆ که سانێ خاوه نی ژیرین و هۆشمه ندن

(يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِ بَيْدِهِ) واته : چاوه کانی به دهستی دهسپریت ، بۆ ئهوهی شوینهواری خهوتن بسپریت ، وه (الشَّنْ) واته : کونه ..

وه له ریوایه ته که ی (موسلیم) دا روونکردنه وهی ئه وهی تیدایه بۆ ههرکه سیک بیهویت ئه م سوننه ته جی به جی بکات ، ئهوا بهو ئایه ته دهست پئی ده کات : ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَكَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتَلَفِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ تاوه کو کۆتایی (آل عمران) .

6 ههردوو دهستی سئی جار ده شوات .

به به لگهی ئه و فهرمووده یه ی له (أبو هريرة) هوه هاتوووه - رهزای خوای لئی بیئت - که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ئه گهر یه کیکتان له خه وه ههستا ، ئهوا با دهستی یه کسه ره نه خاته ناو ده فره که وه تاوه کو سئی جار دهیشوریت ، چونکه ئه و نازانیت دهسته کانی له کویدا بوون (بوخاری) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۱۶۲) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۸) .

7 ئاو وهرده داته لوتی ودهریده هیئتی سئی جار .

به به لگهی ئه و فهرمووده یه ی (أبو هريرة) ریوایه تی کردوووه که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ئه گهر یه کیکتان له خه وه ههستا ئهوا با سئی جار ئاو وهرداته لوتی ، چونکه شهیتان له لوتیدا ده مینیته وه (بوخاری) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۳۲۹۵) و (موسلیم) به ژماره (۲۳۸) . وه له ریوایه ته که ی (بوخاری) دا هاتوووه : (ئه گهر یه کیکتان له خه وه ههستا و دهستنوژی شوشه ئهوا با سئی جار ئاو وهرداته لوتی ...) (بوخاری) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۳۲۹۵) .

8 ئه مجار دهست نوژی ده شوریت .

به به لگهی فهرمووده که ی (ابن عباس) - رهزای خوای لئی بیئت- که له پيشدا باسکرا کاتئ پیغه مبهری خوا (ﷺ) ویستی نوژی بکات ، ههستا بۆ لای کونه هه لواسراوه که و دهستنوژی لئی شوشه وه له دهستنوژی دا ، که میک راده وستین و چهند سوننه تیکی دهستنوژی روون ده که یه وه له رووی کورتی و ژماره وه ، نهک به درژی و هه صره وه چونکه ئاشکرا و زانراوه ، وه بۆیه باسی ده که یه له بهر ته واو کردنی باسکردنی سوننه ته کان .

جا له سوننه ته کانی دهستنوێژ

۱ سیواک :

ئهویش پێش ئهوهی دهست به دهستنوێژ شوستن بکات ، یان پێش ئهوهی ئاو له دهمی وهردات ، ئهمهش جیگای دوومه که سوننه ته سیواکی تیدا به کار بهێنریت - له پێشدا باسی جیگای یه کهم کرا- بۆیه سوننه ته بۆ ههر که سیک بیهوێ دهستنوێژ بشۆریت ئهوا سیواک بکات ، به به لگهی فهرمووده کهی (أبو هریره) کهوا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (ئه گهر مه شه قهت نه بوا یه له سه ر ئوممه ته کهم ئهوا فهرمانم پین ده کردن به سیواک کردن له گه ل هه موو ده ستنوێژیکدا) ئه حمده ریوایه تی کردوو به ژماره (۹۹۲۸) و این خزیمه و به سه حیحی داناوه (۱۴۰/۷۳/۱) و الحاکم (۲۴۵/۱) وه (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ته علیقی و به شیوازی جهزم له به شی : (سواک الرطب واليابس للصائم)

وه به به لڳه‌ی فەرمووده‌که‌ی دایکه عائیشه - ره‌زای خوای لى بیټ - ده‌فەرموئیت : ئیمه سیواک و ئاوی ده‌ستنوێژه‌که‌ی‌مان بۆ ئاماده ده‌کرد ، ئه‌مجار به فەرمانی خوای گه‌وره له‌ خه‌و هه‌لده‌ستا له‌و کاته‌ی ویستی خوای لى بوايه هه‌ستیت ، جا سیواکی ده‌کرد و ده‌ستنوێژی ده‌شوست و نوێژی ده‌کرد ... (موسلیم) ریوايه‌تی کردوو به ژماره (٧٤٦)

٢ وتنی : بسم الله:

به به لڳه‌ی فەرمووده‌که‌ی (أبو هريرة) -ره‌زای خوای لى بیټ- به (مرفوع)ی هاتوو: ده‌ستنوێژی نیه‌ ئه‌و که‌سه‌ی له‌ سه‌ر ده‌ست نوێژه‌که‌ی ناوی خوا نه‌هیتن). ئه‌حمه‌د ریوايه‌تی کردوو به ژماره (١١٣٧١) و أبوداود به ژماره (١٠١) و ابن ماجه به ژماره (٣٩٧) ..

٣ شوشتنی ده‌سته‌کان سی جار .

به به لڳه‌ی فەرمووده‌که‌ی (عوسمان) -ره‌زای خوای لى بیټ- ده‌رباره‌ی شیوازی ده‌ستنوێژه‌که‌ی پیڤه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) و تیی‌دا هاتوو : داواى ئاوی ده‌ستنوێژی کرد و ده‌ستنوێژی شوست ، سه‌ره‌تا هه‌ردوو ده‌ستی شوست ... ئه‌مجار فەرمووی: (پیڤه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ده‌بینی ئا به‌م شیوه‌یه‌ی من ده‌ستنوێژی ده‌شوست) (بوخاری) ریوايه‌تی کردوو به ژماره (١٦٤) و (موسلیم) به ژماره (٢٢٦) .

٤ ده‌ست پیکردن به لای راست له شوشتنی ده‌سته‌کان

و پییه‌کاندا.

به به لڳه‌ی فەرمووده‌که‌ی (دایکه عائیشه) -ره‌زای خوای لى بیټ- ده‌فەرموئیت : پیڤه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ده‌ستپیکردن به لای راستی پى خۆش بوو له پیل‌او له پیکردنی (نه‌عل له پیکردنی) و سه‌رشانه‌کردنی و ده‌ستنوێژ شوشتنی و هه‌موو کاروباریکی‌دا (بوخاری) ریوايه‌تی کردوو به ژماره (١٦٨) و (موسلیم) به ژماره (٢٦٨) .

۵ دهست پیکردن به ئاو وهردانه دهم و ئاو هه‌لدانه لوت .

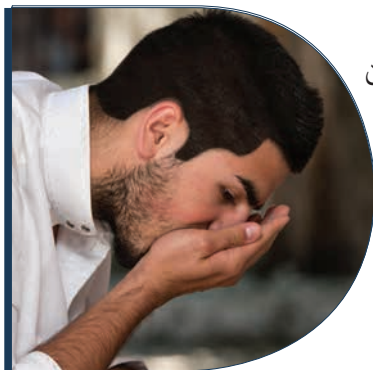
به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (عوسمان) -ره‌زای خوا‌ی لَی بی‌ت- ده‌رباره‌ی شی‌وازی ده‌ست‌نوێژه‌که‌ی پی‌غهمبه‌ری خوا (ﷺ) و تیتدا هاتوو‌ه : ئاو‌ی وهر‌دایه‌ ده‌می و لوتی ، ئه‌مجار ده‌موچاوی سی‌جار شوست .. (بوخاری) ری‌وایه‌تی کردوو‌ه به ژماره (۱۹۹) و (موسلیم) به ژماره (۲۲۶) . ئه‌گه‌ر ئاو وهر‌دانه ده‌م و لوتی دوا بخات بۆ دوا‌ی شوستنی ده‌موچاوی ئه‌وا دروسته .

۶ زیاده‌په‌وی کردن له ئاو وهردانه دهم و لوت بۆ که‌سیک به روژوو نه‌بی‌ت .

به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (لقیط بن صبرة) -ره‌زای خوا‌ی لَی بی‌ت- که‌وا پی‌غهمبه‌ری خوا (ﷺ) پی‌ی فه‌رموو‌ه : ده‌ست‌نوێژێکی جوان بشۆ (واته : هه‌موو سوننه‌ته‌کانی تیتدا کرای‌بی‌ت) وه‌ نی‌وان په‌نجه‌کانیش بشۆ وه‌ زیاده‌په‌وی بکه‌ له ئاو وهر‌دانه لوت ئی‌للا مه‌گه‌ر به روژوو بی‌ت) ئه‌حمه‌د ری‌وایه‌تی کردوو‌ه به ژماره (۱۷۸۶۶) و أبو داود به ژماره (۱۴۲) و ابن حجر فه‌رموو‌یه‌تی : (ئهم فه‌رموو‌ده‌یه (صحیح) ۵) (الأصابة ۱۵/۹) وه‌ به‌لگه‌ی زیاده‌په‌وی له ئاو وهر‌دانه ده‌مدا له‌و ده‌سته‌واژه‌یه‌وه‌ وه‌رگه‌راوه‌: (اسْبِغِ الوُضوءَ).

۷ ئاو وهردانه دهم و لوت به یه‌ک ده‌ست.

به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (عبدالله بن زید) -ره‌زای خوا‌ی لَی بی‌ت- ده‌رباره‌ی شی‌وازی ده‌ست‌نوێژه‌که‌ی پی‌غهمبه‌ری خوا (ﷺ)، ده‌فه‌رمو‌ی‌ت : (... ده‌ستی خسته‌ ناو -ده‌فره‌که‌وه - ئه‌مجار ده‌ره‌په‌ینا و ئاو‌ی وهر‌دایه‌ ده‌م و لوتی به یه‌ک ده‌ست (گو‌یل) ئه‌و کاره‌ی سَی باره‌ کردوو‌ه) (بوخاری) ری‌وایه‌تی کردوو‌ه به ژماره (۱۹۲) و (موسلیم) به ژماره (۲۳۵) .

۸ له سپړنی سهردا سوننه ته بهو شیوازه بکړیت له سوننه تدا هاتووه .

نه ویش ده ست ده کات به سپړنی سهری ، ههر دوو ده ستی ده خاته سهر پیښه وهی سهری نه مجار به رهو پاشه وه ده بیات تا کو تایی سهری نه مجار جاری کی تر ده هیښته وه نه و جیگه یه ی که له وپوه ده ستی پی کردبوو ، و ئافره تیش ههروه ها نه م سوننه ته جی به جی ده کات به هه مان شیواز ، وه نه و پر چه ی له گهر دنی ئافره ت زیاتره نه و ا مه سحی له سهر ناکات .

به لگه ش له سهر نه وه : فهرمووده که ی (عبدالله بن

زید) - ره زای خوی لی بیټ - ده ربارهی شیوازی ده ستنوژی که ی

پیڅه مبهری خوا (ﷺ) ، تیایدا هاتووه : له پیڅه وهی سهری ده ستی

پیڅه کرد نه مجار ده سته کانی بو پشته وهی سهری برد ، نه مجار گه رانییوه و تاهو کو نه و جیگه یه ی له وپوه

ده ستی پیکردبوو (بوخاری) ریوا یه تی کردووه به ژماره (۱۸۵) و (موسلیم) به ژماره (۲۳۵) .

۹ شوشتنی ههر نه ندامیک سی جار .

شوشتنی یه که م واجیبه ، وه دووهم و سییهم سوننه ته ، وه له سی جار زیاتر ناکړیت .

به لگه ش له سهر نه وه : نه وهی لای (بوخاری) - رهحه تی خوی لی بیټ - به سابتی هاتووه له فهرمووده ی (ابن عباس) - ره زای خوی لی بیټ - : پیڅه مبهری خوا (ﷺ) ده ستنوژی شوشت یه کجار یه کجار (بوخاری) ریوا یه تی کردووه به ژماره (۱۵۷) ، ههروه ها لای (بوخاری) سابت بووه له فهرمووده ی (عبدالله بن زید) - ره زای خوی لی بیټ - که وا (پیڅه مبهری خوا (ﷺ) ده ستنوژی شوشت دوو جار دوو جار (بوخاری) ریوا یه تی کردووه به ژماره (۱۵۸) وه له ههر دوو کتیبی (صحیح) دا هاتووه له فهرمووده ی عوسمان - ره زای خوی لی بیټ - که وا (پیڅه مبهری خوا (ﷺ) ده ستنوژی شوشت سیجار سیجار (بوخاری) ریوا یه تی کردووه به ژماره (۱۵۹) ، بو یه باشتر وایه جوړاو جوړ نه نجام بدریت ، هه ندی جار ده ستنوژی بشوړیت یه کجار یه کجار وه هه ندی جار دوو جار دوو جار ، وه هه ندی جار سیجار سیجار ، وه هه ندی جار جیاوازی بکات له ژماره کاند ، بو مونه ده موچای سیجار بشوړیت و ههر دوو ده ستی دوو جار وه ههر دوو پی یه کجار ، ههروه کو له ههر دوو کتیبی (صحیح) دا هاتووه له فهرمووده ی (عبدالله بن زید) - ره زای خوی لی بیټ - له ریوا یه تیکی تر دا ، ته ماشای : زاد المعاد بکه (۱۹۲/۱) به لام زور جار باشتره ته و اووه که نه نجام بدات واته سیجار سیجار ، نه مه ش ریبازه که ی پیڅه مبهری خوا یه (ﷺ) .

۱۰. ئەو دوغایه ی له پاش دهستنوێژ هاتوو .

له عومرهوه هاتوو دهفهرمویت : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ههر یه کێک له ئیوه دهستنوێژ بشۆریت - به باشی و به تهواوی دهستنوێژه که ی بشۆریت - ئینجا بلێت : (أشهد أن لا اله الا الله و أشهد أن محمدا عبده و رسوله) (ئهو ههر ههشت ده رگا که ی به ههشتی بۆ ده کریته وه ، له کامیانه وه بیهویت ده چیته ژوو ره وه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۳۴) .

یان : ئەوه ی له فهرمووده که ی (أبوسعید) دا هاتوو به (مرفوع) ی : (ئه گهر که سیک دهستنوێژی شوست و له دهستنوێژه که ی بویه وه و وتی : (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ) واته : (ئهی خویه ..پاکی و بیگهردی و سوپاس بۆ تویه ، شایه تی ده ده م که هیچ خویه ک نییه شایسته ی په رستن بیته نه نها تۆ نه بیته ، داوا ی لیخۆشبوونت لیده که م و ده گهریمه وه بۆ لای تۆ) ئەوا خوی گه وه مۆرێک ده دا به سه ریدا (طایع : ده کریت پیتی (باء) که فه تچه و بیته و ده کریت که سه ره بیته هه ردوو زمانی پاراون ، ئەویش بریتیه له مۆر ، وه مانای : (طَبَعَ) واته : مۆری کرد) ئەمجار به رز ده کریته وه بۆ ژیر عه رش و تا کو روژی قیامهت ناشکیت) نه سائی ریوایه تی کردوو له (عمل الیوم واللیلة) (ص ۷۴۱) و الحاکم (۷۵۲/۱) وه ابن حجر سه نه ده که ی به (صحیح) دانا وه ، ته ماشای (نتائج الأفكار) بکه (۲۴۶/۱) ئەوه شی روون کردوو ته وه که به (مرفوع) ی نه هاتوو به لکو (موقوف) ه ، ئەوه ش زه ره ری نییه ، چونکه حوکمی (رفع) ی هه یه ، چونکه ئەوه بواری را و بۆچوونی تیدا نییه .

بہشی دووہم : ہہستان بۆ شہو نوپژ و ویتہر ، چہند کرداریکی تیدایہ کہ لہ ریباہہ کہی پیغہمبہری خواہہ (ﷺ).

سوننه ته شہونوپژ لہ کاتہ باشتہ کہی خویدا بکریتہ ::

تہ گہر وترا : باشتہرین کات کہیہ بۆ شہو نوپژ؟

لہ وہ لآمدا دلپین : ناشکرایہ کہوا کاتی نوپژی ویتہر لہ پاش نوپژی خہوتنانہ وہ دہست پی دہکات تاوہکو دہرکہوتنی فہجر ، جا کاتی نوپژی ویتہر لہ تیوان نوپژی خہوتنان و فہجر دایہ .
بہ لگہش لہ سہر تہوہ :

فہرموودہ کہی دایکہ عائشہ -رہزای خواہی لہ سہر بیتہ -دہ فہرمویتہ : پیغہمبہری خواہ (ﷺ) لہ پاش تہوہی لہ نوپژی خہوتنان دہبویہ وہ تاوہکو نوپژ فہجر یازدہ رکات نوپژی دہ کرد ، لہ تیوان ہہر دوو رکاتدا سہلامی دہدایہ وہ یہک رکات ویتہری دہ کرد (بوخاری) ریوایہ تی کردوہ بہ ژمارہ (۲۰۳۱) و (موسلیم) بہ ژمارہ (۷۳۶) .

◆ به لأم دهربارهی باشتین کات بۆ شه و نوێژ بریتیه له : سنی یهکی شه و له پاش نیوهی . مه بهست : کهسی موسلمان شه و ده کاته چهند به شیکهوه ، له نیوهی دووهمی شه ودا هه لدهستی ، وه له کۆتایی شه ودا ده خهویت ، واته : له (چوارهم و پینجهم) شهش یه کیدا هه لدهستیت و له (شه شه م) شهش یه کیدا ده خهویت .

به لگهش له سه ر ئه مه : فه رمووده کهی (عبدالله بن عمرو) - رهزای خوای له سه ر بیّت - ده لیت : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : خو شه ویستین روژوو لای خوای گه وره روژووی (داوود) ه ، وه خو شه ویستین نوێژ لای خوای گه وره نوێژی (داوود) ه ، تا نیوهی شه و ده خهوت ، ئه مجار سییه کی هه لدهستا و شهش یه کی ده خهوت ، وه روژیک به روژوو ده بوو و روژیکی نه ده گرت (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۴۲۰) و (موسلیم) به ژماره (۱۱۵۹)

◆ ئه گه ر که سیک ویستی ئه م سوننه ته جی به جی بکات ، ئه وا چۆن شه و ده ژمیریت ؟

کاته که ده ژمیریت له روژ ئاوا بوونه وه تا وه کو ده رکه وتنی فه جر ، ئه مجار دابه شی ده کاته شهش به شه وه ، سنی به شه کهی یه که م نیوهی یه که می شه وه ، له پاش ئه وه هه لدهستیت ، واته : له (چوارهم و پینجهم) شهش یه کیدا هه لدهستی ، چونکه ئه مه ده کاته سنی یه ک ، ئه مجار له کۆتا شهش یه کیدا ده خهویت ، ئه ویش (شه شه م) شهش یه کیه تی ، بۆیه دایکه عائیشه فه رموویه تی : هیچ کاتیک سه حه ری به سه ردا نه هاتوو ه - واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) - ئیلا لای من خه وتبوو (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۱۳۳) و (موسلیم) به ژماره (۷۴۲) .

تا به م شیوه یه که سی موسلمان ها له باشتین کاتی شه و نوێژدا ، هه ر وه کو له فه رمووده کهی (عبدالله بن عمرو) ی - رهزای خویان لی بیّت - پی شوودا هاتوو ه .

◆ **کورتیه ی باسه که :** باشتین کات بۆ شه و نوێژ ده کریته سنی مه رته به وه :

مه رته به ی یه که م : نیوهی یه که می شه و بخهویت ، ئه مجار سنی یه کی هه لسیّت ، ئه مجار کۆتا شهش یه کی بخهویت - هه روه کو له پی شدا باسکرا -

به لگهش له سه ر ئه وه : فه رمووده کهی (عبدالله بن عمرو) ه - رهزای خویان لی بیّت - که له پی شدا باسکرا .

مه رته به ی دووه م : له کۆتا سنی یه کی شه ودا هه لسیّت

به لگهش له سه ر ئه وه :

فه رمووده کهی (أبو هريرة) یه - رهزای خوای لی بیّت - که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : هه موو شه ویک په ره رده گارمان - به رزو پیروزی بیّت - داده بزیته ئاسمانی دنیا (دابه زینیک شایسته ی خوای گه وره بیّت) کاتیک سییه کی کۆتایی شه و ده مینیت ، ده لیت : کن لیم ده پارێته وه وه لآمی

دہدہ مہوہ؟ کئی داوام لئ دہ کات پی بیہ خشم؟ کئی داوای لیخوشبوونم لئ دہ کات لئی خوش دہ بم؟ (بوخاری) ریوایہ تی کردووہ بہ ژمارہ (۱۱۴۵) و (موسلیم) بہ ژمارہ (۷۵۸) ، ہر وہا فرمودہ کہی (جابر) - رہزای خوای لئ بیٹ - کہ لہ پاشاندا دیت .

ئہ گہر ترسا کہوا لہ کوٹایی شہودا ہلناسیت ئہوا با لہ سہرہ تاکہ یہوہ نوپژہ کہی بکات ، یان لہ ہہر بہ شیکی شہودا بوئی گونجا ، ئہمہش مہرتہ بہی سیہمہ .

مہرتہ بہی سیہم : لہ سہرہ تایی شہودا نوپژہ کہی بکات ، یان لہ ہہر بہ شیکی شہودا بوئی گونجا .
بہ لگہش لہ سہر ئہوہ :

فہرموودہ کہی (جابر) - رہزای خوای لہ سہر بیٹ - فہرموویہ تی : پیغہ مہری خوا (ﷺ) فہرموویہ تی : ہہر کہ سئ لہوہ ترسا کہ لہ کوٹایی شہودا ہلناسیت ئہوا بہ لہ سہرہ تاکہ یہوہ و پترہ کہی بکات وہ ہہر کہ سئ تہ ماحی ئہوہی بوو لہ کوٹاییہ کہیدا ہلئدہ ستیت ئہوا با لہ کوٹاییہ کہیدا ہلئسیت ، چونکہ نوپژہ کہی لہ کوٹایی شہودا فریشتہی رہ حمہت ئامادہی دہ بن ، ئہوہش باشترہ (موسلیم) ریوایہ تی کردووہ بہ ژمارہ (۷۵۵) .

ہر وہا لہ وہ صیتہ کہی پیغہ مہری خوا (ﷺ) بو (أبوذر) ئہم باسہ دہ گریٹہوہ (نہ سائی ریوایہ تی کردووہ لہ (السنن الکبری) (۲۷۲۱) وہ الألبانی بہ (صحیح) ی داناوہ (الصحيحہ ۲۱۶۶) وہ لہ فہرموودہی (أبو درداء) ہوہ ہاتووہ ، ئہ حمہد ریوایہ تی کردووہ بہ ژمارہ (۲۷۴۸۱) وہ أبو داود بہ ژمارہ (۱۴۳۳) وہ الألبانی بہ (صحیح) ی داناوہ (صحیح ابی داود ۱۷۷/۵) وہ لہ فہرموودہی (أبو ہریرہ) وہ ، (موسلیم) ریوایہ تی کردووہ بہ ژمارہ (۷۳۷) ، ہہر یہ کیک لہوان فہرموویہ تی : (خوشہ ویستہ کہم بہ سئ شت وہ صیتہ پی کردووم) ئہ مجار باسی ئہوہ شی کردووہ : (وہ و پتر بکہم لہ پیش ئہوہی بخہوم) .

۲ سوننہت وایہ کہ یازدہ رکات بکات .

ئہمہش تہواوترینہ بہ بہ لگہی فہرموودہ کہی دایکہ عائیشہ - رہزای خوای لئ بیٹ - کہوا فہرموویہ تی : پیغہ مہری خوا (ﷺ) نہ لہ رہمہزان و نہ لہ جگہ لہ رہمہزان لہ یازدہ رکات زیاتری نہدہ کرد (بوخاری) ریوایہ تی کردووہ بہ ژمارہ (۱۱۴۷) و (موسلیم) بہ ژمارہ (۷۳۸) .

ہر وہا لہ پیغہ مہری خواہ (ﷺ) ہاتووہ کہوا سیازدہ رکات نوپژی کردووہ ، ئیمامی (موسلیم) لہ صہیحہ کہیدا ریوایہ تی کردووہ لہ فہرموودہی دایکہ عائیشہوہ - رہزای خوای لہ سہر بیٹ -

ئہمہش لہ بابہ تی جوڑاو جوڑ کردنی و پترہ ، جا زور بہی جار پیغہ مہری خوا (ﷺ) بہ یازدہ رکات و پتری دہ کرد ، وہ ہنہندی جار سیازدہ رکاتی دہ کرد ، بہم شیوہ دہ توانین لہ نیوان ئہو فہرموودانہی ہاتوون کو بکہینہوہ .

۳ سوننه ت وایه شهونویژ به دوو رکاتی سووک دهست پښ بکات .

به به لگه‌ی فهرمووده‌که‌ی دایکه عائیشه - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بیټ - ده‌فهرمویت : پیغهمبه‌ری خوا (ﷺ) ته‌گه‌ر شه‌و هه‌ستایه به مه‌به‌ستی نه‌جامدانی شه‌ونویژ ، ئه‌وا به دوو رکاتی سووک دهستی پښ ده‌کرد (موسلیم) ریوایه‌تی کردوو به ژماره (۷۶۷).

۴ سوننه ته ئه‌و دو‌عیانه بخوینیت که له ده‌سپیکردنی شه‌و نویژدا هاتوون ، له‌وانه

أ **ا** ئه‌و فهرمووده‌یه‌ی له (صحیح مسلم) دا هاتوو له دایکه عائیشه‌وه - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بیټ - ده‌لټ: ته‌گه‌ر له شه‌ودا هه‌ستایه ئه‌وا نویژه‌کانی به‌م زیکره ده‌ست پیده‌کرد : (اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) واته: (ئه‌ی خودایه .. په‌روه‌ردگاری جبریل و میکائیل و ئیسرافیل ، به‌دییه‌ینه‌ری ئاسمانه‌کان و زه‌وی، زانای په‌نهان و ئاشکرا ، ته‌نها تۆ داوه‌ری ده‌که‌یت له نیوان به‌نده‌کانندا له‌و شتانه‌ی که جیاوازیان تیدا بوو ، رینمویم

بکه بۆ سه‌ر ئه‌و ریگه‌ راسته‌ی که ئه‌وان تیدا جیاواز بوون به ئیزنی خۆت ، هه‌ر خۆت رینمویی ئه‌و که‌سانه ده‌که‌یت که ویستت له سه‌ری بیټ بۆ سه‌ر ریگای راست) (موسلیم) ریوایه‌تی کردوو (۷۷۰) .

ب **ب** ئه‌وه‌ی له هه‌ردوو کتییی (صحیح) دا هاتوو له فهرمووده‌ی (ابن عباس) هه‌ - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بیټ - ده‌فهرمویت : ته‌گه‌ر پیغهمبه‌ری خوا (ﷺ) له شه‌ودا هه‌ستایه بۆ شه‌ونویژ ئه‌وا ده‌یفه‌رموو : (اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قِيمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، أَنْتَ الْحَقُّ ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ ، وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ ، وَالنَّارُ حَقٌّ ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ ، وَبِكَ آمَنْتُ ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ ، وَإِلَيْكَ أُنَبْتُ ، وَبِكَ خَاصَمْتُ ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ ، فَاعْفُرْ لِي مَا قَدَّمْتُ ، وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ) واته: (ئه‌ی خودایه .. سوپاس و ستایش بۆ تۆیه ، تۆ نورو روناکی ئاسمانه‌کان و زه‌ویت، سوپاس و ستایش بۆ تۆیه ، تۆ راگری ئاسمانه‌کان و زه‌ویت ، سوپاس و ستایش بۆ تۆیه ، تۆ په‌روه‌ردگاری ئاسمانه‌کان و زه‌ویت و هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی له ناویاندایه ، هه‌ر تۆ راست و ره‌وای، به‌لټینه‌کانت راست و ره‌وان ، وه‌ته‌کانت راست و ره‌وان ، وه‌گه‌یشتن به تۆ راست و ره‌وایه، وه‌جه‌ننه‌ت راست و ره‌وایه و ناگر راست و ره‌وایه و پیغهمبه‌ران راست و ره‌وان و داورۆژ راست و ره‌وایه ، ئه‌ی خودایه .. خۆم ته‌سلیمی تۆ کردو ئیمانم به تۆ هیناو په‌نام گرت به تۆو گه‌رامه‌وه بۆ لای تۆو داوه‌ری ده‌گیرمه‌وه بۆ لای تۆ ، بۆیه له تاوانه‌کانم خۆشبه‌ ئه‌وه‌ی که پيشم خستوه و ئه‌وه‌ی پاشم خستوه و ئه‌وه‌ی که شاردومه‌ته‌وه و ئه‌وه‌ی ئاشکرام کردوه ، تۆ خودای منی ، هیچ خودایه‌ک نییه‌ شایسته‌ی په‌رستن بیټ ته‌نها تۆ نه‌بیټ) (بوخاری) ریوایه‌تی کردوو به ژماره (۷۴۹۹) و (موسلیم) به ژماره (۷۶۸) .

۵ سوننه ت وایه راوه ستانه که ی دريژ بکاته وه ، ههروه ها کړنوشه که ی و سوژده که ی ، به شیوه یه ک وای لى بیت که واهه موو روکنه کرداریه کانى نوپزه که ی نزيک یه کتر بن .

۶ نه و سوننه تانه به جى بهینى که له خویندنه وه که یدا هاتوون ، له وانه :

أ له سهر خوږی و هیمنی بیخوینتته وه ، مه به ستی نه وه یه په له په ل نه کات له خویندنه وه یدا
 ب ثایه ت ثایه ت به جودا بیخوینتته وه ، مه به ست لى : دوو ثایه ت نه گه یه نیتته یه کتر ، یان سى ثایه ت به بى نه وه ی بوه ستیت ، به لکو له سهر هه موو ثایه تیک بوه ستیت .
 ج نه گهر به ثایه تى ته سبیحدا تپه پرى نه و (سبحان الله) بکات ، وه نه گهر به ثایه تى داواکریدا تپه پرى داوا بکات ، وه نه گهر به ثایه تى په ناگرتندا تپه پرى په نا بگریت .
 به لگه ش له سهر نه وه ی پيشوو :

فهرمووده که ی (حذیفه) - ره زای خواى له سهر بیت - ده فهرمویت : شه ویکیان له گه ل پیغه مبه رى خوادا (ﷺ) نوپژم کرد ، به سوره تى (البقره) ده ستى پیکرد ، له دلې خوږدا وتم : له ثایه تى سهد کړنوش ده بات که چى رویش ت ، وتم : رکاته که ی پى ته واهه ده کات ، که چى رویش ت : وتم : کړنوشى پى ده بات ، نه مجار ده ستى کرد به خویندنه وه ی (النساء) و خویندنیه وه ، نه مجار ده ستى کرد به سوره تى (آل عمران) و خویندنیه وه ، به له سهر خوږی و هیمنی ده یخویندنه وه ، نه گهر به ثایه تى ته سبیحدا تپه پریا نه و (سبحان الله) ی ده کرد ، وه نه گهر به ثایه تى داواکریدا تپه پریا داواى ده کرد ، وه نه گهر به ثایه تى په ناگرتندا تپه پریا په نای ده گرت ، نه مجار کړنوشى برد و فهرمووی : (سبحان ربى العظیم) جا کړنوشه که ی نزيکى وه ستانه که ی بوو ، نه مجار وتى : (سمع الله لمن حمده) نه مجار زور راوه ستا ، نزيکى کړنوشه که ی بوو ، نه مجار سوچه ی برد و وتى : (سبحان ربى الأعلى) جا سوچه که ی نزيکى وه ستانه که ی بوو) (موسليم) ریوايه تى کردووه به ژماره (۷۷۲) .

وه ههر به به لگه ی نه وه ی (أحمد) ریوايه تى کردووه له (مسند) ه که یدا ، له فهرمووده ی (أم سلمة) - ره زای خواى له سهر بیت - کاتى پرسپارى لیکرا ده رباره ی خویندنه وه ی پیغه مبه رى خوا (ﷺ) فهرمووی : ثایه ت ثایه ت ده یخویندنه وه : ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ① الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② (الدار قطنى) ده فهرمویت (۱۱۸) : سه نه ده که ی (صحيح) ه وهه موویان (ثقه ن) ، وه (النووى) به صحيح ی داناوه (المجموع ۳/۳۳۳)

7 سوننه تە وایه له کۆتایی هەر دوو رکاتدا سهلام بداتهوه ..

به به لگه‌ی فهرمووده‌که‌ی (إبن عمر) - رهزای خویان له سه‌ر بی‌ت - که فهرموویه‌تی : کابرایه‌ک هه‌ستا و وتی : ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) شه‌ونوێژ چۆنه ؟ پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرمووی : شه‌ونوێژ دوو رکات دوو رکاته ، ئه‌گه‌ر له‌وه ترسای به‌یانیت به سه‌ردا بی‌ت ئه‌وا یه‌ک رکات ویت‌ر بکه (بوخاری) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (٩٩٠) و (موسلیم) به ژماره (٧٤٩) .

مه‌به‌ست له : (مثنی مثنی) واته : دوو رکات دوو رکات نوێژ ده‌کات ، له هه‌ر دوو رکاتدا سه‌لام ده‌داته‌وه، وه چوار رکات ناگه‌یه‌تیت به یه‌ک .

8 سوننه تە وایه له کۆتا سێ رکاته‌که‌یدا چه‌ند سووره‌تیک‌ی دیاری کراو هه‌ن ئه‌وانه بخوینیت .

له رکاتی یه‌که‌مدا : ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ ده‌خوینیت ، وه له دووه‌مدا ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ده‌خوینیت ، وه له رکاتی سێه‌مدا ته‌نها ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ده‌خوینیت . به‌لگه‌ش له سه‌ر ئه‌وه :

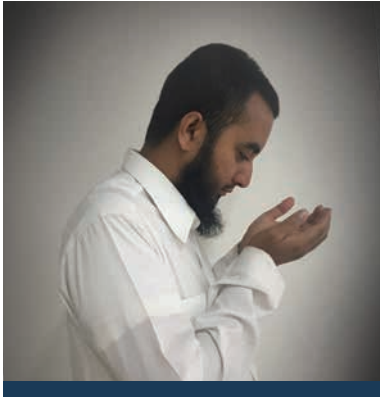
فه‌رمووده‌که‌ی (أبی بن کعب) - رهزای خوی له سه‌ر بی‌ت - ده‌فه‌رموویت : پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ویت‌ری ده‌کرد) أبو داود ریوایه‌تی کردووه به ژماره (١٤٢٣) و نه‌سائی به ژماره (١٧٣٣) و این ماجه به ژماره (١١٧١) و نه‌وه‌وی و الألبانی به (صحیح) یان داناوه (الخلاصه ٥٥٦/١) و (صحیح النسائی) ١ / ٢٧٣ .

9 له سوننه‌تا هاتوو‌ه‌که‌وا هه‌ندی جار له ویت‌ره‌که‌یدا قونوت بخوینیت.

مه‌به‌ست لێ لێره‌دا : پاران‌وه‌یه ، ئه‌ویش له رکاتی سێه‌مدا که سووره‌تی (الاخلاص) ی تیدا ده‌خوینیت .

وه قونوت له نوێژی ویت‌ردا سوننه‌تیکه هه‌ندی جار ئه‌نجامی داوه ، چونکه له‌هه‌ندی له هاوه‌لانه‌وه سه‌لمی‌نراوه ، وه هه‌ندی جار وازی لێ هێناوه . وه ئه‌مه‌ش هه‌لبێژده‌ی شیخ الاسلام این تیمیه یه - ره‌حمه‌تی خوی لێ بی‌ت - باشت‌ر وایه وازه‌پێنان لێ زۆرت‌ر بی‌ت له ئه‌نجامدانی .

◆ مه سه له : ئايه دهسته کاني بهرز ده کاته وه له

قونوتي ويتدا ؟

رای راست و دروست : دهسته کانی بهرز ده کاته وه ،
 ئەمەش قسەى جەمھورى زانایانە - رەحمەتى خویان لى
 بىت- چونکه له (ابن عمر) وه جیگر بووه ، ههروه کو
 به بیهه قى رىوايه تى کردوو وه به (صحيح) ى داناه.

به بیهه قى - رەحمەتى خوی لى بىت- ده فه رمو یت :
 ژماره بیه ک له هاوه لآن - رهزای خویان له سه ر بىت- له
 قونوتدا دهسته کانیان بهرز ده کرده وه . (ته ماشای : السنن الکبرى (۲/۲۱۱) بکه .

◆ مه سه له : به چى شتيك قونوته كه ى له نوێزى ويتدا دهست پى ده کات ؟

رای په سه ند ئه وه يه - والله أعلم- : به همد و سه ناى خوا دهست پى ده کات و ئەمجار سه لاوات
 ده داته سه ر پىڤه مبه رى خوا (ﷺ) ئەمجار ده پار پته وه ، چونکه ئەمه نزیکتره له وه لامدان وه .
 به لگه ش له سه ر ئه وه :

فه رموو ده كه ى (فضالة بن عبید) - رهزای خوی له سه ر بىت - ده فه رمو یت : پىڤه مبه رى خوا
 (ﷺ) گو ى لى بوو کا براهه ک له نوێزه كه یدا دوعا ى ده کرد كه چى سه لاواتى له سه ر پىڤه مبه رى خوا
 (ﷺ) نه دا، پىڤه مبه رى خوا (ﷺ) فه رمو ى : ئەم کا براهه په له ى کرد ، ئەمجار بانگى کرد و به ئه و و
 جگه له ئه وى گوت : ئەگه ره يه کيکتان نوێزى کرد ئەوا با همد و سه ناى خوا بکات ، ئەمجار سه لاوات
 له سه ر پىڤه مبه رى خوا (ﷺ) بدات ، ئەمجار له پاش ئه وه به ويستى خوى دوعا بکات (الترمذى)
 رىوايه تى کردوو به ژماره (۳۴۷۷) و ده لىت : ئەم فه رموو ده يه (حسن صحيح) ه.

ابن القيم - رەحمەتى خوی لى بىت - ده فه رمو یت : موسته حه بيه له دوعادا ئه و كه سه ى دوعا كه
 ده کات پىش داوا کاريه كه ى به همد و سه ناى خوی گه وره دهست پى بکات ، ئەمجار داوا ى پىدا ويستيه كه ى
 بکات هه روه کو له فه رموو ده كه ى (فضالة بن عبید) دا هاتوو (ته ماشای الوابل الصيب (ص ۱۱۰) بکه .

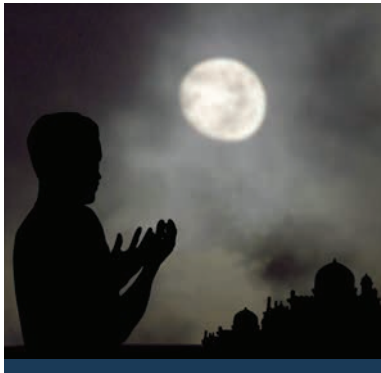
◆ مه سه له : ئايه له پاش قونوت ده موچاوى به دهسته کاني ده سپر یت ؟

رای راست و دروست ئه وه يه : سوننه ت نيه ده موچاوى بسپر یت له پاش کو تا ى دوعا كه ى ،
 چونکه هيج به لگه يه ک له سه رى نه هاتوو ه .

پرسيار کرا له ئيمامى مالک - رەحمەتى خوی لى بىت- كه سپک به دهسته کانی ده موچاوى
 ده سپر یت له پاش دوعا ، ئەويش ئىنکارى لى کرد و فه رمو ى : (نه مزانيوه هيج به لگه يه ک هه بىت)
 ته ماشای : (کتاب الوتر للمروزي) بکه (ص ۲۳۶).

شیخ الاسلام - رهحمهتی خوی لئ بیت - ده فهرمویت : مهسحی ده موچاو به دهسته کانی هیچ شتیک دربارهی نه هاتوو ته نه یه ک فهرمووده یان دووان که ئه وانیش ناکرینه حوجه). ته ماشای: الفتاوی بکه (۵۱۹/۲۲) .

۱۰ پارانه وه له کۆتا سنی یه کی شهودا .

له و سوننه تانه ی دوپاتکراونه ته وه له کۆتایی شهودا پارانه وه یه ، جا ئه گهر له قونوته که ی کۆتایی شهودا پاراپه وه ئه وا به سیه تی ، وه ئه گهر نه پاراپه وه ئه وا سوننه ته له م کاته دا بپارێته وه ، چونکه ئه وه کاتیکه وه لام دانه وه ی دوای تیدا دووپاتکراوه ته وه ، چونکه کاتی دابه زینی خوی گه وره یه بۆ ئاسمانی دنیا به شیواژیک لایه قی زاتی مه زنی خوی بیت ، له ههردوو کتیبی (صحیح) دا هاتوو له فهرمووده ی (أبو هريرة) وه - رهزای خوی له سه ر بیت - که وا پیغه مبه ری

خوا (ﷺ) فهرموویه تی : هه موو شه ویک پهروه ردگارمان - بهرزو پیروزییت - داده بزیته ئاسمانی دنیا (دابه زینیک شایسته و لایه قی خوی بیت) کاتیک سییه کی کۆتایی شه و ده مینیت ، ده لیت : کئ لیم ده پارێته وه وه لامی ده ده مه وه ؟ کئ داوام لئ ده کات پئی ده به خشم ؟ کئ داوا ی لیخو شبونم لئ ده کات لئی خو ش ده بم ؟ (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۱۴۵) و (موسلیم) به ژماره (۷۵۸) .

۱۱ سوننه ته ئه گهر سه لامی دایه وه له ویتره که ی بلیت : (سبحان الملک القدوس)

سنی جار ، له سییه مدا دهنگی بهرز ده کاته وه .

به لگه ش له سه ر ئه وه :

فهرمووده که ی (أبی بن کعب) ه - رهزای خوی لئ بیت - ده فهرمویت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) له نوژی ویترا ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ ﴿قُلْ يَتَّخِذُهَا الْكَافِرُونَ﴾ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ده خویند، وه ئه گهر سه لامی دایه وه ده یفه رموو : (سبحان الملک القدوس) سنی جار)) نه سائی ریوایه تی کردوو (۱۷۰۲). (النووی) و (الألبانی) به صحیحی ده زانن ، ههروه کو له پیشدا باسکرا ، وه له فهرمووده که ی (عبدالرحمن بن أبی) - رهزای خوی لئ بیت - (وه له سییه م (سبحان الملک القدوس) دا دهنگی بهرز ده کرده وه) نه حمه د ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۵۳۵۴) و نه سائی به ژماره (۱۷۳۴) و (الألبانی به (صحیح) داناوه (تحقیق مشکاة المصابیح ۱ / ۳۹۸) .

سوننه ته کانی پیش فه جر

۱۲ سوننه ته خیزانه کهی هه لسیئیت به مه بهستی نه جامدانی شه نوێژ.

جا سوننه ته پیاو خیزانه کهی هه لسیئیت ، بۆ شه و نوێژ ، ههروه ها ئافره تیش ته گهر ههستا نه و سوننه ته پیاوه کهی هه لسیئیت ، ههروه ها هه موو ته هله کهی بۆ نه و مه بهسته ، ته مهش له رووی هاوکاری کردنی یه کتره له سه ر چاکه .

به لگه ش له سه ر ته وه :

فه رمووده کهی دایکه عایشه - رهزای خوای له سه ر بیئ - ده فه رموئیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) هه موو شه ویک که نوێژه کهی ده کرد ، منیش له نیوان خووی و قیبه دا راکشابووم ، جا ته گهر بیویستایه ویتر بکات ته وای منی هه لده ستان و ویتره کهم ده کرد (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۱۲) و (موسلیم) به ژماره (۵۱۲) .

وه له (أم سلمه) وه - رهزای خوای له سه ر بیئ - ده فه رموئیت : شه ویکیان پیغه مبه ری خوا (ﷺ) له خه وهستا و ده یفه رموو : پاکی و بیگه ردی بۆ خوا ، ته مشه و چی شتیک له گه نجینه کان دابه زیون و چی شتیک له فیتنه کان دابه زیون ، ، خیزانه کانم هه لسیئن بۆ ته وهی نوێژ بکه ن ، رهنگه که سیکی داپوشراو له دونیادا رووت بیئ له دواروژدا) . (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۲۱۸) .

۱۳ له سوننه تدا هاتوو هه که و ته که سه ی شه نوێژ ده کات ته و کاره بکات که بۆ خووی سووک و ئاسانه ، بۆ ته وهی کاریگه ری له سه ر خشوعه کهی نه بیئ .

ته گهر تووشی بیزاری بوو ته وای به دانیشتنه وه نوێژه کهی ده کات .

به به لگه ی فه رمووده کهی ته نهس - رهزای خوای له سه ر بیئ - ده فه رموئیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) چوو ناو مزگه ونه وه و هه بلێک درێژ کرابوو وه له نیوان دوو کو له که دا ، فه رمووی : ته مه چییه ؟ وتیان : هی زه ینه به نوێژ ده کات ، جا ته گهر تووشی ته مبه لی هات یان بیزار بوو ته وای دهستی پیوه ده گریئ ، فه رمووی : بیکه نه وه ، با هه ر یه کیکتان به چست و چالاکییه کهی خووی نوێژ بکات ، جا ته گهر ته مبه لی گرتی یان بیزار بوو با دانیشیت) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۱۵۰) و (موسلیم) به ژماره (۷۸۴) . وه ته گهر تووشی خه وه نوچه که هات ته وای با بخه وئیت ، بۆ ته وهی به چست و چالاکی هه ستیت و له پاش ته وه نوێژ بکات .

به به لگه ی فه رمووده ی دایکه عایشه - رهزای خوای له سه ر بیئ - که وای پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رمووی ته : ته گهر یه کیکتان تووشی خه وه نوچه که هات له نوێژه کهیدا ته وای با بخه وئیت تاوه کو خه وه کهی له سه ر نه مینئ ، چونکه ته گهر یه کیکتان نوێژ بکات له کاتی کدا توشی خه وه نوچه که هات بیئ ته وای رهنگه له جیی داوای لیخو شبوون جوین به خووی بدات) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۱۲) و (موسلیم) به ژماره (۷۸۶) .

ههروهها ئه گهر تووشی خهوه نوچکه و نمونه ی ئه وه هات له کاتیکدا له شهودا قورئانی ده خویند ئه وا سوننه ته بخه ویت بۆ ئه وه ی به هیژ ببیته وه .

به به لگه ی فهرمووده ی (أبو هريرة) - رهزای خوی له سه ر بیّت - کهوا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ئه گهر به کبکتان شه وه هه ستا و له خویندنه وه ی قورئاندا زمانی ده چوو به یه کدا و نه یده زانی چی ده لیت ئه وا با راکشیت) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۸۷) .

۱۴ سوننه ته هه ر که سیک شه ونوژی له ده ست ده رچوو ئه وا به روژ بیکاته وه به لام به جووت .

ئه گهر عاده تی وابوو سه ر رکات ویت بکات که چی خه وی لیکه وت یان نه خۆش که وت و نه یتوانی نوپژه که ی بکات ، ئه وا به روژ چوار رکات ده کات ، وه ئه گهر عاده تی وابوو پینج رکات بکات که چی خه وی لیکه وت یان نه خۆش که وت ئه وا به روژ شه ش رکات ده کات ، ئا به م شیوه یه ، وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ئه و کاره ی ده کرد ، وه له بهر ئه وه ی له عاده تی وابوو که یازده رکات ویتری ده کرد ، ئه وا دایکه عائیشه ده رباهری پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ده بفه رموو : ئه گهر خه وی لئ بکه وتایه یان توشی ئازاریک بوایه له شه ونوپژه که یدا ئه وا به روژ دوازده رکات نوپژه ده کرد (موسلیم) ریوایه تی کردوو به (۷۴۶) .

دووهم : کاتی فه جر

چهند کرداریکی تیدایه له ریاز و ههدی پیغه مبهری خوا (ﷺ) بووه .

بانگدان ، وه چهند سوننه تیکی تیدایه :

۱ شوینکهوتنی بانگیژ له وهی ده یلیت.

سوننه ته هه رکه سی گوپی له بانگ بوو ئه وه بلیت که بانگیژ ده یلیت ، ئیلا له (حي على الصلاة وحي على الفلاح) دا نه ییت ئه وا ده یلیت : لا حول ولا قوة الا بالله.

به به لگهی ئه و فه رموده یه ی که (عبدالله بن عمرو بن العاص) ریوایه تی کردوو که وا گوپی لی بوو پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : (ئه گهر گویتان له بانگیژ بوو ، ئه و چی فه رموو ئیوه ش وا بلین ...) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۸۴) ، وه فه رموده که ی (عمر بن الخطاب) ده یلیت : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموو یه تی : ئه گهر بانگیژ گوتی : (الله أكبر ، الله أكبر) یه کییک له ئیوه گوتی : (الله أكبر الله أكبر) ئه مجار گوتی : (أشهد أن لا إله إلا الله) گوتی : (أشهد أن لا إله إلا الله) ئه مجار گوتی : (أشهد أن لا إله إلا الله) گوتی : (أشهد أن محمدا رسول الله) گوتی : (أشهد أن محمدا رسول الله) ئه مجار گوتی : (حي على الصلاة) گوتی : (لا حول ولا قوة إلا بالله) ئه مجار گوتی : (الله أكبر ، الله أكبر) گوتی : (الله أكبر ، الله أكبر) ئه مجار گوتی : (لا إله إلا الله) گوتی : (لا إله إلا الله) له دلییه وه ، ئه وا ده چیته به هه شته وه (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۸۵) .

له کاتی (تثویب) دا (واته : وتنی الصلاة خیر من النوم) له نویژی به یانیدا جا ههر که سێ شوینی بانگیژیه که کهوت ئهوا ههر ئهوه ده لیت که بانگیژ ده لیت : (الصلاة خیر من النوم) .

٢ وتنی ئەم زیکره پاش دوو شهاده ته که .

سوننه ته له پاش ئهوهی بانگیژ وتی (أشهد أن محمدا رسول الله) له جاری دووه مدا ئهوه بلیت که له فهرمووده کهی (سعد) هوه هاتوو له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) کهوا فهرموویه تی : ههر که سێ بلیت کاتی گوپیستی بانگیژ بوو : شایه تی ده ده م که هیچ خودایه ک نییه شایسته ی پرستن بیت ته نها (الله) نه بیت ، ته نها و بئ هاوه له و (محمد) (ﷺ) یش بهنده و نیردراوی ئهوه ، رازیم بهوهی که (الله) پهروه ردگارم بیت و (محمد) یش پیغه مبهر (ﷺ) و ئیسلام دین و ئاینم بیت . ئهوا له تاوانه کانی خوش ده بیت) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (٣٨٦) .

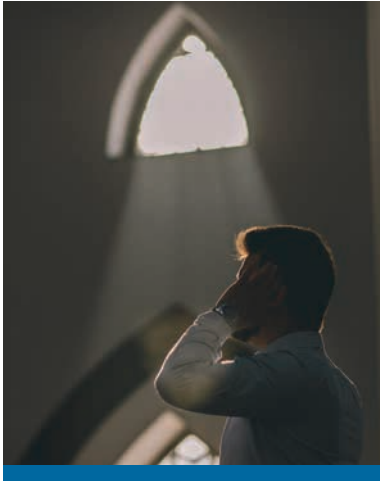
٣ سه لاوات دان له سه ر پیغه مبهری خوا (ﷺ) له پاش بانگه که .

به به لگه ی فهرمووده کهی (عبدالله بن عمرو) - رهزای خویان له سه ر بیت- ده لیت : (پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ئه گه ر گوپیستی بانگیژ بوون ئهوهی که ئه و ده لیت ئیوه ش بیلین ، ئه مجار سه لاواتم له سه ر بدن ، چونکه هه رکه سیک یه کجار سه لاواتم له سه ر بدات ئهوا خوی گه وره به هۆی ئه و سه لاواته وه ده جار سه لاواتی له سه ر ده دات ، ئه مجار داوای (الوسيلة) م بۆ بکه ن ، ئه وه جیگا و پایه یه که له به هه شتدا بۆ هیچ که سیک نییه ته نها بۆ بهنده یه که له بهنده کانی خوا ، تکام وایه که ئه و بهنده یه من بم ، جا ههر که سیک داوای (الوسيلة) م بۆ بکات ئهوا شه فاعه تی منی بۆ چه لال ده بیت - بهر شه فاعه تی من ده که ویت-) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (٣٨٤) .

وه باشتین جوړی سه لاوات دان : سه لاواتی ئیبراهیمییه : « اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد ، کما صلیت علی ابراهیم... »

٤ وتنی ئه و دوایه ی له پاش بانگ هاتوو .

به به لگه ی فهرمووده کهی (جابر) - رهزای خوی له سه ر بیت- ده لیت : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ههر که سیک گوپیستی بانگ بوو بلیت : (اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَأَبْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ) واته : (ئهی خودایه .. پهروه ردگاری ئه م بانگه وازه ته واوه و نویژ دامه زراوه ، به خشه به پیغه مبهرمان محمد (ﷺ) پله و پایه ی به رزی (الوسيلة) و پله و پایه ی زیاده به سه ر دروستکراوه کان (الفضيلة) و بیبه ره ئه و شوینه سوپاسکراوه ی که به لیتن پیداوه) ئهوا شه فاعه تی منی بۆ چه لال ده بیت له روژی قیامه تدا (یان بهر شه فاعه تی من ده که ویت له روژی قیامه تدا) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (٦١٤) .

۵ دوعا کردن له پاش بانگدان .

به به لگه ی ئه و فهرمووده یه ی له (عبدالله بن عمرو) هوه هاتووہ - رهزای خوی له سه ر بیټ - : کابرایه ک گوتی: ئه ی پیغهمبه ری خوا (ﷺ) بانگبیزه کان فه زلیان له ئیمه زورتره ، پیغهمبه ری خوا (ﷺ) فهرمووی : ئه وه ی ئه وان ده یلین تویش بیلئ ، ئه گهر ته واوت کرد ئه وا داوا بکه پیټ ده به خشریت) أبوداود ریوایه تی کردووہ به ژماره (۵۲۴) و ابن حجر به (حسن) ی داناوه (نتائج الأفكار ۳۶۷/۱) و الألبانی (صحيح الكلم الطيب ص ۷۳) .

وه به به لگه ی فهرمووده که ی (أنس) - رهزای خوی له سه ر بیټ - که وا پیغهمبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : پارانه وه ی نیوان بانگ و قامه ت هه رگیز ره ت نا کریته وه) . نه سائی ریوایه تی کردووہ به ژماره (۹۸۹۵) و ابن خزیمه به صحیح ی داناوه (۴۲۵/۲۲۱/۱).

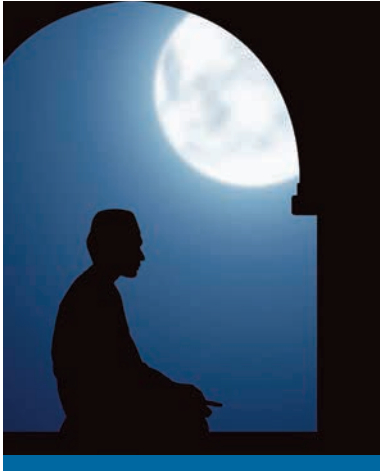
◆ سوننه تی فه جر ، چند سوننه تیکی تیدایه :

سوننه تی فه جر یه که م سوننه ته راتیبه کانه به نده له روژه کهیدا ئه نجامی ده دات ، وه چند سوننه تیکی تیدایه ، پیش ئه وه ی باسی بکه یین پیویسته هه ندئ له تاییه تمه ندیبه کانی سوننه ته راتیبه کان روون بکه یینه وه ، سوننه تی راتیبه بریتیبه له : ئه و سوننه تانه ی به رده وه ام له گه ل فه رزه کاندایه ئه ویش دوازده رکاته .

له (أم حبیبه) هوه - رهزای خوی له سه ر بیټ - ده لیت : گویم لئ بوو پیغهمبه ری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : (هه رکه سی له شه و روژیکدا دوازده رکات نوژی کرد ، ئه وا خوی گه وره له به هه شتدا خانوو یه کی بو دروست ده کات) (موسلیم) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۷۲۸) و (الترمذی) ته خریجی کردووہ ، ئه مه شی بو زیاد کردووہ : ((چوار رکات پیش نیوه رۆ و دوو رکات له پاشی و دوو رکات پاش مه غریب و دوو رکات پاش خه وتتان و دوو رکات پیش نوژی به یانی) (الترمذی) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۴۱۵) ، وه فهرموویه تی : (حسن صحیح) .

باشتر وایه سوننه ته راتیبه کان له مال ئه نجام بدرین .

له (زید بن ثابت) هوه هاتووہ - رهزای خوی لئ بیټ - که وا پیغهمبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (ئه ی خه لکینه له ماله کانتاندا نوژ بکه ن ، چونکه باشترین نوژی که سینکتان ئه وه یه له ماله کهیدا ئه نجامی ده دات ئیلا نوژه فه رزه کان نه بیټ) (بوخاری) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۷۲۹۰) و (موسلیم) به ژماره (۷۸۱) .

◆ دووپاتکراوترین سوننه تی راتیبه .

دووپاتکراوترین سوننه تی راتیبه سوننه تی فجره ،
به لگهش له سه ر ئه وه ئه مه ی خواره وه یه :

أ فهرمووده که ی دایکه عائشه - ره زای خوی
له سه ر بیّت - ده فهرمویت : (هیچ سوننه تیک
نه بووه زیاتر پاریزگاری لئ کرد بیّت و دهستی
پیوه گرت بیّت وه کو دوو رکاته که ی پیش نویژی
به یانی) (بوخاری) ریوایه تی کردووه به ژماره
(۱۱۹۶) و (موسلیم) به ژماره (۷۲۴) .

ب فهرمووده که ی دایکه عائشه - ره زای خوی

له سه ر بیّت- له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) فهرموویه تی : (دوو رکاته که ی به یانی باشته له
هه موو دونیاو ئه وه ی له دونیادا هه یه) (موسلیم) ریوایه تی کردووه به ژماره (۷۲۵) .

◆ سوننه تی فجر به چند کاریک تاییه مه مند کراوه :

یه که م : دروسته له سه فهر و شاردا بکریّت ههروه کو له هه ردوو کتیی (صحیح) دا هاتووه ، به لام
جگه له وه له سوننه ته راتیبه کان ، سوننه ت وایه له سه فهدا وازیان لئ به یزیت وه کو راتیبه ی نیوه رۆ
و مه غریب و خه وتنان .

دووهم : پاداشته که ی ئه وه یه که چاکتره له هه موو دنیا و ئه وه ی تیایدا یه - ههروه کو له پیشدا
باسکرا- .

سییه م : سوننه ته به سووکی ئه نجم بدریّت ، وه له پیشدا به لگه ی ئه وه باسکرا .

ههروه ها به لگه له سه ر ئه وه : فهرمووده که ی دایکه عائشه یه - ره زای خوی له سه ر بیّت -
ده یفه رموو : پیغه مبهری خوا (ﷺ) دوو رکاته که ی نویژی به یانی ده کرد ، هینده به سووکی ئه نجمی
ده دا ته نانه ت من ده مگوت : ئایه سورته ی (الفاتحة) ی خویند یان نا؟ (بوخاری) ریوایه تی کردووه به
ژماره (۱۱۷۱) و (موسلیم) به ژماره (۷۲۴) .

به لام مه رجه : ئه م به سووک ئه نجمدانه یه کییک له واجیباته کان له که دار نه کات ، یان کار بگاته
ئه وه ی له نویژه که یدا ده نوک بدات له زه ووییه که ، ئه وا بکه ویته ناو شتیکه وه نه هی لئ کرابیّت .

چواره م : سوننه ته له سوننه تی به یانیدا له پاش (الفاتحة) سورته ی ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾
بخوینیت ، وه له دووه مدا ﴿هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ . بخوینیت ، به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو هريرة)
که (موسلیم) ریوایه تی کردووه .

یان له پاش (الفاتحة) له رکاتی یه که مدا نه م نایه ته بخوینیت: ﴿قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ [البقره: ۱۳۶] واته: ئه ی پرواداران! بلین: ئیمه باوه پیمان به خوا و بهو (قورئان) له بومان دابه زیوه هه یه وه بهو بهرنامه یه که بو (ئبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق و یه عقوب و نه وه کانیان) ئیردراوه و بهو کتیه ش به مووسا و به عیسا دراوه و بهو په یامه ش به هه موو په یامبه رانی تر دراوه له لایه ن پهروه رگاریانه وه هیچ فخر و حیواواییه کیش، ناخه یه نیوان هیچ کامیکیا نه وه، وه به ته نیا ش ملکه چی فه رمانه کانی ئه وین، واته: هه رفه رمانی به سه رماندا بدا، ئاماده ین و سوپاسی شی ده که ین

وه له دووه مدا: ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾ [آل عمران: ۶۴] واته: وهرن با ئیمه و ئیوه له سه ر و شه و بهرنامه یه که سوورین که بو هه ردوولامان چوونیه که وه یه کسانه وه، په یامبه رانی ش هه موو هاوده نگ بوون له سه ری و، واز له و ته فرقه یه بینن وهرن با جگه له خوا که سیکی تر نه په رستین و، هیچ شتیکی ش نه که یه شه ریک و هاوبه شی هه ندی کی شمان له باتی خوا نه که یه خوا و په رستین، واته: له نافه رمانی خوا گوئی بیستی یه کدی نه بین، جووله که عوزه یریان به خوا داده ناو، گاوره کانیش عیسا! ئینجا ئه گه هر روویان له وقسه راستیه وه رگپراو بو یه کتا په رستی نه هاتن به ده متانه وه، به راشکاوی پیان بلین: ده سا ئیوه به شایه ت بن و بزانه که به راستی ئیمه موسلمان و ملکه چی بریاره کانی خاوین و، سووریشین له سه ر دینی خویمان و، خواش تاک و ته نیایه و، ئیتر نه عوزه یر خوایه و، نه عیسا یش.

به به لگه ی فه رمووده که ی (ابن عباس) که (موسلم) ریوایه تی کردووه . ئه مه ش له و جوړه سوننه تانه یه که به چهند جوړیک هاتوون ، هه ندی جار ئه مه یان ئه نجام ده دات و هه ندی جار ئه وی تر .

پینجه م: سوننه ته له پاش دوو رکاته که ی سوننه تی به یانی له سه ر لای راست راکشیت .

به لگه ش له سه ر ئه وه :

فه رمووده که ی دایکه عائشه - ره زای خوا ی له سه ر بیت - پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ئه گه ر دوو رکاته که ی فه جری بکر دایه پاشان له سه ر لای راستی راده کشا (بوخاری) ریوایه تی کردووه به ژماره (۱۱۶۰) و (موسلم) به ژماره (۷۳۶) .

رۆیشتن بۆ مزگهوت و چه‌ند سوننه‌تییکی تێدایه :

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی نوێژی به‌یانی یه‌که‌م نوێژه له‌ رۆژه‌که‌دا که‌وا که‌سێک به‌ هۆیه‌وه‌ ب‌پروات بۆ مزگهوت، جا چه‌ند کارێک هه‌ن سوننه‌تن له‌ کاتی رۆیشتن بۆ مزگهوت ئه‌نجام بدرێن :

١ سوننه‌ته‌ زوو ب‌پروات بۆ مزگهوت .

به‌ به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (أبو هريرة) - ره‌زای خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ت - ده‌فه‌رموێت : پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی (: ئه‌گه‌ر ده‌زانن چه‌ند پادا‌شت له‌ زوو رۆیشتندا هه‌یه‌ بۆ مزگهوت ئه‌وا پی‌ش‌پ‌رکییان بۆ ده‌کرد) (بوخاری) ری‌وایه‌تی کردووه‌ به‌ ژماره‌ (٦١٥) و (موس‌لیم) به‌ ژماره‌ (٤٣٧) .
وه‌ (الت‌ه‌جیر) : وا‌ته‌ : رۆیشتن بۆ مزگهوت له‌سه‌ره‌تای کاته‌که‌یدا .

٢ به‌ ده‌ست‌نوێژه‌وه‌ له‌ مال‌ ده‌رچیت بۆ ئه‌وه‌ی

هه‌نگاوه‌کانی بۆ بنوس‌ریت

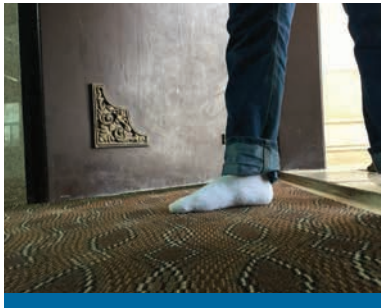
به‌ به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (أبو هريرة) = ره‌زای خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ت - ده‌فه‌رموێت : پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی (: نوێژی پیاویک به‌ جه‌ماعه‌ت زیاتره‌ له‌ نوێژه‌که‌ی له‌ مال‌ه‌که‌ی و نوێژه‌که‌ی له‌ بازاره‌که‌یدا به‌ بی‌ست و هینده‌ پله‌ ، ئه‌ویش ئه‌گه‌ر یه‌کیکیان ده‌ست‌نوێژی شوشت به‌ ده‌ست‌نوێژیکی پوخت و جوان ئه‌مجار هات بۆ مزگهوت، هه‌یچ شتیکی نایجو‌لینیته‌و و له‌ جی‌گه‌ی خ‌وێ هه‌لی ناسینیت ئی‌للا نوێژ نه‌بی‌ت ، مه‌به‌ستی هه‌یج نبیه‌ ته‌نها نوێژ نه‌بی‌ت، هه‌یج هه‌نگاویک نای‌ت ئی‌للا پله‌یه‌ک به‌رز ده‌بی‌ته‌وه‌ و تاوانیکی له‌سه‌ر ده‌س‌ریته‌وه‌ تاوه‌کو ده‌چیته‌

مزگه‌وته‌وه‌ ، جا ئه‌گه‌ر چوو ه‌ ناو مزگه‌وته‌وه‌ ئه‌وا له‌ نوێژدایه‌ مادام نوێژه‌که‌ی حه‌پسی کردووه‌، وه‌ فریشته‌کان سه‌لاوات له‌سه‌ر که‌سێکتان ده‌ده‌ن مادام له‌و مه‌جلیسه‌دایه‌ که‌ نوێژه‌که‌ی تیا‌دا کردووه‌، ده‌لین : ئه‌ی خ‌وایه‌ .. ره‌حمی پێ بکه‌ ، ئه‌ی خ‌وایه‌ .. لێی خ‌ۆشه‌ ، ئه‌ی خ‌وایه‌ .. ته‌وبه‌ی لێ قبول بکه‌، به‌ مه‌رجێ ئازار به‌ که‌س نه‌گه‌یه‌نیت و ده‌ست‌نوێژه‌که‌ی به‌تال نه‌بی‌ته‌وه‌ (موس‌لیم) ری‌وایه‌تی کردووه‌ به‌ ژماره‌ (٦٤٩) .

۳ به هیمنی و لهسەر خۆیی و وهقارهوه بۆ نوێژ ده‌رچیت..

به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (أبو هريرة) - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت - له پی‌غه‌مبه‌ری خواوه (ﷺ) ده‌فه‌رمووت: (ئه‌گه‌ر گویتان له قامه‌ت بوو ئه‌وا به‌ره‌و نوێژ به‌ری بکه‌ون، به له‌سه‌رخۆیی و هیمنی و وه‌قاره‌وه، وه په‌له‌مه‌کن، ئه‌وه‌نده‌ی پێیدا گه‌یشتن له نوێژه‌که ئه‌نجامی بدن و ئه‌وه‌ی له ده‌ستان ده‌رچوو ئه‌وا له پاشاندا ته‌واوی بکه‌ن) (بوخاری) ریبویه‌تی کردوو به ژماره (٦٣٦) و (موسلیم) به ژماره (٦٠٢).

نه‌وه‌وی- ره‌حه‌ته‌ی خوای لئ بی‌ت- ده‌فه‌رمووت: (السکینه) : واته: له‌سه‌رخۆیی له جو‌له‌دا و دوورکه‌وته‌وه له شپ‌زی و کاری بی‌که‌لک، وه (الوقار) : له رواله‌تدایه وه‌کو چاو داپۆشین و ده‌نگی نزم و ئاورنه‌دانه‌وه) (شرح مسلم للنووی، حدیث (٦٠٢) باب استحباب إتيان الصلاة بوقار، وسکینه، والنهی عن إتيانها سعياً).

۴ پێشخستنی پێی راست له کاتی چوونه ناو مزگه‌وته‌وه و پێشخستنی پێی چه‌پ له کاتی ده‌رچووندا .

به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (أنس) - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت - فه‌رموویه‌تی: له سوننه‌تدایه ئه‌گه‌ر چووته ژووره‌وه بۆ مزگه‌وت پێی راست پێش بکه‌یت و ئه‌گه‌ر ده‌رچوویت پێی چه‌پ پێش بکه‌یت (الحاکم ریبویه‌تی کردوو (٣٣٨/١) و به (صحیح)ی داناهه له‌سه‌ر (شرط)ی (موسلیم).

۵ ئه‌و زیکره‌ بلێت که ده‌رباره‌ی چوونه ژووره‌وه و ده‌رچوون هاتوون

به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (أبو حميد) یان (أبو أسيد) فه‌رموویه‌تی: پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (ئه‌گه‌ر یه‌کیکتان چوونه مزگه‌وته‌وه با بلێت: (اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) واته: ئه‌ی خودایه .. ده‌رگاگانی ره‌حه‌ته‌ی خۆتم لئ بکه‌ره‌وه. وه ئه‌گه‌ر ده‌رچوو ئه‌وا با بلێت: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ) واته: ئه‌ی خواجه .. من داوای فه‌زلی تۆ ده‌که‌م) (موسلیم) ریبویه‌تی کردوو به ژماره (٧١٣).

۶ دوو رکات نوێژی (تحیه المسجد) بکات .

ئهمه‌ش ئه‌گه‌ر زوو هات بۆ نوێژ، ئه‌وا سوننه‌ته‌ دانه‌نیشیت تاوه‌کو دوو رکات نوێژ ده‌کات، به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی (أبو قتادة) - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت - فه‌رموویه‌تی: پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ئه‌گه‌ر یه‌کیکتان چوونه مزگه‌وته‌وه ئه‌وا با دانه‌نیشیت تاوه‌کو دوو رکات نوێژ ده‌کات (بوخاری) ریبویه‌تی کردوو به ژماره (١١٦٣) و (موسلیم) به ژماره (٧١٤).

وه سوننه‌ته‌ی پێش نوێژه‌ فه‌رزه‌کان جینگای دوو رکاته‌که‌ی (تحیه المسجد) ده‌گرێته‌وه ئه‌گه‌ر دوو رکاتی پێشی هه‌بی‌ت وه‌کو فه‌جر و نیوه‌رۆ یان سوننه‌ته‌ی چیشته‌نگاو ئه‌گه‌ر له کاتی چیشته‌نگاودا چوو مزگه‌وته‌وه، یان نوێژی ویت ئه‌گه‌ر له مزگه‌وتدا ئه‌نجامی دا، یان فه‌رز، چونکه مه‌به‌ست له

(تحية المسجد) ئەو ھەيە : كەوا دانە نیشیئ تاوھە كو نوێژێك بكات ، چونكە لەو ھەدا ئاوە دانكردنەو ھەي مزگەوتە كانی تێدايە ، بۆ ئەو ھەي نەچێتە مزگەوتەو ھە بە بئ نوێژ .

٧ سوننه ته پياوان دەستپيشخەري بگەن بۆ ريزی پيشەو ھە ، چونكە ئەو ھە باشترین ريزە ، و ھە بۆ ئاھرەتان باشترین ريز كۆتا ريزە .

بە بەلگەي فەرموودەكەي (أبو هريرة) - رەزای خوای لئ بئت - كەوا پێغەمبەري خوا (ﷺ) فەرموویەتی : (باشترین ريزی پياوان يەكەمەكەيەتی و خراپترینی كۆتايیەكەيەتی ، و ھە باشترین ريزی ئاھرەتان كۆتايیەكەيەتی و خراپترینی يەكەمەكەيەتی) (موسليم) ريوایەتی كردوو ھە ژمارە (٤٤٠) (خیرھا- باشترین -) : واتە : پاداشت و فەزلی زۆرتەر . و ھە (شُرھا- خراپترین-) : واتە : پاداشت و فەزلی كەمترە . ئەم فەرموودەيە باسی ئەو ھە دەكات ئەگەر پياوان و ئاھرەتان بە جەماعەت نوێژيان كرد و ھيچ شتێك لە تێوانياندا نەبئت و ھەكو دیوار و نمونەي ئەو ھە ، ئەوا لەو كاتەدا باشترین ريزی ئاھرەتان كۆتايەكەيەتی ، چونكە ئەمە پۆشتەرە بۆيان لە چاوی پياوان ، بەلام ئەگەر شتێك لە تێوانياندا ھەبئت و ھەكو دیوار و نمونەي ئەو ھە ، يان و ھەكو ئەو ھەي ئەمڕۆ لە زۆرەي مزگەوتەكاندا ھەيە بەو ھەي كە نوێژگەيەكي تايبەت بۆ ئاھرەتان دەكرئت بە سەر بەخۆي ، ئەوا لەم كاتەدا باشترین ريزی ئاھرەتان يەكەمەكەيەتی ، چونكە ھۆكاری نزيك بوون لە پياوانەو ھە نەماو ھە ، چونكە ھوكمەكان لە گەل ھۆكارەكەيدا دەسورپنەو ھە بە بوون و نەبوون ، و ھە لەبەر گشتگيري ئەو فەرموودانەي دەربارەي ريزی يەكەم ھاتوون ، لەوانە :

فەرموودەكەي (أبو هريرة) - رەزای خوای لئ بئت - كەوا پێغەمبەري خوا (ﷺ) فەرموویەتی : (ئەگەر خەلكی دەزانن چي لە بانگ و ريزی يەكەمدا ھەيە - لە پاداشت- ئەمجار ھيچ چارەيەكيان نەبوايە بۆ ديارى كردنی بانگبێژ و ريزی يەكەم تەنھا بە قورعە كردن نەبئت ئەوا قورعەيان بۆ دەكرد ، و ھە ئەگەر خەلكی بزائن چي لە زووھاتندايە بۆ مزگەوت - بۆ نوێژی نيو ھەو لە پاداشت- ئەوا پيشبركبيان بۆ دەكرد ، و ھە ئەگەر بزائن چي لە نوێژی عيشا و بەيانيدا ھەيە - لە پاداشت - ئەوا بۆ دەھاتن ئەگەر بە گاگۆلكييش بوايە) (بوخاری) ريوایەتی كردوو ھە ژمارە (٦١٥) و (موسليم) بە ژمارە (٤٣٧) .

٨ سوننه ته كەسى مەھوم نزيك بئتەو ھە لە ئيمامەكەي .

باشتر وایە لە حەقي مەھومدا لە رووی ريكخستنی يەو ھە بۆ نوێژ ريزی يەكەمە ھەرو ھەكو لە پيشدا باسكرا ، ئەمجار سوور بئت لەسەر ئەو ھەي نزيك بئتەو ھە لە ئيمام ، جا نزيكترین لە لای راستەو ھە يان لای چەپەو ھە ئەوا باشترینە .

بەلگەش لەسەر ئەو ھە : فەرموودەكەي (عبدالله بن مسعود) و - رەزای خوای لئ بئت - دەلئت : پێغەمبەري خوا (ﷺ) فەرموویەتی : (با كەسە پيگەيشتوو و عاقلەكان لئم نزيك بئنەو ھە) أبو داود ريوایەتی كردوو ھە ژمارە (٦٧٤) و (الترمذي) بە ژمارە (٢٢٨) ، جا مەبەست لە (لئليني) : واتە : با لئم نزيك بئتەو ھە ، ئەم فەرموودەيەش بەلگەيە لەسەر ئەو ھەي كەوا نزيك بوونەو ھە لە ئيمام داواكراو ھە ھەر لايەكەو ھە بئت .

سوننه ته کانی ناو نویژ

◆ نه‌پۆشنتن بۆ نویژی جه‌ماعه‌ت له مزگه‌وت له چه‌ند فه‌زێک بێ به‌شت ده‌کات ، ته‌ناه‌ت هه‌نگاه‌کانت بۆ مزگه‌وت لای خوای گه‌وره‌ چه‌ندین پله به‌رزت ده‌کاته‌وه و له تاوانه‌کانت ده‌سپێته‌وه.

◆ نویژ چه‌ندین سوننه‌تی هه‌یه ، باسی چه‌ند دانه‌یه‌کی ده‌که‌ین له‌وانه :

﴿أ﴾ سوتره ، وه ئه‌مانه‌ی خواره‌وه سوننه‌تن تیایدا :

١ سوننه‌ته سوتره‌یه‌کی هه‌بیته .

سوتره سوننه‌ته بۆ ئیمام و که‌سی تاک ، به‌لام مه‌موم ئه‌وا سوتره‌ی ئیمام سوتره‌یه بۆ ئه‌ویش ، جا دانانی سوتره سوننه‌ته .

به‌ه‌لگه‌ی فه‌رموده‌که‌ی (أبو سعید الخدری) - ره‌زای خوای لئ بیته - له پێغه‌مبه‌ری خواوه (ﷺ) ، تیییدا هاتووه : (ئه‌گه‌ر یه‌کیکتان نویژی کرد رووهو شتیکی سوتری ده‌کرد له خه‌لکی ...) (بوخاری) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (٥٠٩) و (موسلیم) به ژماره (٥٠٥) . وه ئه‌و فه‌رمودانه‌ی ده‌رباره‌ی سوننه‌ت بوونی سوتره هاتوون زۆرن ، چونکه پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) خه‌وگه (سیریر) و دیوار و بنه‌دار و دار و حه‌ربه و عه‌نه‌زه و وڵاخ و جگه له‌وانه‌ی کردووه‌ته سوتره .

سوتره دروسته له ئاوه دانی و ده شتدا، له شار و سه فهدا، جا نه گهر ترسا له وهی که سیک تپیه ریټ یان نه ترسا، چونکه فهرمووده کان جیاوازیان نه کردوو له نیوان ئاوه دانی و ده شتدا، وه چونکه پیغه مبهری خوا (ﷺ) له شار و سه فهدا سوتره ی به کار ده هیئا، ههروه کو له فهرمووده که ی (أبو جحيفة) دا هاتوو - رهزای خوی لئ بیټ - (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۰۱) و (موسلیم) به ژماره (۵۰۳).

۲ سوننه ته نزیك بیته وه له سوتره که.

وه نه گهر له سوتره که نزیك بوویه وه، نهوا سوننه ته له نیوان جیی سوجه ده کی و سوتره که به نه ندازه ی جیی تپیه ربوونی مه ریك بیټ .

به به لگه ی فهرمووده که ی (سهل بن سعد الساعدي) - رهزای خوی له سه ر بیټ - له نیوان نوێژگه که ی پیغه مبهری

خوا (ﷺ) و دیواره که جیی تپیه ربوونی مه ریك بوو (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۴۹۶) و (موسلیم) به ژماره (۵۰۸). مه به ست له نوێژگه (المصلي): جیگای سوجه ی پیغه مبهری خواجه (ﷺ)، وه له نه حمده و أبو داود دا هاتوو کهوا له نیوان خوئی و سوتره که یدا سی بال بووه، نه حمده ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۲۳۱) و أبو داود به ژماره (۲۰۲۴) و الألبانی به صحیحی داناوه (صحیح أبو داود ۲۶۳/۶) وه بنه مای فهرمووده که له (بوخاری) دا هه یه به ژماره (۵۰۶)، نه مه ش به پیی نه وه ی نه گهر راوه ستا نه وه نده له نیواناندا ده بیټ .

۳ سوننه ته نهو که سه ی به به رده ستی

نوێژ خویندا تیده په ریټ رهد بکریته وه (بگپر در پته وه).

به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو سعید) - رهزای خوی لئ بیټ - ده فهرمویت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (نه گهر یه کیک له ئیوه نوێژی کرد بو شتیك سوتری ده کرد له خه لکی، نه مجار که سیک ویستی به بهر ده ستیدا تپیه ریټ، نهوا به به گهر دنی پالی بیټ، نه گهر رازی نه بوو نهوا با له گه لیدا بجه نگیټ، چونکه نه وه شه ی تانه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۰۵).

به لام نه گهر تپیه ربوو که ی بهر ده ستی نوێژ خوین ئافرهت بوو یان سه گی ره ش بوو یان گویدر پته بوو، نهوا له سه ر رای په سه ند نه وه یه که پال بنیټ و دوور بخریته وه، چونکه نهوانه نوێژه که ده برن ههروه کو له فهرمووده که ی أبو ذر دا هاتوو - رهزای خوی لئ بیټ - (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۱۰)، به جیاواز له گه ل جگه لهوانه چونکه نهوانی تر نوێژه که نابرن، نه م رایه ش ماموستامان (ابن عثیمین) هه لیبژاردوو.

۴ سوننه ته بو هه موو نووژیک سیواک بکریت

ئهمه ش جیگای سینه مه له و جیگایانه ی که سیواک کردنی تیدا دهه پاتکراره ته وه .
به لگه ش له سه ره ئه وه :

فه رمووده که ی (أبو هريرة) - ره زای خوی له سه ره بیته - که وا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : (ئه گه گر گران و ناره حه ت نه بوایه بو ئومه ته که م یان له سه ره خه لکی ئه وا فه رمانم پیده کردن به سیواک کردن له گه ل هه موو نووژیکدا) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۷)

﴿ب﴾ سوننه ته له کاتی راوه ستاندا ئه مانه ی خواره وه ئه نجام بدریت :

۱ ده ست به رزکردنه وه له کاتی ته کبیره ی ئیحرامدا .

به به لگه ی فه رمووده که ی (ابن عمر) - ره زای خویان لئ بیت - که وا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ئه گه ره ده ستی به نووژ بکر دایه ئه وا هه ردوو ده ستی به رانه ره به هه ردوو شانه کانی به رز ده کرده وه ، وه ئه گه ره (الله أكبر) ی بکر دایه بو کرنوش و ئه گه ره سه ری به رزکردایه ته وه له کرنوش ئه وا به هه مان شیوه ده سه ته کانی به رز ده کرده وه و ده یفه رموو : (سَمِعَ اللهُ مِنْ حَمْدِهِ رَبَّنَا وَلِكِ الْحَمْدُ) وه ئه و کاره ی له سوچه دا نه ده کرد)) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۳۵) و (موسلیم) به ژماره (۳۹۰) .

ابن هبیره - ره حه ته ی خوی لئ بیت - ده فه رموویت : زانایان ئیجامعیان کردوو له سه ره ئه وه ی ده ست به رزکردنه وه له کاتی (الله أكبر) ی ئیحرامدا سوننه ته و واجیب نییه (تهماشای (الأفصاح ۱/۱۲۳) بکه .

وه ئه و جیگایانه ی دهست بهرزکردنه وه که دهقه کان دهرباره ی هاتوون چوار جیگان : له کاتی (الله اکبر) ی ئیحرامدا و له کاتی کرنۆش بردندا و له کاتی ههستانه وه ی لئی ، ئه م سَن جیگایه له ههردوو کتیبی (صحیح) دا له (ابن عمر) هوه سابت بووه ههروه کو له پیشدا باسکرا ، وه جیگای چواره م: له کاتی ههستانه له ته حیاتی یه که م ، ههروه ها ئه مه ش سابته له (ابن عمر) هوه - رهزای خوای له سه ر بیّت - ههروه کو له (صحیح البخاری) دا هاتووه .

جیگاکانی دهست بهرزکردنه وه که دهق دهرباریه یان هاتووه چوار جیگایه

وه له کاتی راستبوونه وه له کرنۆش

وه له کاتی کرنۆش بردندا

له کاتی ته کبیره ی ئیحرامدا

وه ئه م سَن جیگایه سه لمیتراون له ههردوو کتیبی (صحیح) دا له (ابن عمر) هوه - رهزای خوای لئ بیّت- ههروه کو له پیشدا باسکرا ، وه جیگای چواره م :

له کاتی ههستان له ته حیاتی یه که م

ئه مه ش له (ابن عمر) هوه سه لمیتراره - رهزای خوای لئ بیّت - که له (صحیح البخاری) دا هاتووه

٢ سوننه ته له کاتی دهست بهرزکردنه وه دا په نه کان کرابنه وه ..

به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو هريرة) - رهزای خوای له سه ر بیّت - ده لئیت : ئه گه ر پیغه مبه ری خوا (ﷺ) هه ستایه بو نوێژ ئه وا دهسته کانی بهرز ده کرده وه) ئه حمده ریوایه تی کردووه به ژماره (٨٧٥) و أبو داود به ژماره (٧٥٣) و (الترمذی) به ژماره (٢٤٠) و الألبانی به (صحیح) ی داناوه (صحیح أبي داود ٣/٣٤١).

۳ سوننه ته دهست بهرز کردنه وه که بۆ ئهو جیگه یه بیت که له سوننه تدا هاتوووه .

چهند دهقیک هاتوون به دوو شیواز له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) دهرباره ی ئاستی دهست بهرز کردنه وه ، له ههردوو کتییی (صحیح) دا هاتوووه له (ابن عمر) هوه کهوا بهرانبهه به ههردوو شاننه کان بیت . (بوخاری) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۷۳۵) و (موسلیم) به ژماره (۳۹۰). وه بهرانبهه به لای سه ره وه ی گوئییه کان هاتوووه له (موسلیم) دا له فه رموو ده ی (مالک بن الحویرث) - ره زای خوای له سه ر بیت - (موسلیم) ریوایه تی کردوووه (۳۹۱) جا که سی نوێژخوین جۆراوجۆری ده کات هه ندی جار ئه مه یان ده کات و هه ندی جار ئه ویت .

۴ سوننه ته نوێژخوین له پاش ته کبیره ی ئیحرام دهستی راستی بخاته سه ر دهستی چه پی .

ئهمه ش به ئیجماعی زانایان ، ههروه کو (ابن هبیره) ئه و ئیجماعی گواستوووه ته وه - ره حمه تی خوا له هه موویان بیت - ته ماشای (الأفصاح بکه ۱/۱۲۴).

۵ سوننه ته به دهستی راستی دهستی چه پی بگریت .

شیوازی یه که م : دهستی راستی دهخاته سه ر دهستی چه پی ، به به لگه ی فه رموو ده ی (وائل بن حجر) - ره زای خوای له سه ر بیت - ده فه رمویت : پیغه مبهری خواوه (ﷺ) بینی ئه گه ر له نوێژدا راوه ستابا ، به دهستی راستی دهستی چه پی ده گرت) أبو داود ریوایه تی کردوووه به ژماره (۷۵۵) و نه سائی به ژماره (۸۸۸) ، وه الألبانی به صحیحی داناوه ..

شیوازی دووهم : دهستی راستی دهخاته سه ر بالی چه پی ، به به لگه ی فه رموو ده که ی (سهل بن سعد) ده لیت : خه لکی فه رمانیان پیده کرا کهوا دهستی راستیان بخه نه سه ر بالی چه پیان له نوێژدا . (بوخاری) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۷۴۰).

جا جارێک دهیخاته سه ر دهستی و جارێک دهیخاته سه ر بالی ، بۆ ئه وه ی جۆراوجۆر بکات له جیبه جی کردنی سوننه تدا .

6 سوننه ته دعواي دهستپيكردي نويز (الاستفتاح) بليت .

دوعاي دهستپيكردي نويز چەند شىوازيكى هەيه ، موسته حەبە جۇراوجۆرى بكات ، جاريك ئەم شىوازه بليت و جاريك ئەويت ، وه لهو دوعايانهي هاتوون :

أ (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ، تَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ)

واته: (پاکی و بىگهردی و سوپاس و ستایش تهنها بۆ تۆیه-ئەى خودايه- و ناوی تۆ پيرۆز و بهره كەتى زۆره و دهسه لاتت گهوره و بلنده و هيچ خودايه ك نيه شايستهى په رستن بيت جگه له تۆ) ئەحمەد رىوايه تى كردوو به ژماره (۱۱۴۷۳) و أبوداود به ژماره (۷۷۶) الترمذى به ژماره (۲۴۳) و نه سائى به ژماره (۹۰۰) له فهرموودهى (أبوسعید) هوه ، وه فهرمووده كه چەند قسه يه كى له سه ره و چەند ريگايه كى هه يه پيى به هيژ ده بيته وه و (ابن حجر) به (حسن)ى داناوه (نتائج الأفكار ۴۱۲/۱)

ب (الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ)

واته: (سوپاس و ستایش بۆ خواي گهوره سوپاسيكي زۆر و پاك و پيرۆز و پر به ره كه ت) وه له فه زلى ئەم زيكره دا پيغه مبه رى خوا (ﷺ) فهرموويه تى : (به راستى دوازه فرشته م بينى ده ستيشخه ربيان ده كرد كاميان به رزى بكه نه وه) (موسليم) رىوايه تى كردوو به ژماره (۶۰۰) له فهرموودهى (أنس) هوه - ره زى خواي له سه ر بيت-

ج (اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَفِّيْ مِنْ خَطَايَايَ كَمَا نَفَيْتَنِى مِنَ الذَّنْبِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِيْ مِنَ الذَّنْبِ بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ الْبَرْدِ)

واته: (ئەى خودايه .. ئيتوان من و تاوانه كانم دوور بخه ره وه ههروه كو چۆن روژه لات و روژئاوات له يه ك دوور خستۆته وه ، ئەى خودايه .. له تاوانه كانم پاكم بكه ره وه ههروه كو چۆن كراسى سپى له چلك پاك ده كرپته وه ، ئەى خودايه .. له تاوانه كانم بمشۆره وه به به فر و ئاو و ته رزه) (بوخارى) رىوايه تى كردوو به ژماره (۷۴۴) و (موسليم) به ژماره (۵۹۸) . له فهرموودهى (أبو هريرة) هوه - ره زى خواي له سه ر بيت-

د (اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا)

واته: (خوا گه وره يه و شايسته ي گه وره يه (هه ره گه وره يه) ، سوپاس و ستایشيكي زۆر و بى پايان بۆ خوا ، پاکی و بىگهردی بۆ خوا به يانيان و ئيتواران) وه ده ربه رى فه زلى ئەم زيكره پيغه مبه رى خوا (ﷺ) فهرموويه تى : (سه ريم پى ده هات ، ده رگا كاني ئاسمانى بۆ كرايه وه) (موسليم) رىوايه تى كردوو به ژماره (۶۰۱) له فهرموودهى (ابن عمر) هوه - ره زى خوايان له سه ر بيت -

سوننه ته كاتى فەجر

۷ ئیستیعازه کردن

(واته : په ناگرتنه به خوا له شپږی شهبیتان و خرابه‌ی ، به وتنی : **أعوذ بالله من الشيطان الرجيم**).
ئیستیعازه سوننه ته ، وه سوننه ته جوړاو جوړی بکات له شپوازه کانی ئیستیعازه کردندا ، جاری ئه مه یان بلی و جاریک ئه ویت ، له و شپوازه‌ی هاتوون :

أ < «أعوذ بالله من الشيطان الرجيم»، ئه مه ش ئه و شپوازه په جمهورى زانایان - ره حمه تی خوابان له سهر بیټ - هه لاینژاردووه، به به لگه‌ی ئه و ئایه ته‌ی ده فهرمویت : ﴿ **فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** ﴾ [النحل : ۹۸]. واته : جا هرکه ویستت قورئان بخوینی بهرله وه (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم) بکه و ههر به خوا په نا بهره له پیلان و وه سوه‌سه‌ی شهبیتانی دووره وه خراو، هه تا نه توانی له وردبوونه وه له مانا و مه به‌ستی قورئان ریټ لیگریټ)

ب < «أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم» به به لگه‌ی ئه و ئایه ته‌ی ده فهرمویت : ﴿ **وَأَمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ** ﴾ [فصلت : ۳۶]. واته : هه رکا تیکیش له لابه‌ن شهبیتانه وه تووشی خه‌ته ره و وه سوه‌سه‌یه ک بوویت، ویستی توپاداشتی خرابه، به خرابه بده‌یته وه، خپرا په نا بهره بهر خوا، چونکه ته‌نھا ئه وه بیسه‌ری زانا

۸ به سمه له (واته : وتنی: بسم الله الرحمن الرحيم)

سوننه ته له پاش ئیستیعازه کردن به سمه له بکات و بلیت : (بسم الله الرحمن الرحيم) به به لگه‌ی فهرمووده که‌ی (نعیم المجرم) - ره‌زای خوای له سهر بیټ - ده لیت : له پشت (أبو هريرة) وه نوټم کرد ، (بسم الله الرحمن الرحيم) ی خویند ، ئه مجار سوره‌تی (الفاتحة) ی خویند ...) وه تیبدا هاتووه : (سویند به و که‌سه‌ی گیانی منی به ده‌سته من له هه موتان زیاتر نوټه‌که م به نوټی پیغهمبه‌ری خوا (ﷺ) ده چیت) نه سائی ریوايه‌تی کردووه به ژماره (۹۰۶) و ابن خزيمه و به ص‌حیحی داناوه (۲۵۱/۱)، وه الدار قطني فهرموويه‌تی : ئه مه فهرمووده‌یه کی (صحيح) ه و هه موو راویيه‌کانی جیی متمانه‌ن (سیقه‌ن). السنن (۴۶/۲) .

هه‌روه‌ها ئه وه‌ی له واجب بوون لای ده‌دات : پیغهمبه‌ری خوا (ﷺ) کابرای فیر نه کرد که له نوټه‌که‌یدا هه‌له‌ی کردبوو ، به لکو ریتمووی کرد بو خویندنه‌وه‌ی سوره‌تی (الفاتحة) ، هه‌روه‌کو له فهرمووده‌که‌ی (أبو هريرة) دا هاتووه - ره‌زای خوای لئ بیټ - (بوخاری) ریوايه‌تی کردووه به ژماره (۷۵۷) و (موسليم) به ژماره (۳۹۷) .

۹ وتنی (آمین) له گه‌ل ئیمامدا .

ئه‌ویش ئه‌گه‌ر ئیمام سوره‌تی (الفاتحة) ی به ئاشکرا خویند ئه‌وا سوننه‌ته مه‌ئومه‌کان بلین ئامین، کاتی ئیمام ئامین ده‌کات ، به به لگه‌ی فهرمووده‌که‌ی (أبو هريرة) - ره‌زای خوای له سهر بیټ -

کهوا پیغهمبهری خوا (ﷺ) فرموویه تی : ((ئه گهر پيشنويز (آمین) ی کرد ئیوهش (آمین) بکه ن ، جا ههرکه سیک (آمین)ه که ی له گه ل (آمین)ی فریشته کاندای جوت بوو ئه وای گه وره له تاوانه کانی پيشووی خوش ده بیئت) . (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۸۰) و (موسلیم) به ژماره (۴۱۰)

❖ ۱۰. خویندنی سوره تیک له پاش (الفاتحة) .

خویندنه وهی سوننه ته له رکاتی یه که م و دووه مدا ، ئه مه ش قسه ی جمهوری زانایانه - ره حمه تی خوا ی لئ بیئت - به به لگه ی فرمووده که ی (أبو قتادة) = ره زای خوا ی له سه ر بیئت - ده لئیت : پیغهمبهری خوا (ﷺ) له دوو رکاته یه که مه که ی نیوه پرۆدا سوره تی (الفاتحة) ی ده خویند ، وه دوو سوره تی تر له یه که میاندا دریزی ده کرده وه و له دووه مدا کورتی ده کرده وه) . (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۵۹) و (موسلیم) به ژماره (۴۵۱) .

به لام مه موم له نوپزه ئاشکرکاندا ئه وای سوره ته که ی پاش (الفاتحة) ناخوینتته وه به لکو گوئی له ئیمام ده گریت .

ابن قدامه - ره حمه تی خوا ی لئ بیئت - ده لئیت : هیچ که سیک نازانین له زانایان جیاواز بن له گه ل ئه وه ی که وای سوننه ته سوره تیک له پاش (الفاتحة) بخوینتت له دوو رکاته یه که مه که دا له هه موو نوپزیکدا) ته ماشای : المغنی بکه (۵۶۸/۱) .

﴿ج﴾ له کاتی کرنوشدا ئه مانه ی خواره وه سوننه ته :

❖ ۱. سوننه ته هه ردوو دهستی بخاته سه ر هه ردوو ئه ژنۆی ، وه کو که سیک بیگریت و په نجه کانی له یه ک دوور ده کاته وه ..

به به لگه ی فرمووده که ی (أبو حمید) ده لئیت: من له هه مووتان زیاتر نوپزه که ی پیغهمبهری خوا م (ﷺ) ره وان کردوو ، بینیم ئه گهر (الله اکبر) ی بکردایه ئه وای هه ردوو دهستی تا ئاستی شان کانی به رز ده کرده وه و ئه گهر کرنوشی بپردایه هه ردوو دهستی له سه ر ئه ژنۆکانی توند ده کرد و ئه مچار پشتی ده چه مانده وه به راستی ....) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۲۸) ، وه له فرمووده که ی أبو مسعود دا هاتوو : په نجه کانی له یه ک جیا ده کرده وه له سه ر ئه ژنۆی ... ئه حمه د ریوایه تی

کردوو به ژماره (۱۷۰۸۱) و أبو داود به ژماره (۸۶۳) و نه سائی به ژماره (۱۰۳۸) به سه نه دیککی (حسن) وه شاهیدیککی هه یه له فرمووده ی (وائل بن حجر) لای ابن خزیمه (۵۹۴) .

۲ سوننه ته ټه و کهسه ی کرنوش ده بات پشتی دريژ بکاته وه به راستی .

به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو حمید الساعدي) که وا پیغهمبه ری خوا (ﷺ) : (ټه گهر کرنوشی بر دایه ټه وا ههر دوو دهستی له ههر دوو ټه ژنو ی توند ده کرد ټه مجار پشتی ده چه مانده وه و به شیوه یه کی راستی ...) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۲۸) و (هَصَرَ ظَهْرَهُ) : واته : چه مانندیه وه به شیوه یه کی راست و به بی ټه وه ی قهوسی بکاته وه ، ههروه ها سوننه ته پشتی به رانبر به سه ری بیټ ، نه به رزی بکاته وه و نه نرمی بکاته وه ، به به لگه ی فهرمووده که ی دایکه عائیسه که له (موسلیم) دا هاتوو و تاییدا هاتوو ، له وه صفی کرنوشی پیغهمبه ری خوا (ﷺ) ده فهرمویت :

((وه ټه گهر کرنوشی بر دایه ټه وا سه ری به رز نه ده کرده وه و نرمی نه ده کرده وه به لگو له نیوانیادا بو)) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۴۹۸) .
 (يُشْخِصُ) واته : به رزی نه ده کرده وه .
 (وَلَمْ يُصِوْهُ) واته : زور نرمی نه ده کرده وه .

۳ سوننه ته نوپژخوین له کاتی کرنوشدا دهسته کانی له لاکانی دوور بکاته وه .

واته : ههر دوو دهستی له لاکانی دوور بکاته وه ، به به لگه ی فهرمووده که ی (أبومسعود) ی پیشو، وه تاییدا هاتوو : (ټه مجار کرنوشی برد و ههر دوو دهستی دوور خسته وه له لاکانی و ههر دوو دهستی خسته سه ر ههر دوو ټه ژنو ی و په نجه کانی له یه ک دوور کرده وه ... و فهرمووی : ټا به م شیوه یه پیغهمبه ری خوا (ﷺ) بینی نوپژی ده کرد) ټه حمده ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۷۰۸۱) و أبو داود به ژماره (۸۶۳) و نه سائی به ژماره (۱۰۳۸) ته ماشای : حاشیه (۲) بکه .

(المجافاه) : بریتیه له دوور خسته وه ، ټه مهش مهر جداره به وه ی که نازاری ټه وانه ی ته نیشتی نه دات، چونکه دروست نیبه نوپژخوین سوننه تیک بکات به هوپه وه نازاری نوپژخوینه کانی تر بدات .

نهوه وی - رهحمه تی خوای لئ بیټ - ده رباره ی (المجافاه) فه رموو یه تی : نازانم له موسته حه ب بوونیدا هیچ جیاوازییه ک هه بیټ له لایه نه یه کتیک له زانایانه وه ، ئیمامی (الترمذی) موسته حه ب بوونی گواستوه ته وه له کرنۆش و سوچه ده دا به ره هایی (ته ماشای : المجموع بکه (۱۴۰/۳) .

◆ سوننه ته ئه و زیکرانه ی بخوینیت که له کرنۆشدا هاتوون .

سوننه ته ئه و که سه ی کرنۆش ده بات له گه ل (سبحان ربی العظیم) دا چه ند زیکریکی تر بلیت که له کرنۆشدا هاتووه ، له و زیکرانه ی هاتوون :

أ < (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي) واته: (ئه ی خودایه پاک ی و بیگه رد ی و سو پاس و ستایش هه ر بۆ تۆیه ، ئه ی خودایه .. له تاوانه کانم خۆش به) . (بوخاری) ریوا یه تی کردووه به ژماره (۷۹۴) و (موسلیم) به ژماره (۴۸۴) له فه رموو ده ی دایکه عایشه وه - ره زای خوای له سه ر بیټ - .

ب < (سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ) واته: (ته سبیحات و پیروزی بۆ تۆیه پهروه ردگاری فریشته کان و جبریل) (موسلیم) ریوا یه تی کردووه به ژماره (۴۸۷) له فه رموو ده ی دایکه عایشه وه - ره زای خوای له سه ر بیټ - .

ج < (اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي، وَخَيْي، وَعَظْمِي، وَعَصْبِي) واته : (ئه ی خودایه .. بۆ تۆ کرنۆشم برد و به تۆ ئیمانم هینا و ته سلیمی تۆ بوم ، بیستن و بینین و مۆخ و ئیسقان و ده ماره کانم هه موو ملکه چی تۆن) (موسلیم) ریوا یه تی کردووه به ژماره (۷۷۱) له فه رموو ده ی عه لی یه وه - ره زای خوای لئ بیټ - .

د < (سَبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ) واته: (پاک ی و بیگه رد ی بۆ تۆیه ئه ی خاوه نی شکۆ و ده سه لات و توانایی و گه وره یی و شکۆمه ندی) ئه حمه د ریوا یه تی کردووه به ژماره (۲۳۴۱۱) و أبوداود به ژماره (۸۷۳) و نه سائی به ژماره (۱۰۵۰) له فه رموو ده ی (عوف بن مالک) هوه و الألبانی به صحیحی داناوه (صحیح أبي داود ۲۷/۴) .

د > ههستانه وه له کرنۆش و چه ند سوننه تیکي تیدایه :

1 > در یژگردنه وه ی ئەم روکنه .

به به لگه ی فهرمووده که ی (ثابت البنانی) له (ئه نهس) وه که وا فهرموویه تی : من کورتی ناکه مه وه له وه ی نو یژتان پی بکه م ههروه کو پیغه مبه ری خوام (ﷺ) بینی نو یژی پی ده کردین ، ده لیت : جا ئه نهس شتیکی ده کرد نه مده بینی ئیوه بیکن ، ئه وه ئه گهر سه ری له کرنۆش به رز بگردایه ته وه به ته وای راده وه ستا ، تا وه کو یه کیک له ئیمه ده یگوت : له بیری چوو ، وه ئه گهر له سوچه سه ری به رز بگردایه ته وه هینده ده مایه وه تا وه کو یه کیک له ئیمه ده یگوت : له بیری چوو) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۲۱) و (موسلیم) به ژماره (۴۷۲) .

2 > جوړاوجوړ کردن له شیوازه کانیدا : (ربنا ولک الحمد) له تیوان ئەمانه ی خواره وه دا

أ > «اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ» (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۹۵) له فهرمووده ی (أبو هریره) ه وه .

ب > «اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ» (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۹۶) و (موسلیم) به ژماره (۴۰۴) له فهرمووده ی (أبو هریره) وه -ره زای خوی له سه ر بیته .

ج > «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ» (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۹۹) و (موسلیم) به ژماره (۴۱۱) له فهرمووده ی دایکه عایشه وه -ره زای خوی له سه ر بیته .

د > «رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ» - (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۲۲) له فهرمووده ی (أبو هریره) وه -ره زای خوی له سه ر بیته .
جا جار یك ئەمه یان ده لیت و جار یك ئەویتر

3 > سوننه ته ئەو زیکرانه ی بلیت که له پاش ههستانه وه له کرنۆش هاتوون .

وه له و زیکرانه ی که درسته له پاش ههستانه وه له کرنۆش بگوت ریت ئەمانه ن :

أ > (رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ ، مَلَأُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ، وَمِثْلُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ ، أَهْلُ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ ، وَكَلْنَا لَكَ عَبْدٌ ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجِدِّ مِنْكَ الْجِدُّ) واته : (ئه ی خودایه .. سوپاس و ستایش بو تویه ، پر به ئاسمانه کان و پر به زهوی و پر به وه شته ی خو ت و بست لئ بیت ، ئه ی شایسته ی ستایش و ریژلینان ،

راستترين شتيك بونده وتبتي و هه مووشمان بونده تۆين ، ئه ي خوايه هيچ ريگريك نيه بۆ ئه و شته ي كه تۆ ده يبه خشي و به خشر نيه بۆ ئه و شته ي تۆ ده يگريته وه و هيچ خاوه ن سامان و ده و له مه نديك - سامان و ده و له مه نديه كه ي - سوودي پيناگه يه ني و رزگاري ناكا له تۆ (موسليم) ريوايه تي كر دووه به ژماره (٤٧٧) له فه رمووده ي (أبو سعيد) وه - ره زاي خوا ي له سه ر بيّت - .

﴿ب﴾ (الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ) واته: (سوپاس و ستايش بۆ خوا ي گه وره ، سوپاسيكي زۆر و پاك و پيرو ز و پر به ره كه ت) وه ده رباره ي ئه م زيكره پيغه مبه ري خوا (ﷺ) فه رموويه تي: (به راستي دوا زده فريشته م بيني ده ستپيشخه رييان ده كرد كاميان به رزي بكه نه وه) (موسليم) ريوايه تي كر دووه به ژماره (٦٠٠) (بوخاري) به ژماره (٧٩٩) .

﴿ج﴾ (اللَّهُمَّ طَهِّرْني بِالطَّيْلِجِ وَالْبَرْدِ وَالْمَاءِ الْبَارِدِ ، اللَّهُمَّ طَهِّرْني مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا كَمَا يُنْفَى الثُّوبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْوَسْخِ) واته: (ئه ي خودايه .. پاكم بكه ره وه به به فرو ته رز و ئاوي سارد ، ئه ي خودايه له تاوان و گونا هه كانم پاكم بكه ره وه هه ره وه كو چۆن پۆشاك ي سپي له پيسي پاك ده كر يته وه) (موسليم) ريوايه تي كر دووه به ژماره (٤٧٦) .

وه ئه گه ر كه سي موسلمانان ئه م زيكرانه ي گوت ئه وا ده تواني ت ئه م روكنه دريژ بكاته وه .

﴿ه﴾ سوجه ، چه ند سوننه تيكي تيدا يه :

١ سوننه ته ئه و كه سه ي سوجه ده بات ده سه كاني له ته ني شته كاني دوور بخاته وه و سكي له رانه كاني دوور بخاته وه .

به به لگه ي فه رمووده ي (عبدالله بن بحينه) - ره زاي خوا ي له سه ر بيّت - : كه وا پيغه مبه ري خوا (ﷺ) ئه گه ر نو يژي بكر دا يه ئه وا ده سه كاني جيا ده كر ده وه ، تا وه كو سپيا يي بنبا لي ده بينرا) (بوخاري) ريوايه تي كر دووه به ژماره (٣٩٠) و (موسليم) به ژماره (٤٩٥) .

وه فه رمووده كه ي (ميمونه) ده لي ت : پيغه مبه ري خوا (ﷺ) ئه گه ر سوجه ي ببرد ايه ، ئه گه ر به رخيك ببويستايه له نيوان ده سه كانيه وه

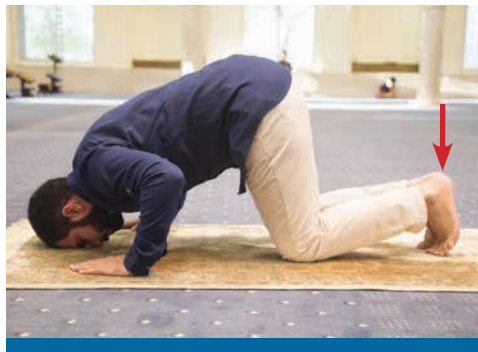
بروايه ئه وا ده رو يشت (موسليم) ريوايه تي كر دووه به ژماره (٤٩٦) ، له مه شدا زياده روه ي به دي ده كر ي ت له جيا كر دنه وه ي ده سه كان ، جا سوننه ته ده سه كان له يه ك جيا بكر ي نه وه به مه رج ئه بي ته هۆي ئازار بۆ ده ور وه ري ، هه رو كو له دوور خسته وه ي ده سه كان له كاتي كر نو شدا باسكرا .

ههروهه ها له سوننه تدا هاتووه کهوا کهسی نوپژخوین ته گهر سوچه دی برد تهوا نیوان ههردوو رانی له یهک جیاده کاتهوه و کوپان ناکاتهوه ، وه سکی به رانه کانی هه لئه گریټ ، به لکو رانه کانی له سکی دوور ده خاتهوه ، به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو حمید) - رهزای خوی له سه ر بیټ- که باسی شیوازی نوپژی پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده کات و ده لیت : وه ته گهر بروایه ته سوچه ههردوو رانی له یهک جیاده کردهوه و به رانه کانی سکی هه لئه ده گرت) أبوداود ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۳۵) ته مهش سوننه ته به ئیجماعی زانایان ههروهه کو (شهوکانی) و جگه له و گواستویانه ته وه .

شهوکانی - رهحمه تی خوی لی بیټ - ده فهرمویت : فهرمووده که به لگه یه له سه ر له یهک جیا کردنه وه ی نیوان ههردوو رانه کان له سوچه ده ، وه به رز کردنه وه ی سک لیان ، وه هیچ جیاوازییه ک له وه دا نییه)) ته ماشای : نیل الأوطار بکه (۲/۲۵۷) .

۲ سوننه ته ته وه که سه ی سوچه ده بات لیوازی په نجه کانی پی روو له قیبله بکات

به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو حمید) - رهزای خوی له سه ر بیټ- کهوا فهرموویه تی : من له هه موتان زیاتر شیوازی نوپژه که ی پیغه مبهری خوام (ﷺ) رهوان کردوو ، وه تیایدا هاتوو : وه ته گهر بچوایه ته سوچه ههردوو دهستی داده نا و فهرشی نه ده کرد و نه یده گرتته وه ، وه لیوازی په نجه کانی پی رووه و قیبله ده کرد (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۲۸) .

به لام په نجه کانی دهستی له کاتی سوچه ده تهوا سوننه ت وایه بلکین به یه که وه و ههردوو دهستی رووه و قیبله بکات ، به به لگه ی ته وه ی که سابت بووه له (ابن عمر) وه - رهزای خوی له سه ر بیټ- ، ههروهه کو له موطای ئیمامی مالیکدا هاتوو (ته ماشای : موطاً مالک) بکه ، ههروهه ها له (مصنف ابن ابی شیبه) دا هاتوو له (حفص بن عاصم) وه - رهزای خوی له سه ر بیټ- فهرموویه تی: له سوننه تدا هاتوو له نوپژدا که دهسته کانی رابخات و په نجه کانی به یه که وه بلکین و رووی له قیبله بکات) ته ماشای : مصنف ابن ابی شیبه بکه (۱/۲۳۶) ، وه شاهیدیکی هه یه له فهرمووده ی (وائل ابن حجر) وه : کهوا ته گهر پیغه مبهری خوا (ﷺ) بچوایه ته سوچه په نجه کانی ده لکانده یه که وه) وه (الهیثمی) به (حسن) ی داناوه (مجمع الزوائد ۲/۱۳۵) .

۳ سوننه ته ئەو زیکرانه بلیت که بۆ کاتی سوجده هاتوون .

سوننه ته ئەو کهسهی سوجده دەبات له گه‌ڵ وتنی (سبحان ربی الأعلى) دا ئەو زیکره‌کانی تر بلیت که له سوجده دا هاتوون ، له‌و زیکرانه‌ی هاتوون :

أ (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي) واته: (ئە‌ی خودایه پاک‌ی و بێ‌گه‌ردی و سوپاس و ستایش هه‌ر بۆ تۆ‌یه ، ئە‌ی خودایه .. له تاوانه‌کانم خۆش به) (بوخاری) ریوا‌یه‌تی کردووه به ژماره (۷۹۴) و (موسلیم) به ژماره (۴۸۴) له فهرمووده‌ی دایکه عایشه‌وه-ره‌زای خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ت- .

ب (سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ) واته: (ته‌سبیحات و پیرۆزی بۆ تۆ‌یه په‌روه‌ردگاری فریشته‌کان و جبریل) (موسلیم) ریوا‌یه‌تی کردووه به ژماره (۴۸۷) له فهرمووده‌ی دایکه عایشه‌وه -ره‌زای خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ت- .

ج (اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ ، وَبِكَ آمَنْتُ ، وَلَكَ أَسَلْتُ ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ) واته: (ئە‌ی خودایه .. من بۆ تۆ سوژده‌م برد و باوه‌رم به تۆ هێناو ته‌سلیمی تۆ بووم ، روومه‌تم سوژده‌ی بۆ ئە‌و کهسه‌ برد که دروستی کردوه و وێنه‌ی کیشاوه و بیستن و بینینی بۆ دارشته‌وه، به‌رزی و پیرۆزی بۆ باشت‌ترین به‌دییه‌نه‌ره‌کان) (موسلیم) ریوا‌یه‌تی کردووه به ژماره (۷۷۱) له فهرمووده‌ی (عه‌لی) یه‌وه -ره‌زای خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ت- .

د (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دَفْعَهُ وَجِلَّتْ ، وَأَوَّلُهُ وَآخِرُهُ، وَعَلاَنِيتُهُ وَسِرُّهُ) واته: (ئە‌ی خودایه .. له هه‌موو تاوانه‌کانم خۆشبه ، ورده و گه‌وره‌کان ، پێشینه‌کان و پاشینه‌کان، ئاشکرا و نه‌پێنیه‌کان) (موسلیم) ریوا‌یه‌تی کردووه به ژماره (۴۸۳) له فهرمووده‌ی (أبو هريرة) هه‌- ره‌زای خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ت- .

هـ (اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ ، وَمِعَافَاتِكَ مِنْ عِقُوبَتِكَ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ) واته: (ئە‌ی خودایه .. من په‌نات پێده‌گرم به رازیبوونت له تووره‌بی‌ت ، به لیبورده‌بی‌ت له سزاکه‌ت، په‌نا ته‌گرم به تۆ له تۆ ، ناتواتم ستایشه‌کانی تۆ بژمێرم هه‌روه‌کو چۆن خۆت ستایشی خۆت کردووه) ، له فهرمووده‌ی دایکه عایشه‌وه-ره‌زای خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ت- ، جا سوننه‌ته تا ده‌توانی‌ت ئە‌م زیکرانه بلیت له سوجده‌دا و جو‌راو جو‌ری بکات ، ئاشکراشه ئە‌وه‌ی واجیبه له کرنۆشدا بگوتری‌ت : (سبحان ربی العظیم) یه‌که‌جاره و ئە‌گه‌ر زیاتری وت ئە‌وا سوننه‌ته ، هه‌روه‌ها له سوجده‌یشدا وتنی (سبحان ربی الأعلى) یه‌که‌جار واجیبه ، به‌لام جاری دووه‌م و سێیه‌م ئە‌وا سوننه‌ته .

۴ سوننه ته دوعا زۆر بکات له سوچه دا .

به به لگه‌ی فەرمووده‌که‌ی (ابن عباس) - ره‌زای خویان لئ بیټ - که له (موسلیم) دا هاتووہ : (به لّام) سوچه ئەوا دوعای زۆر تیا دا بکه‌ن ، چونکه شایه‌نیه‌تی و بۆی هه‌یه وه لّام بدرینه‌وه (موسلیم) ریوایه‌تی کردووہ به ژماره (۴۷۹) .

< و > سوننه‌ته‌کانی دانیشتن له نیتوان دوو سوچه‌که‌دا .

۱ سوننه‌ته‌که‌سی نوێژخوین پیتی چه‌پی فەرش بکات و له‌سه‌ری دانیشیت و پیتی راستی بچه‌قینیت به زه‌وییه‌که‌دا .

به به لگه‌ی فەرمووده‌که‌ی (أبو حمید الساعدی) - ره‌زای خوی له‌سه‌ر بیټ - به (مرفوع) ی هاتووہ ، تینیدا هاتووہ : (ئه‌گه‌ر دانیشتایه له نیتوان دوو سوچه‌که‌دا ئەوا له‌سه‌ر پیتی چه‌پی داده‌نیشیت و پیتی راستی ده‌چه‌قاند به زه‌وییه‌که‌دا) (بوخاری) ریوایه‌تی کردوو به ژماره (۸۲۸) .

۲ درێژکردنه‌وه ئەم روکنه .

به به لگه‌ی فەرمووده‌که‌ی (ثابت البنانی) - ره‌زای خوی له‌سه‌ر بیټ - له پێشدا باسکرا .

۳ سوننه‌ته‌هه‌رکه‌سی بیه‌وی هه‌ستینه‌وه بۆ هه‌ر رکاتیک ، دووهم یان چوارهم ، که‌میک دانیشیت پیش ئەوه‌ی هه‌ستینه‌وه .

وه ئەم دانیشتنه پیتی ده‌گوتریټ : (جلسة الاستراحة) وه زیکرکی تاییه‌تی نییه .
وه له سنی فەرمووده‌دا سه‌میلناوه ، له‌وانه :

فەرمووده‌که‌ی (مالک بن الحویرث) - ره‌زای خوی له‌سه‌ر بیټ - که‌وا پێغه‌مبه‌ری خوی (ﷺ) بینی نوێژی ده‌کرد ، جا ئەگه‌ر له ره‌کاته تاکه‌کانی نوێژه‌که‌یدا بوايه ئەوا هه‌لنه‌ده‌ستا تاوه‌کو داده‌نیشیت) (بوخاری) ریوایه‌تی کردوو به ژماره (۸۲۳) و (مالک بن الحویرث) - ره‌زای خوی له‌سه‌ر بیټ - ئەو که‌سه‌یه که ئەو فەرمووده‌ی له پێغه‌مبه‌ری خواوه (ﷺ) بۆ گواستویه‌ته‌وه که ده‌فهرمویت : (نوێژ بکه‌ن هه‌روه‌کو چۆن منتان ده‌بینی نوێژم ده‌کرد) (بوخاری) ریوایه‌تی کردوو به ژماره (۶۳۱) .

وه زانایان جیاوازن له سوننهت بوونی (جلسه الاستراحه) ، رای راست و دروست : كهوا ئه وه سوننه ته به رههایی ، به به لگه ی فرمووده كه ی (مالک) - رهزای خوی له سه ر بیّت - ، وه ئه وه ی سوننهت بوونی په سه ند کردوو به رههایی : النووی و الشوکانی وابن باز والألبانی - رهحه ته خویان لئ بیّت - ههروه ها (اللجنة الدائمة للبحوث العلمیة والافتاء) (تهماشای : فتاوی و مقالات متنوعه (۹۹/۱۱) و (فتاوی اللجنة الدائمة) (۴۴۵/۶ - ۴۴۶) بکه .

نه وه وی - رهحه ته خوی لئ بیّت - فرموویه تی : (ئهمه ش رای دروسته كه فرمووده دروسته کان ده یسلمینن) تهماشای : المجموع بکه (۴۴۱/۳) .

﴿ ز ﴾ ئه و سوننه تانه ی كه له ته حیاتدا هاتوون :

۱ سوننه ته پئی چه پی فره ش بکات له ته حیاتدا و پئی راستی بچه قینیت به زهویه كه دا.

ئهم شیوازه كه سی نوێژخوین ئه نجامی ده دات له پاش ئه وه ی دووهم ركات ده كات به كرنۆش و سوچه و هه ستان و دانیشتنیه وه ، جا ئه گه ر نوێژه كه چوار ركاتی بیّت یان سیانی یان دووانی ، جا له هه موو ته حیاتیکدا له ركاتی دووهمدا شیوازی دانیشتنه كه ی به م شیویه ده بیّت، به به لگه ی فرمووده كه ی (أبوحمید الساعدی) - رهزای خوی له سه ر بیّت - به (مرفوع) ی ، تیایدا هاتوو : (جا ئه گه ر له ركاتی دووهمدا دانیشتیایه ئه وا له سه ر پئی

چه پی داده نیشته و پئی راستی به زه ویدا ده چه قاند) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۲۸) وه فرمووده كه ی دایكه عائشه - رهزای خوی له سه ر بیّت - : (له هه موو دوو ركاتیکدا ته حیاتیه ده خویند ، وه پئی چه پی راده خسته و پئی راستی ده چه قاند به زه ویدا) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۴۹۸) .

- به لام ته حیاتیه كوژتایی له نوێژه چوار ركاتی و سی ركاتیه كاندا ، ئه وا شیوازه كه ی له پاشاندا روون ده كینه وه .

۲ سوننه ته جوړاو جوړ بکات له دانانی دهستیدا له کاتی ته حیاتدا.

وه دانانی دهسته کان له کاتی ته حیاتدا دوو شیوازی هه یه :

ههردوو دهستی بخاته سه ههردوو رانی .

یه کهم :

ههردوو دهستی بخاته سه ههردوو ئهژنوی ، ئه ویش بهوهی ئهژنوی چهپی به دهستی چهپی دهگریټ ، بهلام دهستی راستی ئاماژهی پئ دهکات - ههروه کو له پاشاندا روونی دهکینهوه - بهلام دهستی چهپ ئهوا ههردهم راخراوه .

شیوازی دووهم :

به بهلگهی فهرمووده کهی (ابن عمر) - رهزای خویان له سه ربیټ- ده فهرمویت :

ئه گهر دانیشتایه له نوپژدا ئهوا دهستی راستی دهخسته سه رانی راستی و هه موو په نجه کانی دهگرت و به په نجهی شایه تمانی ئاماژه ده کرد و دهستی چهپی دهخسته سه رانی چهپی (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۸۰) ، وه له ریوایه تیکی تر دا هاتوو : (وه به دهستی چهپی ئهژنوی دهگرت) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۷۹) .

۳ سوننه ته جۆراو جۆر بکات له شیوازی دانانی په نجه کانیدا له کاتی ته حیاتدا .

وه دانانی په نجه کان له کاتی ته حیاتدا دوو شیوازی هه به :

هه موو په نجه کانی دهستی راستی بگریت و به په نجهی شایه تمان
 ئاماژه بکات ، و دهستی چهپی راخستییت .

به به لگهی فهرموودهی (ابن عمر) - رهزای خوی له سه ر ییت - که
 له پیشدا باسکرا : (هه موو په نجه کانی ده گرت و به په نجهی شایه تمان
 ئاماژهی ده کرد) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۸۰) .

شیوازی یه کهم :

په نجه کانی له سه ر شیوهی په نجاو سی گری بدات ، به وهی که
 په نجهی توته و براتوته بگریت و په نجه گه وره کهی و په نجهی
 ناوهراست بکاته ئه لقه یه ک و به په نجهی شایه تمان ئاماژه بکات ،
 به لام په نجه کانی دهستی چهپی راده خات .

شیوازی دووهم :

به به لگهی فهرمووده کهی (ابن عمر) که له پیشدا باسکرا : ئه گهر - واته : پیخه مبهری خوا (ﷺ) -
 دانیشتایه له نوێژدا بۆ ته حیات خویندن ئه وا دهستی چهپی ده خسته سه رانی چهپی و دهستی راستی
 ده خسته سه رانی راستی و به په نجه کانی وه کو په نجاو سی گریی ده دا و به په نجهی شایه تمانی
 ئاماژهی ده کرد ((موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۵۰) .

٤ سوننه ته نویژخوین جوراوجور بکات له نیوان شیوازه کانی ته حیاتدا .

ههندی جار ئەم شیوازه ده کات و ههندی جار ئه ویتەر ، وه لهو شیوازهانی هاتوون :

أ (التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ ، وَالصَّلَوَاتُ ، وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ) واته: (درود و پارانوهه و لالانهوه و وشه ی پاک و چاک ههه بۆ خوایه ، سلاو و رحمهت و بهرکهتی خوات له سهه بئ ئه ی پیغه مبهه ری خوا (ﷺ) ، سلاو له سهه ئیمهش و هه موو بهنده چاکه کانی خوا ی گه وهه ، شایه تی ده ده م که هه یچ په رسته راویک نییه شایسته ی په رسته ی بیته نه نه ا (الله) نه بیته و شایه تی ده ده م که (محمد) (ﷺ) بهنده و نیردراوی ئه وه) (بوخاری) ریوایه تی کردووه به ژماره (١٢٠٢) و (موسلیم) به ژماره (٤٠٢) له فه رمووده ی (ابن مسعود) هوه - رهزای خوا ی له سهه بیته .

ب (التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ ، الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ) واته: (درود و پارانوهه و لالانهوه و وشه ی پاک و چاکه پیروژ ههه بۆ خوایه ، سلاو و رحمهت و بهرکهتی خوات له سهه بئ ئه ی پیغه مبهه ری خوا (ﷺ) ، ....) (موسلیم) ریوایه تی کردووه به ژماره (٤٠٣) له فه رمووده ی (ابن عباس) هوه - رهزای خوا یان له سهه بیته - ئه مجار وه کو ئه وه ی پیشوو ته واوی ده کات .

ج (التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ) واته: (درود و پارانوهه و لالانهوه و وشه ی پاک و چاک ههه بۆ خوایه ، سلاو و رحمهت و بهرکهتی خوات له سهه بئ ئه ی پیغه مبهه ری خوا (ﷺ) ، ....) (موسلیم) ریوایه تی کردووه به ژماره (٤٠٤) له فه رمووده ی (أبوموسی) وه ، ئه مجار وه کو ئه وه ی پیشوو ته واوی ده کات .

٥ سوننه ت وایه که نویژخوین به شیوازی ته وه روک دانیشیته بۆ ته حیاتی کۆتایی له نویژه سه رکا تی و چوار رکاتییه کاندایه .

مه به سه ته له وه ی که داده نیشیته بۆ ته حیاتی کۆتایی ئه گهه نویژه که چوار رکاتی یان سه رکا تی بوو له سهه (مقعدی) داده نیشیته ، جا له سهه رانی چه پی داده نیشیته ، وه ته وه روک به چه ند شیوه یه که هاتوووه ، بۆیه مو سه ته حبه به له و کاته دا جوراوجو ری بکات .

له و شیوازانه ی هاتوون :

أ **پیی چهپی فهرش بکات و له لای راستیهوه**
دهری بکات و پیی راستی بچه قینیت به زهویدا،
وه مقعدهی خوئی بخاته سهر زهوی .

وه ئەم شیوازه (بوخاری) ریوایهتی کردووه له
فهرموودهی (أبوحمید الساعدی)یهوه - رهزای خوای
لهسهر بیت - به ژماره(۸۲۸) .

ب **ههردوو پیی فهرش بکات و لای راستیهوه**
دهری دهکات و مقعدهکهی دهخاته سهر زهوی

وه ئەم شیوازه (أبو داود) ریوایهتی کردووه به ژماره
(۷۳۱) و (ابن حبان) به ژماره (۱۸۶۷) و (البیهقی) (۱۲۸/۲)
له فهرموودهی (أبو حمید الساعدی)یهوه - رهزای خوای
لهسهر بیت- و الألبانی به صحیح ی داناوه - رهحمهتی خوا
له ههموویان بیت -

ئهووش با بزانیئت کهوا تهوه روک له سهر رای پهسهند له ههموو دوا ته حیاتدا نییه ، به لکو له
دوا ته حیاتی نوپژه سی رکاتی و چوار رکاتیبه کاندایه نهک دوو رکاتیبه کان .

6 سوننه ت وایه کهوا نوپژخوین له شیوازه کانی سه لاوت دان له سهر پیغهمبهری خوا (ﷺ) جوراوجۆر بکات .

جا چند شیوازیک هاتوون له سه لاوت دان له سهر پیغهمبهری خوا (ﷺ)، سوننه ت وایه
جوراوجۆری بکات ، وه له و شیوازانیه هاتوون :

أ **(اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)** (بوخاری) ریوایهتی کردووه به ژماره (۳۳۷۰) له فهرموودهی (کعب بن عجرة)
وه - رهزای خوای لی بیت - .

ب **(اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، فِي الْعَالَمِينَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)** (موسلیم) ریوایهتی کردووه
به ژماره (۴۰۵) له فهرموودهی (أبومسعود الانصاری)یهوه - رهزای خوای لهسهر بیت - .

ج ﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَي آلِ إِبْرَاهِيمَ ، وَبَارِكْ عَلَي مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَي آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مُّبِيدٌ﴾ (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۳۶۹) و (موسلیم) به ژماره (۴۰۷) له فهرمووده ی (أبوحمید الساعدی) یه وه - ره زای خوی له سه ر بیّت -

۷ سوننه ت وایه په نابگریت به خوی گه وره له چوار شت پیش ئه وه ی سه لام بداته وه

ئهمه ش قسه ی جمهوری زانایانه - ره حمه تی خویان له سه ر بیّت- به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو هریره) که وا پیغه مبه ری خوا (رضی الله عنه) فهرموویه تی : (ئه گه ر یه کیکتان دوایین ته حیاتی ته واو کرد ئه وا با په نا بگریت به خوا له چوار شت : له سزای دۆزه خ و له سزای ناو گوړو له فیتنه ی ژیان و مردن و له خراپه ی (المسیح الدجال) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۳۲) و (موسلیم) به ژماره (۵۸۸) .

واته با بلیت: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ»

وه چه ند دوغایه کی تر له سوننه تدا هاتوون ، سوننه ته نویژخوین به جوړاو جوړی بیلیت له پیش سه لامدانه وه ، له وانیه هاتوون :

أ ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ﴾ واته: (ئهی خودایه من په نات پښ ده گرم له تاوانباری و قهرزاری) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۳۲) و (موسلیم) به ژماره (۵۸۹) .

ب ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ﴾ واته: (ئهی خودایه.. من داوای به هه شت لیده که م و په نات پیده گرم له ناگر) أبو داود ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۹۲) و الألبانی ئیسناده که ی به صحیح داناه (صحیح أبي داود ۳۷۷/۲) .

ج ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ واته: (ئهی خودایه من سته میکی زورم له نه نفسی خوم کردوو ، وه هیچ که سیک له تاوانه کان خو ش ناییت ته نها تو نه بیّت ، بویه به لیخوشبوونیکی لای خو ته وه له تاوانه کانم خو شبه و ره حمم لئ بکه ، هه ر تو لیپورده و میهره بانئ) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۳۲۶) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۰۵) .

د ﴿اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَى ذِكْرِكَ ، وَشُكْرِكَ ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ﴾ واته: (ئهی خودایه یارمه تیم بده بو ئه نجامدانی زیگری تو و سوپاسی تو و جوان په رستنی تو) ئه حمه د ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۲۱۱۹) و أبوداود به ژماره (۱۵۲۲) و نه سائی به ژماره (۱۳۰۴) و الألبانی به صحیح ی داناه (صحیح الجامع ۱۳۲۰/۲) .

ه ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ ، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ﴾ واته: (ئهی خودایه .. من په نات پیده گرم

له ره زبلی و په نات پیده گرم له ترسوکی و په نات پیده گرم له وهی بکهومه ته مه نیکی په ککهوته یی و په نات پیده گرم له فیتنه یی دونیا و په نات پیده گرم له سزای ناو گۆر ((بوخاری) ریویا ته تی کردوو به ژماره (۶۳۷۰).

﴿و﴾ (اللَّهُمَّ حَاسِبِي حِسَابًا يَسِيرًا) واته: (ئهی خودایه .. له روژی قیامه تدا - به لیپرسینه وه یه کی سووک و ئاسان لیپرسینه وه م له گه لدا بکه) ئه حمده ریویا ته تی کردوو به ژماره (۲۴۲۱۵) و الألبانی به صحیح داناوه (تحقیق مشکاه المصابیح ۳ / ۱۵۴۴).

ئهمجار سه لام ده داته وه به ئاوردانه وه وه سه لام ده داته وه ، وه ئاوردانه وه که ی له نوێژدا سوننه ته ، ههروه ها زیاده وه یی کردن له ئاوردانه وه دا سوننه ته ، چونکه پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئاوری ده دایه وه تاوه کو له پشتیبه وه سپیتی گۆنایان ده بینی ، له (سعد بن ابی وقاص) وه هاتوو ده لیت : (پیغه مبهری خوام (ﷺ) ده بینی سه لامی به لای راست و چه پیدا ده دایه وه تاوه کو سپیتی گۆنایم ده بینی) (موسلیم) ریویا ته تی کردوو به ژماره (۵۸۲).

﴿ح﴾ ئه و زیکره مه شروعه نه له پاش سه لامدانه وه له نوێژه فه رزه کانداهاتوون سوننه تن.

پیشه و نه وه یی - ره حمه تی خوی لی بیت- ده فه رمویت : ئیجماعی زانایان له سه ره ئه وه هه یه که و زیکر کردن له پاش نوێژه کان موسته حه بن) ته ماشای : الأذکار بکه (ص ۶۶) . وه موسته حه به به ده نگ به رز بکریته وه به م زیکرانه ، به به لگه ی فه رموو ده که ی (ابن عباس) - ره زای خویان له سه ره بیت - ((ده نگ به رز کردنه وه بۆ زیکر کاتیک خه لکی له نوێژه فه رزه کان ده بوونه وه له سه رده می پیغه مبهری خوادا (ﷺ) بووه) (بوخاری) ریویا ته تی کردوو به ژماره (۸۴۱) و (موسلیم) به ژماره (۵۸۳) .

زیکره کانیش ئه مانه ن :

﴿أ﴾ سی جار (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) ده کات و ئه مجار ده لیت : (اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ ، تَبَارَكَتَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ) واته: (ئهی خودایه .. هه ره تۆ سه لام و ئاشتیت و سه لام و ئاشتیش له تۆ وه یه ، پاک ی و بن که مو کووری بۆ تۆ ئه ی خاوه ن شکۆ و ریز) (موسلیم) ریویا ته تی کردوو به ژماره (۵۹۱) له فه رموو ده ی (ئوبان) وه - ره زای خوی له سه ره بیت -

﴿ب﴾ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ ، لَهُ النَّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ ، وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مَخْلُصِينَ لَهُ الدِّينَ ، وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ)

واته: (هیچ په رستراویک نییه شایسته ی په رستن بیت ته نها (الله) نه بیته ، ته نها و بن هاوه له ، مو لک و سوپاس و ستایش ته نها بۆ ئه وه و توانای به سه ره هه موو شتی کدا هه یه ، هیچ توانا و هیژیک نییه ته نها به خوا نه بیته ، هیچ په رستراویک نییه شایسته ی په رستن بیت ته نها (الله) نه بیته ، هیچ

کەسیک ناپەرستین تەنھا ئەو نەبیّت ، نەعمەت و فەزڵ و ستایشی چاک بۆ ئەو ، هیچ پەرستراویک نییە شایستەیی پەرستن بیّت تەنھا (الله) نەبیّت ، بە دڵسۆزی و ئیخلاصەوه دینداری بۆ دەکەین هەرچەندە بیباوەران پێیان ناخۆش بیّت (موسلیم) ریوایەتی کردوو بە ژمارە (۵۹۶) ..

﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ ، وَلَا مُعْطِيٍّ لِمَا مَنَعْتَ ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ ﴾

واتە: (هیچ پەرستراویک نییە شایستەیی پەرستن بیّت تەنھا (الله) نەبیّت ، تەنھا و بێ هاوێڵە ، مۆلک و سوپاس و ستایش تەنھا بۆ ئەو و توانای بە سەر هەموو شتیکدا هەیە ، ئەو خودایە .. هیچ رێگریک نییە بۆ ئەو شتەو تۆ دەیبەخشی و بەخشەر نییە بۆ ئەو شتەو تۆ دەیگریتەو ، و هیچ خاوەن سامان و دەوڵەمەندیک -سامان و دەوڵەمەندییەکە- سوودی پێناگەینێ و زگاری ناکا لە تۆ) (بوخاری) ریوایەتی کردوو بە ژمارە (۸۴۴) و (موسلیم) بە ژمارە (۵۹۳) .

﴿ د ﴾ ئەمجار ئەو تەسیحانانە دەلیت کە هاتوون ، وە چەند شیوازیکی هەیە .

یەكەم : سبحان الله (سی و سێ جار) ، والحمد لله (سی و سێ جار) ، والله أكبر (سی و سێ جار) وە بۆ تەواوکردنی سەدەکە دەلیت : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) .

به به لگه‌ی فهرمووده که‌ی (أبو هريرة) - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بیټ - ده‌لیت : پیڅه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرموویه‌تی : (ههر که‌سیک له پاش هه‌موو نوټیژیک سی و سی جار ته‌سیباحتی خوا بکات (واته بلټت : سبحان الله) و سی و سی جار سوپاس و ستایشی خوا بکات (واته بلټت : الحمد لله) و سی و سی جار خوا به گه‌وره بزانیټ (واته بلټت : الله أكبر) جا ئه‌وه هه‌موو ده‌کاته نه‌وه‌دو نو ، ئه‌مجار بو ته‌واوی سه‌ده‌که بلټت : (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) واته (هیچ په‌رستراویکی به حقه نییه شایسته‌ی په‌رستن بیټ ته‌نھا (الله) نه‌بیټ، ته‌نھا و بی‌هاوه‌له ، موک و سوپاس و ستایش ته‌نھا بو ئه‌وه و توانای به سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه) ئه‌وا خوای گه‌وره له تاوانه‌کانی خوښ ده‌بیټ هه‌رچه‌نده به ئه‌ندازه‌ی که‌فی سه‌ر ده‌ریا بیټ (موسلیم) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (۵۹۷).

دووهم : سبحان الله (سی و سی جار) ، والحمد لله (سی و سی جار) ، والله أكبر (سی و چوار جار) ، به به لگه‌ی فهرمووده که‌ی (کعب بن عجره) - ره‌زای خوای له سه‌ر بیټ - فهرموویه‌تی : پیڅه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرموویه‌تی : (چهند ته‌سیباحتیکی هه‌یه له پاش هه‌موو نوټیژه فهرزه‌کان ده‌کریت ئه‌و که‌سه‌ی ئه‌نجامی بدات یان بیلیټ هه‌رگیز په‌شیمان نابیته‌وه : سی و سی جار (سبحان الله) و سی و سی جار (الحمد لله) و سی و چوار جار (الله أكبر)) (موسلیم) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (۵۹۶) .

سینهم : سبحان الله (بیست و پینج جار) ، والحمد لله (بیست و پینج جار) ، والله أكبر (بیست و پینج جار) و لا اله الا الله (بیست و پینج جار)

وه ئه‌م شیوازه له (الترمذی) دا هاتووه ، له فهرمووده‌ی (عبدالله بن زید) - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بیټ - (الترمذی) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (۳۴۱۳) و الألبانی به (صحيح) ی داناهه (تحقیق مشکاة المصابیح) ۳۰۷/۱ .
چوارهم : سبحان الله (ده جار) ، والحمد لله (ده جار) ، والله أكبر (ده جار) .

ئه‌م شیوازه له (الترمذی) دا هاتووه ، له فهرمووده‌ی (عبدالله بن عمرو) - ره‌زای خویان لی بیټ - (الترمذی) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (۳۴۱۰) وه الألبانی به صحيح ی داناهه (تحقیق مشکاة المصابیح) ۱۴۳/۲ .

له پیښدا باسی ئه‌و بنه‌مایه کرا ده‌رباره‌ی ئه‌و په‌رستنه‌ی به چهند جوړیک هاتوون ، جاریک ئه‌مه‌یان ده‌کرئی و جاریک ئه‌ویتر .

سوننه‌ت وایه که ته‌سیباحت به په‌نجه‌کان بکریټ ، به به لگه‌ی ئه‌و فهرمووده‌یه‌ی ئه‌حمده‌د و الترمذی ریوایه‌تیان کردووه ، پیڅه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرموویه‌تی : (ته‌سیباحت بکه‌ن و به په‌نجه‌کان بیژمیټن ، چونکه ئه‌وانه له روژی قیامه‌تدا پرساریان لیده‌کریت و دینه‌قه‌سه) ئه‌حمده‌د ریوایه‌تی کردووه به ژماره (۲۷۰۸۹) و الألبانی به (حسن) ی داناهه (صحيح الجامع) ۷۵۳/۲ .

خویندنه‌وه‌ی نایه‌تولکورسی .

به به لگه‌ی فهرمووده که‌ی (أبو أمامة) ده‌فهرمویت : پیڅه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرموویه‌تی : (هه‌رکه‌سیک له پاش هه‌موو نوټیژیک فهرز (آیه‌الکرسی) بخوینټت ئه‌وا هیچ ریگریک نییه له نیوان

ئەو و چوونە بەهەشت تەنھا مردن نەبێت) نەسائی رىوايه تى کردووە لە (السنن الکبرى) بە ژمارە (٩٩٢٨) وە (المندري) بە صحيح ى داناوہ لە کتیبى : الترغيب و الترهيب بە ژمارە (٢٣٧٣) وە ابن عبدالهادى (المحرر ١/١٩٨) وابن القيم (زاد المعاد ١/٣٠٣) .

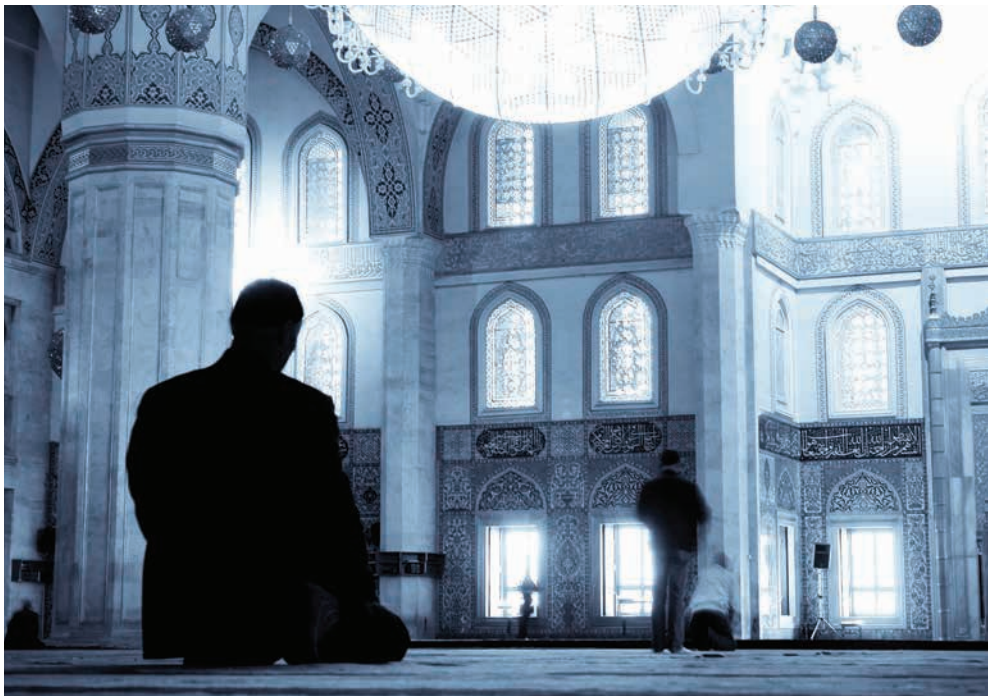
خویندنه وهى (المعوذتين) : ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾

بە بەلگەى فەرموو دەکەى (عقبە بن عامر) - رەزای خواى لەسەر بێت - دەفەر مویت : (پێغەمبەرى خوا ﷺ) فەرمانى پێکردم کەوا لە پاش ھەموو نوێژیک (المعوذات) بخوینم) أبوداود رىوايه تى کردووہ بە ژمارە (١٥٢٥) وە الألبانى فەرموو یەتى (إسناده صحيح) وابن خزيمه و ابن حبان بە صحيح يان داناوہ (صحيح أبي داود ٥/٢٥٤) .

ئەمە کۆمەلیک لە سوننەتەکانى نوێژە ، کەوا موستەحەبە نوێژخوین ئەنجامى بدات ، وە ھىشتا لە کاتى فەجر داین ، وە بۆیە ئەوانەى پێشوو مان باسکرد چونکە پێویستمان پێیەتى لە ھەموو نوێژیکدا -والله أعلم- .

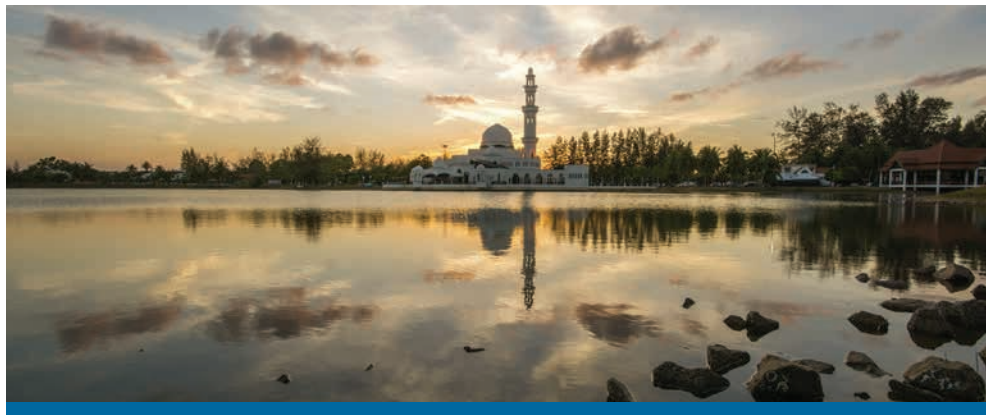
﴿ط﴾ سوننه ته له جى نوێژگه کەى خۆیدا دانیشیت تاوہ کو روژ دەر دەچیت .

لە (جابر بن سمرة) ھوہ -رەزای خواى لەسەر بێت - (پێغەمبەرى خوا ﷺ) ئەگەر نوێژى بەیانى بکەربایە ئەوا لە جى نوێژگه کەى خۆى دادەنیشت تاوہ کو خۆر بەرز دەبوویەوہ) (موسليم) رىوايه تى کردووہ بە ژمارە (٦٧٠) وە (حسناً) واتە: بەرز دەبێتەوہ .

◆ پێغەمبەرى خوا ﷺ) فەرموو یەتى : ((ھوت تاقم ھەن خواى گەورە دەیانخاتە ژێر سببەرى خۆبەوہ لە روژیکدا ھىچ سببەرىک نىبە تەنھا سببەرى خۆى نەبێت ... (وہ باسى ئەوانى کرد و لەوانە) ... وە پتاویک دلی پەيوەستە بە مژگەوتە کانەوہ)

زیکره کانی به یانیان

کاتی زیکره کانی به یانیان له دهرکهوتنی فهرهوه دهست پین ده کات ، جا ئه گهر بانگبیز بانگی به یانی دا ئهوا کاتی زیکره کانی به یانی دهست پین ده کات ، گومانیشی تیدا نییه کهوا زیکره کان قه لایه کی قایمه بۆ بهنده له دونیادا و گهنجینه به کی مهزنه بۆ دواروژی .

زیکره کانی به یانیان و ئیواران ئه مانهن :

١ ههرکه سیک بلیت : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) واته: (هیچ په رستراویک نییه شایسته ی په رستن بیته تهنها (الله) نه بیته، تهنها و بن هاوه له ، مولک و سوپاس و ستایش تهنها بۆ ئهوه و توانای به سهر هه موو شتیکیدا هه یه) ههرکه سیک ده جار بلیت کاتی روژده کاتهوه ئهوا به هویه وه سه د چاکه کی بۆ ده نو سرت ، و سه د تاوانی له سه ر ده سپرته وه ، وه رزگار کردنی کو یله به کی بۆ ده نو سرت، وه ئه و روژه پاریزراو ده بیته تاوه کو ئیواره ی به سه ردا دیت ، وه ههرکه سی ئه گهر ئیواره ی به سه ردا بیته - ئه گهر ئه وه بلیت - هه مان شتی ده ست ده که ویت) ئه حمه د ریوایه تی کردوه به ژماره (٨٧١٩) وه ابن باز - ره حمه تی خوی لئ بیته - سه نه ده که ی به (حسن) داناوه .

٢ (أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ ، وَسَوْءِ الْكِبَرِ ، وَفِتْنَةِ الدُّنْيَا ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ) واته: (ئیواره مان به سه ردا هات و مولکیش ئیواره ی به سه ردا هات بۆ خوی گه وره ، سوپاس و ستایش بۆ خوا ، هیچ په رستراویک نییه شایسته ی په رستن بیته تهنها (الله) نه بیته ، په روه ردگار.. من داوای چاکه ی هه موو ئه وه ی له م شه وه دا هه یه لیته ده که م و چاکه ی ئه وه ی له پاش ئه و دیت، وه په نات پین ده گرم له خرابه ی ئه وه ی له م شه وه دا هه یه و خرابه ی ئه وه ی له پاش ئه و دیت ، په روه ردگار .. په نات پین ده گرم له ته مه لئ

و په ککه و ته یی و خراپه ی فیززلی و لوت به رزی و فیتنه ی دنیا و سزای ناوگۆر) وه نه گهر روژی بکردایه ته وه ده یفه رموو : (أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ) واته: (به یانیمان به سردا هات و مولکیش به یانی به سردا هات بۆ خوی گه وره ، من داوای چاکه ی هه موو نه وه ی له م روژه دا هه یه لیت ده که م و چاکه ی نه وه ی له پاش نه و دیت ، وه په نات پین ده گرم له خراپه ی نه وه ی له م روژه دا هه یه و خراپه ی نه وه ی له پاش نه و دیت...) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۷۲۳)

۳

سَيِّدُ الْاِسْتِغْفَارِ اَنْ تَقُولَ : (اللَّهُمَّ اَنْتَ رَبِّي لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِي، وَاَنَا عَبْدُكَ، وَاَنَا عَلَيَّ عَهْدُكَ وَوَعْدُكَ مَا اسْتَطَعْتُ، اَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، اَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَاَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَاِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اَنْتَ) واته: (گه وره ی دوعاکانی لیخو شوبون بریتیه له وه ی بلیت: ئە ی خودایه .. تۆ په روه ردگاری منی، هیچ خودایه ک نییه شایسته ی په رستی بیت به هه ق ته نها تۆ نه بیت ، تۆ منت دروست کردوه و منیش به نده ی تۆم ، منیش له سه ر په یمان و به لینه که م ماوم تا له توانامدایه ، په نات پین ده گرم له خراپه ی نه وه ی کردوه مه و نه نجامم داوه ، دان ده نیم به نیعمه ته کانت به سه رمه وه و دان ده نیم به تاوانه کاهدا ، له تاوانه کانت خۆشه ، چونکه هیچ که سیک له تاوانه کان خۆش نابیت ته نها تۆ نه بیت) پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموو یه تی : هه رکه سیک - ئەم دوعا یه - له روژدا بلیت و له دلّه وه یه قینی پینی هه بیت و له و روژه دا به ریت له پیش نه وه ی ئیواره ی به سردا بیت نه و له نه هلی به هه شته و هه رکه سیک له شه ودا بیلیت و له دلّه وه یه قینی پینی هه بیت و له و شه ودا به ریت له پیش نه وه ی روژی به سردا بیت نه و له نه هلی به هه شته). (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۳۰۶) .

۴

ئه گهر یه کیکتان روژی کردوه با بلیت : (اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَالْإِلَهَ النَّشُورِ) واته: (ئە ی خودایه .. به ناوی تۆوه به یانیمان به سردا هات و به ناوی تۆوه ئیواره مان به سردا هات و به ناوی تۆوه ده ژین و ده مرین و زیندوو بوونه وه ش هه ر بۆ لای تۆیه) وه نه گهر ئیواره ی به سردا هات ده لیت با بلیت : (اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَالْإِلَهَ الْمَصِيرِ) واته: (ئە ی خودایه .. به ناوی تۆوه ئیواره مان به سردا هات و به ناوی تۆوه به یانیمان به سردا هات و به ناوی تۆوه ده ژین و ده مرین و ده رنه نجامیش هه ر بۆ لای تۆیه).

أبو داود ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۰۶۸) و الترمذی به ژماره (۳۳۹۱) و نه سائی له (السنن الکبری) به ژماره (۹۸۳۶) و ابن ماجه به ژماره (۳۸۶۸) و ابن باز - ره حمه تی خوی لی بیت - ئیسناده کی به صحیح داناه .

۵ (اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبِّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِكُهُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّهِ ، وَأَنْ أَقْتَرَفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا ، أَوْ أَجُرَّهُ إِلَى مُسْلِمٍ) واته: (ئەى خودایە.. بەدیوینەری ئاسمانەکان و زەوی ، ئەى ئەو کەسەى کە زانا و ئاگاداری پەنھان و ئاشکرای ، هیچ پەرستراویک نییە شایستەى پەرستن بێت تەنھا تۆ نەبیت ، پەرورەدگار و پادشای ھەموو شتەکان ، پەنات پێ دەگرم لە خراپەى نەفسى خۆم ، وە پەنات پێ دەگرم لە شەیتان و داو و تەلەكەى ، وە لەوہى کە خراپەیک بەیئەم بە سەر نەفسى خۆمدا و یان بێتالینم بە موسلمانیکدا) پیئەمبەرى خوا (ﷺ) دەفەرمویت : (ئەم زیکرە بلی ئەگەر روژت بەسەردا ھات و ئەگەر ئیوارەت بە سەردا ھات و ئەگەر چوینتە سەر چیگەى خەوتنت) ئەحمەد رىوایەتى کردوو بە ژمارە (۶۵۹۷) و أبو داود (۵۰۷۶) و الترمذی (۳۵۲۹) و نەسائی (۷۶۹۹) و ابن باز - رەحمەتى خواى لى بىت - ئیسنادەكەى بە صحیح داناوہ .

۶ هیچ بەندەیک بەیانى ھەموو روژیک و ئیوارەى ھەموو شەویک بلیت : (بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) واته: (بە ناوی ئەو خۆیەى کە هیچ شتیک لە گەل ناوہكەى ئەودا زیان ناگەیت ، نە لە زەوی و نە لە ئاسماندا ، ئەو خۆیە بیسەر و زانایە) (سنى جار ، ئەوا هیچ شتیک زیانى پێ ناگەینیت) ئەحمەد بە ژمارە (۴۴۶) و الترمذی بە ژمارە (۱۰۱۷۹) و ابن ماجه (۳۸۶۹) ابن باز فەرموویەتى : (الترمذی فەرموویەتى : حسن صحیح) ئەوہش ھەر ئەوہیە کە ئەو فەرموویەتى - رەحمەتى خواى لى بىت -

۷ هیچ بەندەیکەى موسلمان نییە کە روژی بەسەردا دیت و ئیوارەى بەسەردا دیت سنى جار بلیت : (رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا) واته: (رازیم بەوہى کە (اللہ) پەرورەدگارم بىت و ئیسلامیش دینم بىت و(محمد)یش (ﷺ) پیئەمبەرم بىت) ئیلا ھەقە کە خۆى گەورە لە روژی قیامەتدا رازى بکات) ئەحمەد رىوایەتى بە ژمارە (۱۸۹۶۷) الترمذی بە ژمارە (۳۳۸۹) و ابن ماجه بە ژمارە (۳۸۷۰) و ابن باز - رەحمەتى خواى لى بىت - سەنەدەكەى بە (حسن) داناوہ .

۸ (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ ، وَأَهْلِي وَمَالِي ، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي ، وَأَمِنْ رَوْعَاتِي ، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي ، وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي ، وَمِنْ فَوْقِي ، وَأَعُوذُ بِعَظْمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي) واته: (ئەى خودایە.. من داواى پارێزراویت لى دەكەم لە دنیا و لە دواروژدا ، ئەى خودایە.. من داواى لیخۆشبوون و پارێزراویت لێدەكەم لە دین و دنیا و کەسوکار و سامانەكەمدا ، ئەى خودایە .. عەیبەکانم داپۆشە و ترس و دلەپراوکیم مەھیڵە ، ئەى خودایە .. پەپاریزە لە پێشمەوہ و لە پاشمەوہ و لە لای راستمەوہ و لای چەپمەوہ و لە سەرەوہم ، وە پەنا بە مەزنى و گەورەبیت دەگرم لە ژێرەو پێ بکریم). ئەحمەد لە (المسند)دا تەخریجى کردوو بە ژمارە (۴۷۸۵) و أبو داود بە ژمارە (۵۰۷۴) و نەسائی لە -الکبرى-دا بە ژمارە (۱۰۴۰۱) و ابن ماجه بە ژمارە (۳۸۷۱) و الحاکم بە (صحیح)ی داناوہ

۹

(أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ) واته: (په نا ده گرم به وشه ته واوه کانی خوا له خراپه ی دروستکراوه کانی) نه حمده ریواپه تی کردوو به ژماره (۷۸۹۸) الترمذی به ژماره (۳۴۳۷) له فهرمووده ی (أبو هريرة) هوه - ره زای خوا ی له سهر بیټ - و ابن باز - ره حمه تی خوا ی لیټټ - سه نه ده که ی به (حسن) داناوه .

۱۰

پیغه مبه ری خوا (ﷺ) نه گهر روژی به سردا به اتایه ده یفه رموو : (أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ، وَكَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ، وَدِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَمِلَّةِ آيِنَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا، وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) واته: (به یانیمان به سردا هات له سهر فیتره تی ئیسلام و وشه ی ئیخلاص و دینی پیغه مبه رمان محمد (ﷺ) و له سهر میلله تی باوکمان ئیبراهیم پیغه مبه ر (ﷺ) که لایدا بوو له ناحه قیه هوه بو هه ق ، وه له هاوبه ش دانهران نه بوو) نه حمده ریواپه تی کردوو به ژماره (۲۱۱۴۴ ، ۱۵۳۶۷) وه نه گهر ئیواره ی به سردا هات ده لیټ: (ئیواره مان به سردا هات له سهر فیتره تی ئیسلام....) ابن باز - ره حمه تی لیټټ - سه نه ده که ی به (صحیح) داناوه . هه موو نه وانه ی باسکرا له نامه یه کدا هاتوون له نویسی شه یخ ابن باز - ره حمه تی خوا ی لیټټ - به ناوی (تحفة الأخیار بیان جملة نافعة مما ورد فی الكتاب والسنة من الأدعية والأذکار) به شی زیکره کانی به یانیان و ئیواران .

۱۱

(يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ أَصْلِحْ لِيْ شَأْنِيْ كُلَّهُ ، وَلَا تَكِلْنِيْ إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ) واته: (نه ی زیندوو ی راگرو هه لسوریننه ری بوونه وهر .. به به زه یه که ت داوا ی فریاکه وتنت لی ده که م ، هه موو کاره کانم بو چاک بکه و ته نانه ت بو چاوتروکانی کیش مه مدهره ده سته نه فسه که ی خوُم) نه سائی ریواپه تی کردوو به ژماره (۱۰۴۰۵) و البزار (۲/۲۸۲) و ابن حجر و الألبانی به (حسن) یان داناوه (ته ماشای : نتایج الأفكار ص ۱۷۷ ، و سلسله الأحادیث الصحیحة ۴۴۹/۱ بکه) .

۱۲

(حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) واته: (خوا ی گه وره م به سه ، هیچ په رستراویکی به هه ق نییه شایسته ی په رستن بیټ ته نها نه و نه بیټ ، په نا ی پی ده گرم و هه ر نه و په روه ردگاری عه رش مه زنه) ، هه وت جار ، نه وا خوا ی گه وره له وه ی خه مباری ده کات له کیشه ی دنیا و دواروژ له کوئی ده کاته وه). أبو داود ریواپه تی کردوو به ژماره (۵۰۸۱) له فهرمووده ی (أبو الدرداء) - ره زای خوا ی له سهر بیټ - به لآم رای په سهند نه وه یه که قسه ی هاوه لانه و راوییه کانی جیی متمانه ن ، وه حوکمی (رفع) ی هه یه هه روه کو الألبانی باسی کردوو (ته ماشای : السلسله بکه ۴۴۹/۱).

سییه م : کاتی چیشته نگاو

سوننه ته له کاتی چیشته نگاودا به نده نوژی چیشته نگاو بکات.

به لگهش له سه ره ئه وه :

أ < فهرمووده کهی (أبو هريرة) - رهزای خوی له سه ره بیټ - ده فهرمویت : (خوشه ویستم رایسپاردم بو سټ شت ، گرتنی رۆژوی سټ رۆژ له هه موو مانگی کدا ، وه دوو رکات نوژی چیشته نگاو ، وه پیش ئه وهی بخه وم نوژی ویتر بکه م) ههروه ها پیغه مبه ری خوا (ﷺ) وه صیتی بو (أبو الدرداء) کردوو - رهزای خوی له سه ره بیټ - (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۲۲) ههروه ها وه صیتی بو (أبو ذر) کردوو ، نه سائی له (السنن الکبری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۷۱۲) وه الألبانی به (صحيح)ی داناوه (الصحيحه ۲۱۶۶) .

ب < فهرمووده کهی (أبو ذر) - رهزای خوی له سه ره بیټ - له پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) فهرموویه تی: (هه موو جومگه یه ک له هه موو رۆژیکدا سه ده قه یه کی له سه ره ، هه موو (سبحان الله) یه ک سه ده قه یه ، هه موو (الحمد لله) یه ک سه ده قه یه ، هه موو (لا اله الا الله) یه ک سه ده قه یه ، هه موو (الله أكبر) یه ک سه ده قه یه ، وه فه رمانکردن به چاکه سه ده قه یه و نه هی کردن له خراپه سه ده قه یه ، وه دوورکاتی نوژی چیشته نگاو جیی هه موو ئه وانه ده گریته وه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۲۰) .

وه جومگه (السلامی) : بریتیه لهو ئیسکانه ی له یه کتر جیان .

وه له (صحیح مسلم) دا هاتوووه له فهرمووده ی دایکه عائیشه وه - رهزای خوای له سه ر بیّت - روونکردنه وه ی ئەمه ی تیدایه که وا هه موو مروّفیک سّ سهد و شه ست جومگه ی بۆ دروست کراوه ، وه هه ر که سّ به ژماره ی ئەوانه سه ده قه ئەنجام بدات ئەوا ئەو روژه ری ده کات به سه ر زه ویدا و نه فسی خۆی له ناگری دۆزه خ دوورخستوه ته وه .

◆ کاته که ی :

کاتی نوێژی چیشته نگاو ده ست پّ ده کات له : به رزبوونه وه ی روژ به ئەندازه ی رمیک - واته : پاش ده رچوون له کاتی نه هیکراو -

وه له پّش زه وال کۆتایی پّ دیت - واته : پّش چوونه کاتی نوێژی نیوه رۆ به ده خوله ک .
به لگه ش له سه ر ئەوه : فهرمووده که ی (عمرو بن عبسه) - رهزای خوای له سه ر بیّت - نوێژی به یانی بکه ، ئەمجار واز له نوێژ به ینه کاتّ روژ ده رده چیت تاوه کو به رز ده بیته وه ... ئەمجار نوێژ بکه ، چونکه له و کاته دا فریشته کانی ئاماده ی ده بن ، تاوه کو سیه ری ره که که م ده بیته وه ، ئەمجار واز له نوێژ به ینه ، چونکه ئەو کاته دۆزه خ تاوده دریت (موسلیم) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۸۳۲) .

◆ وه باشترین کاته که ی :

کۆتا کاته که یه تی ، کاتّ که گه رمیه که ی زۆر ده بیته وه .
به لگه ش له سه ر ئەوه : فهرمووده که ی (زید بن أرقم) - رهزای خوای له سه ر بیّت - که وا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (نوێژی گوێرپه ل و ئەوابه کان کاتّ که خۆری چیشته نگاو گه رم ده بیّت) (موسلیم) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۷۴۸) .
 ابن باز - رهحمه تی خوای لّ بیّت - ده فهرمویت : مانای (ترمض) واته : گه رمای خۆره که ی له سه ر توند ده بیّت ، وه (الفصال) واته : به چکه وشتر ، ئەویش له و نوێژانه یه که له کۆتا کاتیدا بکریّت چاکتره (ته ماشای : فتاوی اسلامیه بکه ۵۱۰/۱) .

◆ ژماره ی رکاته کانی :

که مترین رکاتی نوێژی چیشته نگاو : دوو رکاته ، به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو هريرة) - رهزای خوای له سه ر بیّت - که له هه ردوو (صحیح) دا هاتوووه : (خۆشه ویسته که م به سّ شت وه صیّتی پّ کردوووه ، - تیبدا هاتوووه - وه دوو رکات نوێژی چیشته نگاو) (بوخاری) ریوایه تی کردوووه به ژماره (۱۹۸۱) و (موسلیم) به ژماره (۷۲۱) .

- به لām زۆرتین رکاته کانی نوێزی چیشته نگاوه له سه راي راست و دروست : بۆ زۆرتينه که ی سنووری نییه ، به جیاواز له گه ل ئه و که سانه ی به هه شت رکات سنوورداریان کردووه ، جا بۆی هه یه له و هه شت رکاته زیاتر بکات تا ده توانیت ، به به لگه ی فه رمووده که ی دایکه عائیشه - ره زای خوای له سه ر بیته - فه رموویه تی : (پینغه مبه ری خوا ﷺ) چوار رکات نوێزی چیشته نگاوی ده کرد ، ئه مجار تا ویستی خوای له سه ر بوایه نوێزی ده کرد) (موسلیم) ریوایه تی کردووه به ژماره (۷۱۹) .

◆ له بهر که و ره یی فه زلی نوێزی چیشته نگاوه پینغه مبه ری خوا ﷺ وه صیتی ده کرده هاوه لانی که دهستی پتوه بگرن

چوارهم : کاتی نیوه پۆ.

چهند کاریکی تیا دایه :

کاری یه کهم : نوپۆه سوننه ته کانی پیش و پاشی نوپۆه نیوه پۆ .

له پیشدا باسی سوننه ته راتیبه کانمان کرد ، کهوا له شهرعدا هاتوووه پیش نیوه پۆ چوار رکات بکریت، وه له پاشی دوو رکات، ههروه کو فهرمووده کهی دایکه عائیشه و أم حبیبة و ابن عمر ده لاله تی له سه ره ده کهن - ره زای خوا له سه ره همویان بیته .

کاری دووهم : سوننه ته رکاتی یه کهم له نوپۆه نیوه پۆ درپۆ بکریته وه .

به به لگه ی فهرمووده کهی (أبو سعید الخدری) - ره زای خوی له سه ره بیته - ده فهرمویته : (نوپۆه نیوه پۆ - له کاتی پیغه مبه ری خوادا (ﷺ) - ده به ستره ، که سیک ده رویشته بۆ به قیغ ، و له وی سه رئاوی ده کرد ئه مجار ده ستنوپۆه ده شوست ، ئه مجار ده هاته وه که چی هیشتا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) له رکاتی یه کهمدا بوو ، له بهر ئه وهی هینده درپۆه ده کرده وه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (٤٥٤) .

جا سوننه ته ئیمام ركاتی یه کهم درێژبکاته وه له نیوه رۆدا ، ههروهها کهسی تاکیش ، ههروهها ئافره تیش له نوێژی نیوه رۆدا ، ئەمەش له سوننه ته بزکراوه کانه ، داوا له خوای گه وه ده کهین به جیبه جی کردنی سوننه ته به شیوه یه کی ته واو و سووربوون له سه ری .

کاری سییه م : له کاتی سه ختی گه رمادا ، سوننه ته نوێژی نیوه رۆ داو بخریت تا وه کو خۆره که ده شکیته وه .

به لگه ش له سه ر ئه وه :

فه رموو ده که ی (أبو هريرة) یه - ره زای خوای له سه ر بیته - له پیغه مبه ری خوا وه (ﷺ) : (کاتیک گه رما به تین و زۆر بوو ئه وا نوێژه کانتان بخه نه کاتی فیئکی ، چونکه توندی گه رما له هه لآوی دۆزه خه)) فیح جهنم : بریتیه له کولانی دۆزه خ و بلاو بوونه وه ی بلیسه و گره که ی . (بوخاری) ریوا به تی کردوو به ژماره (۵۳۳، ۵۳۴) و (موسلیم) به ژماره (۶۱۵) .

مامۆستامان ابن عثیمین - ره حمه تی خوای لیئیت - ده فه رمویت : ئه گه ر وایدانین بۆ ئه ونه له رۆژانی هاویندا له کاتژمیر دوا زده رۆژ زه وال ده بیته ، وه نوێژی عه سر له کاتژمیر چوار و نیو ده بیته ، ئه وا ئه و کاته سارد کردنه وه تا نزیکه ی کاتژمیر چوار ده بیته (ته ماشای : الممتع بکه (۱۰۴/۲) . (سارد کردنه وه : وا ته نوێژه که یان له کاتی فیئکیدا بکه ن)

سارد کردنه وه گشتیه بۆ ئه وانیه به جه ماعت نوێژ ده که ن و بۆ ئه وانیه به ته نها نوێژ ده که ن له سه ر رای راست و دروست ، هه ر ئه مه ش مامۆستامان (ابن عثیمین) هه لیئیزاردوو ه ، به م پییه هه روه ها ئافره تانیش ده گریته وه ، بۆیه سارد کردنه وه بۆیان سوننه ته له کاتی سه ختی گه رمادا ، به به لگه ی گشتگیری فه رموو ده که ی (أبو هريرة) - ره زای خوای له سه ر بیته -

له پێشدا باسی سوننه ته راتیبه کامان کرد و روومان کردوه، وه له پێش نوێژی عه سر هیچ راتیبه یه ک نییه .

شیخ الاسلام ابن تیمیه -رحمته تی خوی له سه ر بیّت- ده فهرمویت : به لام له پێش نوێژی عه سر، هیچ که سیک نه یفه رموو ه که وا پینغه مبه ری خوا (ﷺ) له پێش عه سر نوێژی کرد بیّت ، ئیلا (ضعف) تیدا یه ، به لکو هه له یه)) ته ماشای : الفتاوی بکه (۱۲۵/۲۳) .

جا رای راست و دروست - والله أعلم- ئه وه یه : سوننه تیکی دیاریکراو له پێش عه سر نییه ، نه مجار کاره که به ره هایه ده مینیتته وه هه رکه سی ویستی لی بیّت دوو رکات بکات ئه وا ده یکات ، یان زیاتر له رووی (تطوع) ی ره هاوه ، ههروه کو چۆن له کاته کانی تر دا نوێژ ده کات جگه له کاته نه می لیکراوه کان ئه وا بۆی هه یه ، به لام شتیکی تاییه ت به عه سه وه ئه وا نییه .

◆ زیکره کانی به یانیان و ئیواران .

کاتی زیکره کانی به یانیان و ئیواران کهی دهست پیده کات .

◆ کاتی زیکره کانی به یانیان :

له ده رکهوتنی فهجری راستگۆوه دهست پیده کات که ئه ویش کاتی نوژی به یانییه ، جا ئه گهر بانگیژ بانگی دا بۆ نوژی به یانی ئه ووا ئه و کاته کاتی زیکره کانی به یانیان دهست پیده کات ، ئه مه ش قسه ی کۆی زانیانه -رحمهتی خویان لئ بیت - وه ئاساییه له پاش ده رکهوتنی خۆر بیلیت ، به تایهت ئه گهر به هۆی بیانوو به که وه وازی لیهینا ، وه چونکه له پاش ده رکهوتنی روژیش ههر پیی ده لئین به یانی ، ههروهها چونکه فهزل و به ره که تهی زیکره کانی دهست ده که ویت ، ئه مه ش باشتره له وازهینانی و بن ئاگابوون لئی له ئه ودوای روژه کهی .

◆ کاتی زیکره کانی ئیواران :

ئه وهی دیارترو رووتره - والله أعلم- : له پاش نوژی عه سه ره وه دهست پیده کات تاوه کو روژ ئاوابوون ، ئاساییه له پاش روژئاوابوونیش بیلیت ، به تایهت ئه گهر به هۆی بیانوو به که وه وازی لیهینا ، وه چونکه له پاش روژئاوابوونیش ههر پیی ده لئین ئیواره ، ههروهها چونکه فهزل و به ره که تهی زیکره کانی دهست ده که ویت ، ئه مه ش باشتره له وازهینانی و بن ئاگابوون لئی له ئه ودوای شه وه که ی .
پرسیار کرا له مامۆستامان (ابن عثیمین) - رحمهتی خوی لئ بیت- : که ی کاتی زیکره کانی ئیواره یه ؟
وه باشترین کاتی کامه یه ؟ وه ئایه به قهزا ده دریتته وه له کاتی له بیر چووندا ؟ .

وه لأم : سوپاس و ستایش بۆ خوا ، ئیواره فراوانه له پاش نوژی عه سه ره وه تاوه کو نوژی خه وتنان هه مووی پیی ده لئین : ئیواره ، جا ئه گهر له سه ره تاوه وتی یان له کۆتاییدا ، ئیلا ئه وانه نه بیته که تایهت کراون به شه وه کو ئایه تولکورسی به شه وه ده یخوینی ، جا ئه وهی په یوه ست کراوه به شه وه وه ئه ووا شه وه ، وه ئه وهی په یوه ست کراوه به روژ پیی ده لئین : روژ ، به لأم به قهزا دانه وهی ئه گهر له بیر چوو ئه ووا تکام وایه پاداشتی له سه ر بدریتته وه (ته ماشای (فتاوی الشیخ ابن عثیمین لمجله الدعوة) بکه ژماره (۱۷۴) ۱۴۲۱/۲/۷ هـ ص (۳۶) ههروهها ته ماشای : شهرحی (ریاض الصالحین) بکه (۱۵۳۳/۲) به شی : (الذکر عند الصباح و المساء) .

◆ يتغه مبهري خوا (ﷺ) فه رمويه تي : (نوئۆ روناكيه) نهوش روناكيه بۆ تۆ له دونيا و داروژدا.

شه شه م : کاتی مه غریب

چهند کاریکی تیدایه :

کاری یه که م : ریگری کردن له مندالان له سهره تای مه غریبه وه یه کیکه له سوننه ته کان.

کاری دووهم : سوننه ته له سهره تای مه غریبه وه ده رگاگان دابخریت ، وه ناوی خوا بهینریت .

وه له نه نجامدانی ئه م دوو نه ده به دا پاریزگاری تیدایه له شهیتان و جنوکه ، جا له ریگری کردن له مندالان له سهره تای مه غریبه دا پاریزگاری ئه وانی تیدایه له شهیتانه کان که له و کاته دا بلاو ده بنه وه ، ههروه ها له داخستنی ده رگاگان و ناوی خوا هیئان له کاتی داخستیدا ، چهن دین مندال له م کاته دا شهیتان زه فهری پی گه یاندوو ، که و ابوو بیینه ئیسلام چهند مه زنه له پاریزگاری کردنی مندال و ماله کانماندا!

به لگهش له سهري : فهرمووده كهی (جابر بن عبدالله)
 - رهزای خویان له سهه ر بیته - ده لیت: پیغه مبهری خوا (ﷺ)
 فهرموویه تی : (ئه گهر شهو به سهردا هات- یان ئیواره تان
 به سهردا هات- ئهوا ریگری بکهن له منداله کانتان ، چونکه
 شهیتان لهو کاته دا بلاو ده بیته وه ، وه ئه گهر سه عاتیکی
 شهو رویشته ئهوا لیان گهرین و ده رگاگان داخه ن و
 ناوی خوا بهینن، چونکه شهیتان ناتوانیت ده رگای داخراو
 بکاته وه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۳۰۴)
 و(موسلیم) به ژماره (۲۰۱۲) . وه (جنح اللیل) : هاتی
 شهو له پاش روژئاوابوون .

وه ریگری کردن له مندالان و داخستنی ده رگاگان له سهه رتای مه غریبه وه ئهوا له باس و بابته تی
 ئیستیجابه ، ته ماشای : (فتاوی اللجنه الدائمه (۳۱۷/۳۶) بکه .

کاری سییه م : دوو رکات نویت پیش مه غریب.

به لگهی فهرمووده كهی (عبدالله بن مُعَفَّل المزني) - رهزای خوی له سهه ر بیته - كهوا پیغه مبهری
 خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (له پیش نویتی مه غریب نویت بکهن ، وه له جاری سییه مدا فهرموی - بۆ
 هه رکه سی ویستی له سهه ر بیته ، له ترسی ئه وهی نه وه ک خه لکی بیکاته سوننه تیک).
 (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۱۸۳) .

- ههروهها سوننه ته دوو رکات نویت ئه نجام بدریت له نیوان هه موو بانگ و قامه تیکدا .
 جا ئیتر ئه گهر هاتوو ئه م دوو رکاته راتیبه بیته وه کو به یانی ونیوه پۆ ، ئهوا به ئه نجامدانی ئه و دوو
 رکاته جیی ئه وه ده گریته وه ، یان وه کو ئه وهی له مزگهوت دانیشتیته ئه مجار بانگیته بانگی دا بۆ عه سر
 یان بۆ خهوتنان ئهوا سوننه ته هه لسیته و دوو رکات نویت بکات .

به لگهش له سهري : فهرمووده كهی (عبدالله بن مُعَفَّل المزني) - رهزای خوی له سهه ر بیته - كهوا
 پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (له نیوان هه موو دوو بانگدا نویت هه یه) سی جار فهرموی ،
 وه له جاری سییه مدا فهرموی : بۆ هه رکه سی ویستی لی بیته (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره
 و(موسلیم) به ژماره (۸۳۸) .

گومانی تیدا نییه كهوا دوو رکاته كهی پیش مه غریب ، یان له نیوان بانگ و قامه تدا سوننه تیک
 (مؤکده) نین وه کو دوو پاتکردنه وهی سوننه ته راتیبه کان ، به لکو هه ندی جار وازی لی ده هیتیت ،
 بۆیه پیغه مبهری خوا (ﷺ) له سییه م جاردا فهرموی : (بۆ هه رکه سی ویستی لی بیته) نه وه ک خه لکی
 بیکه نه سوننه تیک .

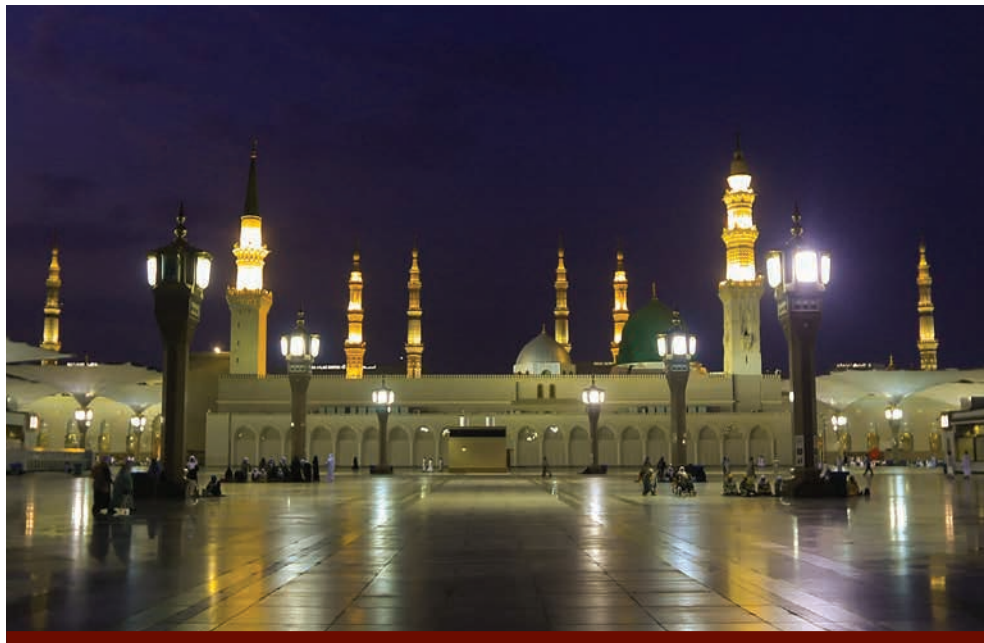
كاري چوارهم : خهوتن مه كروهه له پيش عيشا .

به به لگه‌ي فهرمووده كه‌ي (أبي برزة الاسلمى) - رهزاي خواي له سه‌ر بيت - كه‌وا پيغهمبه‌ري خوا (ﷺ) : (پي خوش بوو نوپزي خهوتنان دوا بخات ، فهرمووي : وه خهوتني پي ناخوش بوو پيش نوپزي خهوتنان و قسه‌كردنيس له دوايه‌وه). (بوخاري) ريوايه‌تي كردوو به ژماره (٥٩٩) و (موسليم) به ژماره (٦٤٧) .

وه هوگاري كه‌راهه‌تي خهوتن له كاتي مه‌غرييدا ، واته : پيش عيشا ، چونكه نه‌و خهوتنه هوئي له ده‌ستداني نوپزي عيشاي تيدايه .

◆ ته‌ويه‌كردن له روژ و شه‌ودا كلييكه بۆ به‌نده و هه‌روه‌ها راستكردنه‌وه‌ي رويشتنى به‌ره و لاي خواي تيدايه ، پيغهمبه‌ري خوا (ﷺ) فهرموويه‌تي : (خواي گه‌وره شه‌وانه ده‌سته‌كاني فراوان ده‌كاته‌وه بۆ نه‌وه‌ي له تاوانكاري روژ خوش بيت وه روژانه ده‌سته‌كاني فراوان ده‌كاته‌وه بۆ نه‌وه‌ي له تاوانكاري شه‌و خوش بيت))

چه ند کاریکی تیدایه :

کار یه که م : دانیشن و قسه کردن مه کروهه له پاشی .

به به لگه ی فهرموده که ی (ابی برزه الاسلامی) - ره زای خوی له سه ر بیّت - پی شوو ، تیدا هاتووّه : (وه خهوتنی پین ناخوش بوو پیش نوپژی خهوتنان و قسه کردنیش له دواپه وه) ، به لام نه گهر قسه کردنه که ی له بهر پیوستیه ک بوو نه وا که راهه تی تیدا نییه .

وه هو ی که راهه ته که - والله أعلم- : خه وه که ی دواده که وپت ، ترسی نه وه هه یه که نوپژی به یانی له ده ست ده رچیت ، یان له سه ره تای کاته که ی ، یان شه ونوپژه که ی بۆ که سیک له سه ری را هاتووّه .

کار ی دووه م : باشتر وایه نوپژی عیسا دوا بخریت ، نه گهر به و کاره ی ناره حه تی

له سه ر مه ئوممه کان نه پیت .

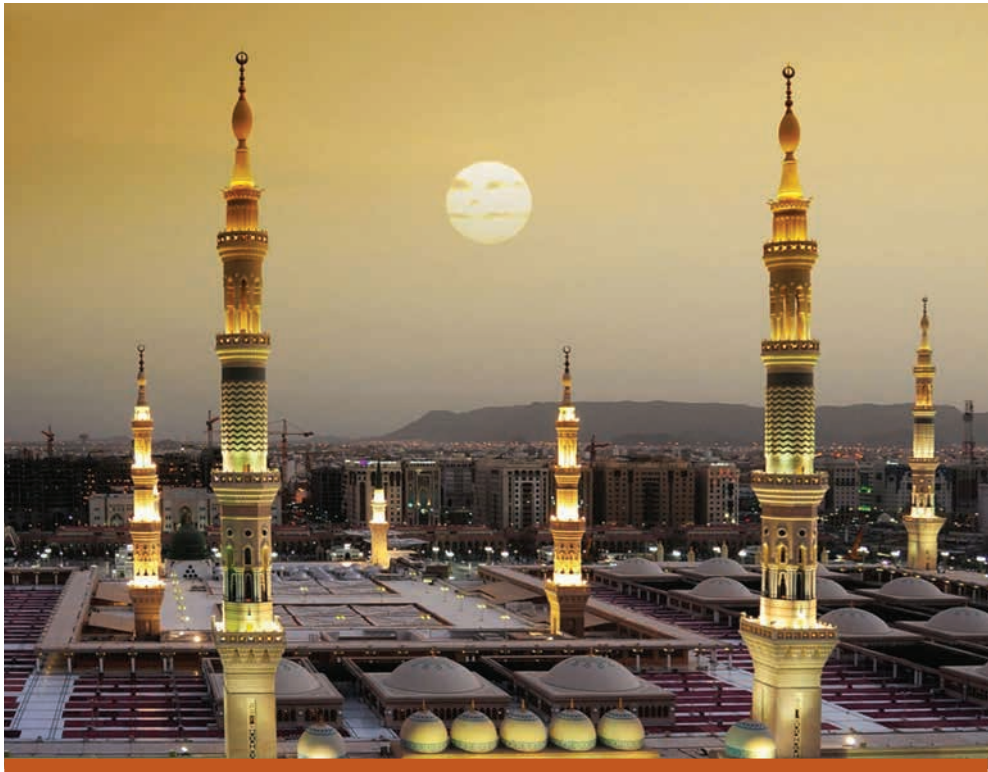
به لگهش له سه ر ئه وه :

فه رمووده که ی دایکه عایشه - ره زای خوای له سه ر بیّت - فه رموویه تی : شه ویکیان پیغه مبه ری خوا (ﷺ) مایه وه ، تاوه کو زۆر به ی شه و رۆیشت ، وه تاوه کو ئه وانه ی مزگه وت خه وتن ئه مجار پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ده رچوو نوژی کرد ، فه رمووی : (به راستی ئه مه کاته که یه تی ، ئه گه ر نه بوایه ته هۆی ناره حه تی و مه شه قهت بۆ ئوممه ته که م) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (٦٣٨).

به م پییه سوننه ت وایه بۆ ئافره تان که په یوه ست نین به جه ماعه ته وه نوژی عیسا دوا بخن ئه گه ر نه بیته ناره حه تی بویان ، هه روه ها ئه و پیاوه ی که په یوه ست نییه به جه ماعه ته وه وه کو ئه وه ی له ریگای سه فه ر بیّت و یان هه مونه ی ئه وانه .

سوننه ته هه موو شه ویک سوره تی (الإخلاص) بخوینیت .

له (أبو الدرداء) وه هاتوو له پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) ، فه رموویه تی : (ئایه که سیکتان ناتوانن له شه ویکدا سّ یه کی قورئان بخوینیت؟ وتیان : ئایه چۆن سییه کی قورئان ده خوینن ؟ فه رمووی : (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) به رانه ر به سّ یه کی قورئانه). (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (٨١١) و (بوخاری) به ژماره (٥٠١٥) له فه رمووده ی (أبو سعید) وه - ره زای خوای لی بیّت -

سوننه ته كاني خه وتن

خه وتن ، جه ند سوننه تىكى تىدايه :

۱ داخستنى ده رگاكان له كاتى خه وتندا .

به به لگه ي فهرمووده كه ي (جابر) - ره زاي خواي لى بيت - فهرموويه تى : پيغه مبهري خوا (ﷺ) فهرموويه تى : (ئه گهر ئيوه خه وتن چراكان بكوژيننه وه و ده رگاكان داخه ن و ده مى كونه كان به ستن و خواردن و خورادنه وه كان داپوشن) (بوخارى) ريوايه تى كردوو به ژماره (۵۶۲۴) و (موسليم) به ژماره (۲۰۱۲) .

وه هوكارى فهرمان كردن به داخستنى ده رگاكان : ريگرى كردنه له شه يتانه كان بۆ هاتنه ژووره وه ، ههروه كه له پيشدا باسمان كرد له فهرمووده كه ي ترى (جابر) - ره زاي خواي له سه رييت - .

(وه ده رگاكان داخه ن و ناوى خوا به ينن ، چونكه شه يتان ناتاويت ده رگاي داخراو بكاته وه) (بوخارى) ريوايه تى كردوو به ژماره (۵۶۲۳) و (موسليم) به ژماره (۲۰۱۲)

۲ كوژاندنه وه ي ناگر پيش خه وتن

به به لگه ي فهرمووده كه ي (جابر) ي پيشوو - ره زاي خواي له سه ر بيت - وه تيبدا هاتوو : (ئه گهر ئيوه خه وتن چراكان بكوژيننه وه) .

ههروه ها فهرمووده كه ي (ابن عمر) - ره زاي خواي له سه ر بيت - پيغه مبهري خوا (ﷺ) فهرموويه تى : (كاتى خه وتن ئه وا ناگر به جى مه يئلن له ماله كانتاندا) (موسليم) ريوايه تى كردوو به ژماره (۲۰۱۵)

به م پييه هه موو شتىكى له سه ر ده كرپته قياس كه بيته هو ي به رپابوونى ناگر بۆ ماله كه ، بۆ فونه ناگاداراي ئه و شتانه ده بين كه ره نگه كاريگه ريان هه بيت وه كو هوكاره كاني گهرم كردن به هو ي ئه وه ي شته كان نزيكى بيت ، بويه ده بيته هوكارى ناگر كه وتنه وه و فونه ي ئه وانه ، چونكه هوكاره كه يه كه ، وه ناگرپيش دوژمنه ههروه كو پيغه مبهري خوا (ﷺ) هه والى پيداوين .

به م پييه : ئه گهر كه سى خه وتوو ته ميين بوو له م ناگره ، وه كاريگه رى ناييت ، وه كو ئه وه ي هيچ شتىك نه بيت له ده وروبه رى بيته هو ي بلاو بوونه وه ي ، ئه وا ئه و كاته هيشتنه وه ي ئاساييه ، چونكه هوكمه كه له گه ل هوكاره كه يدا ده سوپرتنه وه به بوون و نه بوون .

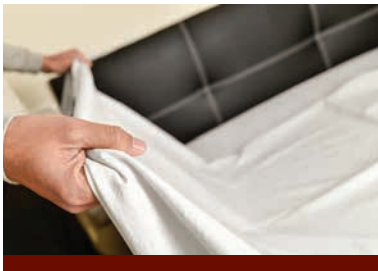
۳ دەستنوێژ شوشتن پیش خهوتن.

به به لگه‌ی فەرمووده‌که‌ی (البراء بن عازب) - ره‌زای
خوای له‌سه‌ر بیټ- که‌وا پینغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فەرموویه‌تی:
(ئه‌گه‌ر چوویته‌ سه‌ر جینگه‌ی نوستنت ئه‌وا ده‌ستنوێژ
بشۆره‌ هه‌روه‌کو چۆن ده‌ستنوێژ بۆ نوێژ ده‌شۆریت و
ئه‌مجار له‌ سه‌ر لای راستت راکشێ و بلی : (اللهمَّ اِنِّي
اَسَلْتُ نَفْسِي اِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي اِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ اَمْرِي
اِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً اِلَيْكَ لَا مَلْجَا مِنْكَ اِلَّا اِلَيْكَ) واته: ((ئه‌ی
خودایه .... ئه‌وا من نه‌فسی خۆم ته‌سلیم به‌ تۆ کرد ،

رووم کرده‌ تۆو هه‌موو کارێکم دا به‌ ده‌ستی تۆ و به‌ خواستی خۆم و له‌ ترسی تۆدا ، هیچ رزگار بوونیکی
و حه‌شارگه‌یه‌ک و په‌ناگه‌یه‌ک نییه‌ له‌ تۆ مه‌گه‌ر ته‌نها بۆ لای تۆ نه‌بیټ .... (بوخاری) ریوایه‌تی کردوووه
به‌ ژماره (۲۴۷) و (موسلیم) به‌ ژماره (۲۷۱۰) .

۴ ته‌کاندنی جینگاکه‌ پیش ئه‌وه‌ی له‌سه‌ری راکشیت .

به به لگه‌ی فەرمووده‌که‌ی (أبو هريرة) - ره‌زای خوای
له‌سه‌ر بیټ - فەرموویه‌تی : (ئه‌گه‌ر به‌کیکتان چوونه‌ سه‌ر
جینگای خه‌وتنه‌که‌ی ئه‌وا با به‌شی ناوه‌وه‌ی ئیزاره‌که‌ی
جینگه‌که‌ی بته‌کینێ ، چونکه‌ نازانی له‌ پاش ئه‌و چی رویشتووته

سه‌ر و ئه‌مجار با بیټ : (اللهم باسمك ري وضعت جنبي، وبك أرفعه، إن أمسكت نفسي فارحمها، وإن أرسلتها
فاحفظها بما تحفظ به عبادك الصالحين) واته: (به‌ ناوی تۆوه‌ ئه‌ی په‌روه‌ردگارا.. ته‌نیشتم داده‌نییم و هه‌ر به‌
ناوی تۆوه‌ به‌رزی ده‌که‌مه‌وه‌ ، ئه‌گه‌ر نه‌فسه‌که‌مت گرته‌وه‌ ئه‌وا به‌زه‌بیټ پیندا بیته‌وه‌ و ئه‌گه‌ر ناردته‌وه‌ ئه‌وا
بپاریزه‌ به‌وه‌ی که‌ به‌نده‌ چاکه‌کاره‌کانی خۆت ده‌پاریزیت.) (بوخاری) ریوایه‌تی کردوووه‌ به‌ ژماره (۶۳۲۰)
(موسلیم) به‌ ژماره (۲۷۱۴) .

وه (داخله الأزار) : لای ناوه‌وه‌ی که‌ ده‌دا له‌ جه‌سته‌.

جا به‌ پینی ئه‌وه‌ی باسکرا ، سوننه‌ت ئه‌وه‌یه‌ که‌وا جینگاکه‌ی ده‌ته‌کینێ و ته‌کاندنه‌که‌ سێ جار ده‌بیټ و
ناوی خوا ده‌هینێ له‌ کاتی ته‌کاندنه‌که‌دا.

وه‌ باشت‌ر وایه‌ ته‌کاندنه‌که‌ به‌ به‌شی ناوه‌وه‌ی پۆشاکه‌که‌ی بیټ ، وه‌ هه‌ندی له‌ زانایان ده‌فه‌رموون
به‌ هه‌ر شتیکی بیټ ، گرنگترین شت ئه‌وه‌یه‌ که‌وا جینگاکه‌ بته‌کینێ ، له‌وانه‌ (الشیخ ابن جبرین)
- ره‌حمه‌تی خوای لێ بیټ - فەرموویه‌تی : مه‌رج نییه‌ به‌ کارهینانی دیوی ناوه‌وه‌ی ئیزاره‌که‌ ،
به‌ لکو ئه‌گه‌ر هه‌موو جینگاکه‌ی ته‌کاند یان به‌ عه‌مامه‌که‌ی و نمونه‌ی ئه‌وانه‌ ته‌کاندی ئه‌وا مه‌به‌سته‌که‌ی
پیکاوه‌) ته‌ماشای فه‌تواکه‌ی بکه‌ به‌ ژماره (۲۶۹۳) .

۵ خهوتن له سهه لای راست .

۶ دهستی راستی بخاته ژیر گۆنای راستی.

به لگه له سهه ئهه دوو سوننه ته : فهرمووده که ی (البراء بن عازب) - رهزای خوای له سهه بیته - کهوا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (ئه گهر چوویته سهه جیگه ی نوستنت ئهوا دهستنوێژ بشۆره ههروه کو چون دهستنوێژ بۆ نوێژ ده شوړیت و ئه مجار له سهه لای راستی راکشێ و بلی : (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسَلْتُ

نفسی إلیک ووجهت وجهی إلیک) واته : (ئه ی خودایه ... ئهوا من نهفسی خۆم ته سلیم به تۆ کرد و رووم کرده تۆ) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۷۱۰) و (موسلیم) به ژماره (۲۴۷).

وه فهرمووده که ی (حذیفه) - رهزای خوای له سهه ریته - فهرموویه تی : (پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه گهر به شهه و بیویستایه بخهوتایه ئهوا دهستی راستی ده خسته ژیر گۆنای ...) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۳۱۴).

۷ خویندنه وه ی زیکره کانی خهوتن :

وه خهوتن چه ند زیکرکی هیه له کیتاب و سوننه :

۱ ئه وه ی له قورئاندا هاتوو ه :

أ خویندنه وه ی ئایه تولکورسی .

خویندنه وه ی ئایه تولکورسی له کاتی خهوتندا سوننه ته ، چونکه ده پیاریژیت له شهیتان تا روژده کاته وه .

به لگه شه له سهه ئه وه : چیرۆکه که ی (أبو هريرة) یه -

رهزای خوای لی بیته - له گه ل ئه وه که سه ی زه کاتی ده دزی، وه له فهرمووده که دا هاتوو ه (أبو هريرة) فهرمووی : پیغه مبهری خوا (ﷺ) پیی وتم : دوینی ئه سیره که ت چی کرد ؟ وتم : ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) پیی وتم که گوايه چه ند وشه یه کم فیر ده کات که سوودی بۆم ده بیته له لایه ن خوا وه ، بۆیه منیش ئازادم کرد ، ده لیت : ئه وه چیه ؟ وتم : پیی وتم ئه گهر چووته سهه جیگای خهوتنت ئهوا ئایه تولکورسی بخوینه له سهه تا که به وه تا وه کو ئایه ته که ته واو ده که ییت ﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴾ وه پیی وتم : به رده وام له لایه ن خوا وه پاریزه ریکت بۆ هه یه و شهیتان نزیکت ناکه ویته وه تا وه کو روژ ده که یته وه ، وه ئه وانیش سوور بوون له سهه خه ییر، پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرمووی : به لام ئه وه راستی له گه ل تۆدا کرد و که چی خویشی درۆزنه ، ئایه ده زانی سن شه وه له گه ل کیدا ده دویت ، ئه ی ئه بو هوره یه ؟ وتم : نه خیر ، فهرمووی : ئه وه شهیتان بوو (بوخاری) ریوایه تی کردوو به (معلق) ی به ژماره (۲۳۱۱) وه نه سائی سه نه ده که ی گه یاندوو ه له (السنن الکبری) به ژماره (۱۰۷۹۵).

ب < خویندنه وهی دوو ئایه ته که ی کۆتایی سوره تی (البقرة).

به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو مسعود الانصاری) - رهزای خوای لئ بیت - فهرموویه تی : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (هه رکه سیک شهوانه ئه م دوو ئایه ته ی کۆتایی سوره تی (البقرة) بخوینئ ئه وا به سیه تی) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (٤٠٠٨) و (موسلیم) به ژماره (٨٠٧) . وه دوو ئایه ته که ی کۆتایی سوره تی (البقرة) له زیکره کانی خهوتن نین به تاییهت ، به لکو زیکریکه به شهو ده گوتریت ، جا هه رکه سئ به شهو نه یخویند ، وه له کاتی خهوتندا که وته بیری ، ئه وا با ئه و کات بیخوینت .

وه زانایان جیاوازن له مانای وشه ی (کفتاه):

ده لئین : جیی شه ونوئیزی بۆ ده گریته وه ، وه ده لئین : له شه ی تان ده یپاریزی .

وه ده لئین : له به لآو و نه هامة تی ده یپاریزی ، وه رهنگه هه موو ئه وانه بگریته وه ههروه کو نه وه ی فهرموویه تی (ته ماشای : شرح النووی لمسلم) بکه ، فهرمووده ی (٨٠٨) به شی (فضل الفاتحة و خواتیم سوره البقرة ...)

ج < خویندنه وه ی سوره تی (الاخلاص ، المعوذتین ، فووکردن به ده ستدا له پاش

خویندنه وه ی ، ئه مجار سپینی جهسته ی سئ جار .

وه به لگه ش له سه ری :

فهرمووده که ی دایکه عایشه - رهزای خوای له سه ر بیت- : (ئه گه ره هه موو شه ویک بچوايه ته سه ر جیگه که ی ئه وا هه ردوو ده ستی کۆ ده کردوه و ئه مجار فووی پیاده کردن و ئه م سوره تانه ی ده خوینده وه : ﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴾ و ﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴾ و ﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴾ ئه مجار ئه وه ی له توانیدا بوايه جهسته ی خۆی پئ ده سپرن ، سه ره تا له سه ر و ده موچاو و پیشه وه ی جهسته ی ده ستی پیده کرد ، ئه م کاره ی سئ جار ئه نجام ده دا) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (٥٠١٧) .

سووده به ده ست هاتوو ه کانی فهرمووده که ی پیشوو : پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه م سوننه ته ی هه موو شه ویک جئ به جئ ده کرد ، به به لگه ی قسه که ی دایکه عایشه : (کل ليله) وه هه رکه سیک ویستی ئه م سوننه ته جئ به جئ بکات ئه وا هه ردوو ده ستی کۆ ده کاته وه و ئه مجار فووی پیدا ده کات له گه ل وتی (الاخلاص و المعوذتین) ، ئه مجار ئه وه ی بتوانیت به ده سه کانی جهسته ی ده سپریت ، له سه ر و ده موچاوییه وه ده ست پئ ده کات ، ئه م کاره سئ جار دووباره ده کاته وه .

د < خویندنه وه ی سوره تی الکافرون .

به به لگه ی فهرمووده که ی (عروه بن نوفل) له باوکییه وه - رهزای خوای له سه ر بیت - که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) به (نوفل) ی فهرموو : (فهرمووی : ﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴾ بخوینه چونکه ئه وه ده بیته مایه ی پاکانه و سه ر فه راز بوون (به رائهت) له هاوه ل بریاردان (شیرک)

نه حمهد ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۱۹۳۴) و ابوداود به ژماره (۵۰۵۵) و الترمذی به ژماره (۳۴۰۳) و الألبانی - ره حمه تی خوی لی بیت- به (حسن) ی داناوه .

۲ **وه له سوننه تدا چند دوعایه ک هه یه : له وانه :**

أ < (بِسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَ)

واته: (ئهی خودایه.. به ناوی تۆوه ده مرم و ده ژیم) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۳۲۴) له فەرمووده ی (حذیفة) وه - ره زای خوی له سه ر بیت - .

ب < (اللَّهُمَّ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا، لَكَ مَمَاتُهَا وَحَيَاتُهَا، إِنَّ أَحْيَيْتَهَا فَاَحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَهَا فَاعْفِرْ لَهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ)

واته: (ئهی خودایه.. تۆ نه فسه که ی منت دروست کردوو و هه ر تۆ ده یمریئیت ، مردن و ژیا نی ته نها بو تۆیه ، نه گه ر ژیا ته وه (زیندوو ت کردوه) نه وا بیاریزه و نه گه ر مراندت نه وا لی خۆشه ، ئهی خودایه.. من داوا ی له شساغیت لی ده که م) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۷۱۲) .

ج < (اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى ، وَمَنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ ، اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ)

واته: (ئهی خودایه .. هه ر تۆ پهروه ردگاری ئاسمانه کان و پهروه ردگاری زه ویت و پهروه ردگاری عه رشی مه زنی ، پهروه ردگاری ئیمه و پهروه ردگاری هه موو شتیکیت ، هه ر تۆ ته قینه ری هه موو دانه وێله و تۆ ویکیت ، دابه زینه ری ته ورات و ئینجیل و قورئانی ، په نات ییده گرم له خراپه ی هه موو خراپه کاریک که ناوچه وانی به ده ستی تۆیه ، ئهی خودایه.. تۆ یه که م که سیکی و هیچ که سیک له ییش تۆ نه بووه و تۆ دوایین که سیکی و هیچ که سیک له پاش تۆ نییه ، تۆ خاوه ن ده سه لات و شکومه ندی و هیچ که سیک له سه رووی تۆوه نییه ، هه ر تۆ په نهانی و جگه له تۆ که س له ورده کارییه کان ئاگادار نییه ، قه رزه کا ئمان له سه ر هه لگه ر و ده ولله مندمان بکه له هه ژاری) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۷۱۳)

د < بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتَ جَنِّيَ وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

واته: (به ناوی تووه ئه ی پوره دگارا ... ته نیشتم داده نیم و هر به ناوی تووه به رزی ده که مه وه، نه گهر نه فسه که مت گرتوه ئه واهه به زیته پیدایه و نه گهر ناردته وه ئه واپار یزه به وه ی که بهنده چاکه کاره کانی خو ت ده پار یزیت) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۳۰۲) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۱۴).

هـ ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكَفَانَا وَأَوَانَا، فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤَيِّ﴾

واته: (سوپاس بو ئه و خواجه ی که تیری کردین و تیر ناوی کردین و پیویستی نه خستینه دهستی جگه له خو ی (ته نها ئه و به سمانه) و دالده ی داین، چهنده ها که س هه ن که خوا به به س نازان و دالده یان نییه).

له فهرمووده ی (انس) وهه - رهزای خوی له سه ر بی ت - فهرموویه تی: (نه گهر پیغه مبه ری خوا ﷺ) بجوایه ته سه ر جیگا که ی خو ی ده ی فهرموو: (سوپاس و ستایش بو خوا ...) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۷۱۵).

و ﴿اللَّهُمَّ فِي عَذَابِكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ﴾

واته: (ئه ی خودایه .. له سزاکه ت بمپاریزه له و روژه ی که بهنده کانتی تیدا زیندوو ده که یته وه) نه حمده ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۸۶۶۰) وه الالبانی به (صحیح) ی داناوه (صحیح الجامع ۸/۲۶۹).

ز ﴿وتنی (سبحان الله) و (الحمد لله) سی و سی جار و (الله أكبر) سی و چوار جار .

له سوننه تدا هاتوو ه نه گهر ویستی بخه ویت ئه و سی و سی جار (سبحان الله) سی و سی جار (الحمد لله) و سی و چوار جار (الله أكبر) بکات، چونکه ئه مه فه زلیکی گوره ی هه یه، ئه ویش: له روژه که یدا هیزی جهسته ی پی ببه خشیت.

به لگه ش له سه ر ئه مه: فهرمووده که ی (عه لی) به - رهزای خوی له سه ر بی ت - : (که واهه - فاطمه - شکایه تی حا لی خو ی کرد به هوی ئه وه دهسته کانی تووشی ده بی ت به هوی به کاره ی نانی ده ساره وه، چه نه که نیه کیکیان بو پیغه مبه ری خوا ﷺ) هینا بو، ئه ویش چوو بو لای باوکی که چی نه بیینی، به دایکه عایشه گه بشت و هه واهه که ی پی گو ت، کاتی پیغه مبه ری خوا ﷺ) گه رایه وه، دایکه عایشه هه والی پیدا به هاتی (فاطمه) بو لای، پیغه مبه ری خوا ﷺ) هات بو لامان، له کاتی کدا ئیمه چوو بوینه ناو جیگه ی خو مانه وه، ویستمان هه ل سین، پیغه مبه ری خوا ﷺ) فهرمووی: له جیگای خو تان همینه وه، ئه مجار له نیو اماندا دانیشت تا کو هه ستم به ساردی پی کرد له سه ر سینگم، ئه مجار فهرمووی: ئایه شتی کتان فی ر بکه م باشتر بی ت له وه ی داواتان کردبوو؟ نه گهر چوو نه سه ر جیگا که تان ئه و سی و چوار جار بلین (الله أكبر) و سی و سی جار بلین (سبحان الله) و سی و سی جار بلین (الحمد لله)، جا ئه وه باشتره بو تان له خزمه تکار) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۷۰۵) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۲۷).

وه له ریوایه تی کی تر دا: عه لی فهرمووی: (له و کاته وه له پیغه مبه ری خوا ﷺ) بیستوو وازم لئ نه هینا وه، پینان وت: ته نانه ت شه وی (صفین) ش؟ فهرمووی: ته نانه ت شه وی (صفین) ش) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۳۶۲) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۲۷).

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ إِلَيْكَ ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ ، وَأَجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ . لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ﴾

واته: (ئەى خودايە .. ئەوا من نەفسى خۆمت تەسليم دەکەم ، رووم کردە تۆ و هەموو کارىکم دا بە دەستى تۆ و پشتم بە تۆ بەست ، بە خواستى خۆم و لە ترسى تۆدا ، هېچ رزگار بوونىک و حەشارگە و پەناگەيەک نىيە لە تۆ مەگەر تەنھا بۆ لای تۆ نەبێت ، باوەرەم هێنا بە کتیبەکەت کە دادبەزاندوو و بە پىغەمبەرەکەت (ﷺ) کە رەوانەت کردوو)

(بوخارى) رىوايەتى کردوو بە ژمارە (۲۴۷) و (موسليم) بە ژمارە (۲۷۱۰) ... وە لە کۆتايى فەرموودەکەدا هاتوو پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرمووى : (ئەوانەش بکە دوا قسە کانت ، جا ئەگەر ئەو شەو بەریت ئەوا لە سەر فیترەت مردووى) وە لە رىوايەتتىكى تردا کە لە (موسليم) دا هاتوو : (وە ئەگەر روژت کردوو ئەوا لە سەر خەير روژ دەکەیتەو) .

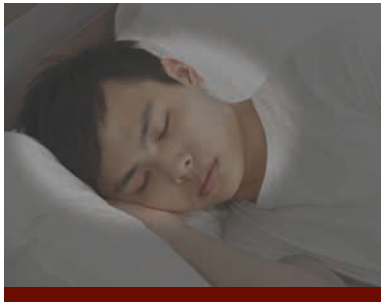
وە لەم فەرموودەيەدا روونکردنەوى سوننەتتىكى تری تىدايە ، ئەويش : ئەم زىکرە بکاتە دوا قسەکردنى لە پيش خەوتنى ، وە پاداشتىكى گەورەى تىدايە بۆ کەسيک قەدەرى وا بوو لەو شەو دا بەریت ، ئەوا دەبێتە يەکیک لەو کەسانەى لەسەر فیترەت دەمرن ، واتە : ئەو لە سەر ميللەتە پاکەکەى ئىبراهيم مردوو کە لە شىرکەو لایدا بوو بۆ تەوحید ، وە ئەگەر روژى کردوو ئەوا روژ دەکاتەو لەسەر خەير و چاکە لە ريزق و کرداریدا ، ئەميش وشەيەکی گشتگيرە هەموو ئەوانەى پيشوو و جگە لەوانەش دەگرێتەو - والله أعلم-

◆ زىکر قەلای تۆکمەيە ، وە هۆکارە بۆ ژيانى دلەکان ، بۆيە ببە يەکیک لەوانەى يادى خوا دەکەن ، پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموويەتى : (ئەوانەى ئەو کەسەى يادى خوا دەکات و ئەوەى يادى ناکات وەکو زىندوو و مردوو وايە) .

وه ئه وهی گرنه بگوتړیت: زیکیکی مه زن هه یه ، که هوکاریکه بو فه زلیکی مه زن ، خوی بهرز و بالا به منتهی خوی پی به خشیوین ، ئه ویش ئه وه یه که له (صحيح البخاری) دا هاتووه له فهرموودهی (شداد بن اوس) - ره زای خوی له سه ر بیټ- له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) فهرموویه تی: سَيِّدُ الْاِسْتِغْفَارِ اَنْ تَقُولَ: (اللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّي لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِي وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ اَبُوهُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوهُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَاِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اَنْتَ) واته: (گه وری دوعاکانی لیخوشبوون بریتییه له وهی بلیت: ئه ی خودایه .. تو په روه ردگاری منی، هیچ خودایه ک نییه شایسته ی په رستن بیټ به هق ته نها تو نه بیټ ، تو منت دروست کردوه و منیش بهنده ی تو، منیش له سه ر په یمان و به لینه که م ماوم تا له توانمادیه ، په نات پی ده گرم له خرایه ی ئه وهی کردومه و ئه نجامم داوه ، دان ده نیم به نیعمه ته کانت به سه رمه وه و دان ده نیم به تاوانه کا مندا ، له تاوانه کانم خوشه ، چونکه هیچ که سیک له تاوانه کان خوش نایټ ته نها تو نه بیټ) ده لیت: هه رکه سیک - ئه م دوعایه- له روژدا بلیت و له دلوه یه قینی پی هه بیټ و له و روژدها مریټ له پیش ئه وهی ئیواره ی به سه ردا بیټ ئه وا له ئه هلی به هه شته و هه رکه سیک له شه ودا بلیت و له دلوه یه قینی پی هه بیټ و له و شه ودا مریټ له پیش ئه وهی روژی به سه ردا بیټ ئه وا له ئه هلی به هه شته) (بوخاری) ربویه تی کردووه به ژماره (۶۳۰۶).

◆ **ئو سوننه تانه ی له کاتیکدا که سی خه وتوو خه و ده بیټی.**

ئو وهی خه وتوو ده بیټی له یه کیک له م سی حاله ته به در نییه له فهرمووده که ی (أبو هريرة) دا هاتووه - ره زای خوی له سه ر بیټ - که له (موسلم) دا هاتووه .

❖ ۱ خه ویکی چاک و باش ، ئه مه ش موژده یه که له لایه ن خوداوه ، ئه مه ش ئادابی خوی هه یه له پاشاندا باسی ده که یین .

❖ ۲ خه ویکی خه موکی ، ئه مه ش له شه ی تانه وه ، وه

هه رگیز زیان به به بنده ناگه یه تیټ ئه گه ر ئادابه کانی جی به جی کرد ، له پاشاندا باسی ده که یین .

❖ ۳ ئو وه بیټی که له پیش خه وتنه که ی له نه فسی خویدا باسی کردیټ ، ئه وا هیچ نییه .

◆ **جا له و سوننه تانه ی له م بابه ته دا هاتوون ، چه ند فهرمووده یه ک له باره یه وه هاتووه :**

له (أبو سلمه) وه - ره زای خوی لی بیټ - فهرموویه تی: هه ندی جار خه ونم ده بیټی نه خو شی ده خستم ، ده لی: به (أبو قتاده) دا گه ی شتم ، فهرمووی: هه روه ها منیش هه ندی جار خه ونم ده بیټی نه خو شی ده خستم ، تاوه کو گویم لی بو پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده ی فهرموو: (خه ونی خوش و باش

له لایهن خوداووهیه ، جا ئەگەر یه کێیک له ئیوه خهونێکی خۆشی بینی ئەوا با لای کەس باسی نه کات تهنها لای ئەوانه‌ی خۆشی ده‌وێت ، وه ئەگەر خهونێکی ناخۆشی بینی ئەوا کاتێ ههستا له خه‌و با سێ جار تف بکات به لای چه‌پیدا و په‌نا بگرێت به خوا له خراپه‌ی شه‌یتان ، وه لای هه‌یج که‌سیک باسی نه کات ئەوا چیت زانی پێ ناگه‌یه‌نیت).

(أبو سلمه) ده‌لێت : (هه‌ندی جار خه‌ونم ده‌بینی که قورستر بوو لام له چه‌پایه‌ک ، هه‌رکه ئەم فه‌رمووده‌یه‌م بیست چیت هه‌یج گویم پێ نه‌ده‌دا)

(بوخاری) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (٥٧٤٧) و (موسلیم) به ژماره (٢٢٦١) ، وه له ریوایه‌تیکی تردا هاتووه : (خه‌ونی باش له لایهن خوداووه‌یه ، وه خه‌ونی ناخۆش له شه‌یتانه‌وه‌یه ، جا ئەگەر یه‌کێکتان خه‌ونێکی ناخۆشی بینی لێی ده‌ترسا ئەوا با سێ جار تف بکات به لای چه‌پیدا و په‌نا بگرێت به خوا له خراپه‌ی ، ئەوا هه‌یج زانی پێ ناگه‌یه‌نیت) (بوخاری) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (٣٢٩٢) و (موسلیم) به ژماره (٢٢٦١) .

وه له فه‌رمووده‌که‌ی (جابر) دا- ره‌زای خوی له‌سه‌ر بێت- که له (موسلیم) دا هاتووه ، پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : (سێ جار په‌نا بگرێت به خوا له شه‌یتان و له سه‌ر ئەو لایه وه‌رگه‌ڕێ که له سه‌ری بووه) (موسلیم) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (٢٢٦٢) .

وه له فه‌رمووده‌که‌ی (أبو سعید الخدری) - ره‌زای خوی له‌سه‌ر بێت- هاتووه له (بوخاری) دا : (ئەگەر یه‌کێکتان خه‌ونێکی بینی به لایه‌وه خۆش بوو ئەوا له خواوه‌یه ، بۆیه با سوپاسی خوی گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بکات) (بوخاری) ریوایه‌تی کردووه به ژماره (٧٠٤٥) .

له فه‌رمووده‌کانی پێشوو دا بۆمان ده‌رده‌که‌وێت :

١) که‌سیک خه‌ونێکی خۆشی بینی ، ئەوا سوننه‌ته ئەم کارانه‌ی خواره‌وه بکات :

یه‌که‌م : سوپاسی خوی له‌سه‌ر بکات ، چونکه ئەوه له خواوه‌یه .

دووهم : باسی بکات و هه‌وآل ده‌رباره‌ی بدات ، وه ته‌نها هه‌وآل به خۆشه‌ویستانی بدات .

٢) وه ئەگەر که‌سیک خه‌ونێکی ناخۆشی بینی ، ئەوا سوننه‌ته ئەم کارانه‌ی خواره‌وه بکات :

یه‌که‌م : سێ جار به لای چه‌پیدا تف بکات .

دووهم : په‌نا بگرێت به خوا له شه‌یتان و له خراپه‌ی ئەوه‌ی بینویه‌تی سێ جار ، به‌وه‌ی بلیت : (په‌نا ده‌گرم به خوا له شه‌یتان و له خراپه‌که‌ی) سێ جار .

سێیه‌م : هه‌وآل به هه‌یج که‌سیک نه‌دات ، جا ئەگەر ئەوه‌ی کرد ئەوا زانی پێ ناگه‌یه‌نیت ، هه‌روه‌کو پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) هه‌وآلی پێداوین ، وه ده‌توانیت له‌وه زیاتر بکات به‌وه‌ی :

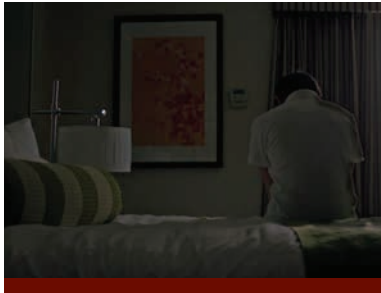

چوارهم : له سهر نهو لایه ی خه وتوووه نه مینتی ، نه گهر له سهر پشت خه وتبوو نهوا با له سهر لا بخه ویت و تا بهم شیوهیه .

پینجهم : هه ستیت دوو رکات نویتز بکات .

له فهرمووده کانی پیشوو نه م سوودانه ی تیدایه : خه وی که سی موسلمان به شیکه له پیغه مبه رایه تی، وه له هه موو که س زیاتر خه وی راست بیت نهو که سه یه له هه موو که س زیاتر راستگو بیت له کاتی به ناگابوونیدا ، نه مه ش له کاریگه ری راستگو ی و به ره که تیه تی له سهر که سی موسلمان ته نانه ت له کاتی خه وتینشیدا .

◆ **هه رکه سیک به شهو له خه وه هستا ، نهوا سوننه ته نه م زیکره بلیت :**

نه ویش نه وه یه که له فهرمووده ی (عبادة بن الصامت)

هوه - ره زای خوای له سهر بیت - له پیغه مبه رای خاوه (ﷺ)

فهرموویه تی : (هه ر که سیک شهو له خه وه هستا و وتی :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي) واته :

(هیچ په رستراویک نییه شایسته ی په رستن بیت ته نها (الله)

نه بیت ، ته نها و بی هاوه له ، مولک و سوپاس و ستایش ته نها بو نهوه و توانای به سهر هه موو شتیکیدا هه یه، سوپاس و ستایش بو خوایه و پاکی بیگه ردی بو خوا و هیچ خودایه ک نییه شایسته ی په رستن بیت ته نها (الله) نه بیت ، خوا له هه موو شتیکی گه وره تره ، هیچ هیز و توانایه ک نییه ته نها به خوای گه وره ی بالاده ستی مه زن نه بیت) نه مجار پارایه وه و وتی: په وره دگارا له تاوانه کانم خوشبه ، یان داوایه کی کرد نهوا وه لامی ده دریتته وه ، جا نه گهر هه ستا و ده ستنویتی شوشت و نویتی کرد نهوا نویتزه که ی وه رده گیریت (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۱۰۴) .

(ابن الأثیر) - ره حمه تی خوای لی بیت- فهرموویه تی : (مَنْ تَعَارَ مِنَ اللَّيْلِ) واته : راجله کی و له خه وه هستا (ته ماشای : النهاية في غريب الأثر لابن الأثير (ص ۱۰۸) بکه .

وه له م فهرمووده دا دوو موژده ی مه زنی تیدایه : نه ویش نه گهر که سیک له خه وه هستا و نه م زیکره ی وت ، نه ویش : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) هه رکه سی نه م زیکره بلیت دوو موژده ی بو هه یه :

یه که م : نه گهر وتی : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي) یان دوعای کرد نهوا دوعاکی گیرا ده بیت .

دووهم : نه گهر هه ستا و ده ستنویتی شوشت ، نه مجار نویتی کرد نهوا نویتزه که ی وه رگیراوه ، وه سوپاس و ستایش بو نهو خوایه ی که به فه زلی خو ی منه تی به سهر دا رزاندوو ، وه داوا ی لی ده که ین ته و فیکمان بدات بو کردار .

وه به م سوننه ته له پیشکه شکردنی (سوننه ته کات دیاریکراوه کان) ده بینه وه ، چونکه له پاش نهوا نه چهند سوننه تیکن : هه ستان له خه وه ، که به نهوه ده ستان پیکرد و یه که می سیواکه و وتی : (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانًا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ) ه .

سوننه تەگات بو ديارى نه گراوه گان

ئەمەش بەشى دوو مە لە سوننه تەگانى رۆژانە،
وہ ئەم جورەش لەو سوننه تانەيە کە بوارە کەى
فراوانە، ئەمەش زۆرە ، وە ھەيانە جياوازن بە جياوازی
حالە تەگان و کەسەگان و شوینەگان و کاتەگان .

ھەول دەدەم ئەو سوننه تانەى کە لە شەو و رۆژدا
دوو بارە دەبیتەوہ بخەمە پروو ، داواى تەوفیق و پيگان
لەخوا دەکەم.

وہ يە کەم شت لە سوننه تەگانى ئەم بەشە :

سوننه تەگانى خواردن :

سوننه ته کانی خواردن

۱ وتنی (بسم الله) له سهره تاي خواردندا .

له (عمر بن أبو سلمة) - رهزای خوای لی بیټ - ده فهرمویت : (مندال بووم له مالی پیغهمبهری خوادا (ﷺ) ، وه دهسته کانم به په له ئەمسهر و ئەوسهری ده فهره کهی ده کرد ، پیغهمبهری خوا (ﷺ) پیی وتم : (ئهی مندال .. ناوی خوا بهینه و به دهستی راست بخو و له پیش خوټه وه بخو) چیتر ئه وه شیوازی خواردنم بووه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۳۷۶) و (موسلیم) به ژماره (۲۰۲۲) . وه ئەگهر وتنی (بسم الله) ی له بیر چوو : ئەوا سوننه ته ههر کاتئ کهوته بیرى بلیت : (بسم الله اوله و آخره) واته : (به ناوی خوا له سهره تاو کوټاییه کهی).

به به لگه ی فهرمووده کهی دایکه عایشه - رهزای خوای له سهر بیټ - کهوا پیغهمبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (ئه گهر یه کیکتان دهستی به خواردن کرد ئەوا با ناوی خوای گه وره له سهره تاوه بهینیت ، جا ئەگهر ناوی خوای له سهره تاوه له بیر چوو ئەوا با بلیت : (بسم الله اوله و آخره) واته : (به ناوی خوای گه وره له سهره تا و کوټاییه کهی) أبو داود ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۷۶۷) و الترمذی به ژماره (۱۸۵۸) و الألبانی به صحیح ی داناوه ههروه کو له پیشدا باسکرا .

ههروهها فەرمووده که به لڤه له سه ره وهی کهوا مروّف به دهستی راستی ده خوات بۆ ئه وهی به شهیتان نه چوئیت ، جا که سی موسلمان ئه گهر ناوی خوا نه هیئین ئهوا شهیتان به شدار ده بیّت له که لیدا له خواردنه کهیدا ، وه ئه گهر به دهستی چهپ بخوات یان بخواته وه ئهوا خۆی به شهیتان شو بهاندوه ، چونکه شهیتان به دهستی چهپی و ده خوات و ده خواته وه .

به لڤه له سه ره ئه وه : فەرمووده کهی (عبدالله بن عمر) - رهزای خوای له سه ره بیّت - کهوا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فەرموویه تی : (هیچ یه کیک له ئیوه با به دهستی چهپی نه خوات و پیی نه خواته وه ، چونکه شهیتان به دهستی چهپ ده خوات و ده خواته وه) ده لیت : وه نافع ئه مه شی بۆ زیاد ده کرد : (وه پیی وه رنه گریّت و پیی نه به خشی) (موسلیم) ریوایه تی کردوه به ژماره (۲۰۲۰) .

وه شهیتان سووره له سه ره ئه وهی بچیتته ماله کانه وه ، بۆ ئه وهی تیدا بچیتته وه و به شدار بیّت له که ل ئه هله کهیدا له خواردن و خواردنه وه ، له (جابر بن عبدالله) وه - رهزای خوای له سه ره بیّت- هاتوه کهوا گوئی لئ بووه پیغه مبهری خوا (ﷺ) فەرموویه تی : (ئه گهر هه کاتیک که سیک چوو ژوو ره وه بۆ ماله کهی خۆی و ناوی خوای هیئا له کاتی چوو نه ژوو ره وهی و له کاتی خواردنیدا ، شهیتان ده لیت : شوینی خهوتن و خواردنی شیوانتان ده ست نه کهوت ، به لام ئه گهر چوو ژوو ره وه ناوی خوای نه هیئا له کاتی چوو نه ژوو ره وهیدا ، ئهوا شهیتان ده لیت : شوینی خهوتنتان ده ستکهوت ، وه ئه گهر ناوی خوای نه هیئا له کاتی خواردنه کهیدا ئهوا - شهیتان- ده لیت : شوینی خهوتن و خواردنی شیوانتان ده ستکهوت) (موسلیم) ریوایه تی کردوه به ژماره (۲۰۱۸) .

۲ له پیش خۆیه وه بخوات.

له پیشدا باسی فەرمووده کهی (عمر بن أبي سلمة) - رهزای خوای له سه ره بیّت- کرا ، وه ئه وه فەرموودهی پیغه مبهری خوای (ﷺ) تیدا به : (وه له پیش خۆته وه بخۆ).

۳ هه لگرتنی ئه و پارووهی ده که ویت و لادانی ئه وهی پیوهی لکاوه و پاشان خواردنی .

به به لڤه کهی فەرمووده کهی (جابر) - رهزای خوای له سه ره بیّت- فەرموویه تی : گویم لیوو پیغه مبهری خوا (ﷺ) فەرمووی : (شهیتان ئامادهی هه موو کاری یه کیکتان ده بیّت ، ته نانه ت ئامادهی کاتی خواردنی ده بیّت ، جا ئه گهر پاروویه ک له دهستی یه کیکتان کهوته خواره وه ئهوا با هه ر شتیکی پیوه لکاوه پاکی بکاته وه و ئه مجار بیخوات ، وه با بۆ شهیتانی به جئ نه هیلئ ، وه ئه گهر ته واوی کرد ئهوا با په نجه کانی بلیسیته وه ، چونکه ئه و نازانیت له کام خواردنیدا به ره کهت هه یه) (موسلیم) ریوایه تی کردوه به ژماره (۲۰۳۳) .

ئه گهر ههركه سێ وردبیتتهوه له فهرمووده كه ده بینه شهیتان سووره له سه ر به شداری كردنی مروّف له هه موو كاره كانیدا ، بۆ ئه وهی به ره كه ت له ژیانیدا دامالیت ، وه زۆر به ی كاره كانی مروّف خراب بكات و تێکی بدات ، وه ئه وهی به لگه بێت له سه ر سووربوونی شهیتان له وهی هه رده م له گه ل بهنده دا ده بێت له هه موو كاره كانیدا ئه و فهرمووده یه ی پیغه مبه ری خوایه (ﷺ) كه ده فهرمویت : (شهیتان ئاماده ی هه موو كاری یه كێكتان ده بێت)

٤. لێساندنه وهی په نجه كان .

وه (لعقها) واته : لێساندنه وهی به زمانی ، جا سوننه ته كه وا بیلێستنه وه یان جگه له خۆی وه كو خێزانی بیلێستنه وه (به مهرجی بیزی نه یه ته وه) ، به لكو سوننه ته ده سه ته كانی به ده سپر یان نمونه ی ئه وه نه سپریت تاوه كو ده یلێستنه وه . به لگه ش له سه ر ئه وه : فهرمووده كه ی (جابه) - ره زای خوا ی لێ بێت- كه له پێشدا باسكرا .

له هه ردوو كتیبی (صحیح) دا هاتوه له فهرمووده ی (ابن عباس) وه كه وا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (ئه گهر یه كێكتان نانی خوارد ئه وا با ده ستی نه سپریت تاوه كو ده یلێستنه وه یان بۆی ده لێسنه وه - بۆ كه سێك بیزی نه یه ته وه-) (بوخاری) ریوایه تی كردوه به ژماره (٥٤٥٦) و (موسلیم) به ژماره (٢٠٣٣) .

٥. پاك كردنه وهی ده فره كه .

وه مه به ست له (سلت القصعه) : ئه و كه سه ی نانه كه ده خوات لێواری ده فره كه ی پاك بكاته وه ، بۆ نمونه : كه سێك برنج ده خوات ، سوننه ته هێچ نه هێلێ به لێواری ئه و ده فره ی لێی ده خوات ، ئه وه ی لێی ماوه ده سپریت و ده بخوات ، چونكه رهنگه به ره كه ت له وه دا بێت كه ماوه ته وه به لێواری ده فره كه وه .

به لگه ش له سه ر ئه وه : فهرمووده كه ی (ئه نه س) ه - ره زای خوا ی لێ بێت - فهرموویه تی : (وه) فه رمانی پێ كردین - واته : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) - كه ده فره كه پاك بكه ی نه وه له وه ی پێوه ماوه (موسلیم) ریوایه تی كردوه به ژماره (٢٠٣٤) وه له ریوایه تێکی تردا له (موسلیم) دا هاتوه له فهرمووده ی (أبو هریره) وه - ره زای خوا ی له سه ر بێت - : (وه) با هه ر یه كێك له ئێوه ده فره كه پاك بكاته وه له وه ی پێوه ماوه (موسلیم) ریوایه تی كردوه به ژماره (٢٠٣٥) .

ماموستامان (ابن عثیمین) - ره حمه تی خوی لئ بیت - فهرموویه تی : به مانای ئه وهی : ئه و خواردنه ی لکاو به په نجه کانتوه بیللیسته وه ، جا ئه مهش له و سوننه تانه یه که زوریک له خه لکی لئی بی ناگان به داخه وه ته نانه ت قوتایان زانست و زانیاریش) ته ماشای : شرح ریاض الصالحین بکه (۸۹۲/۱) .

۶ خواردن به سی په نجه .

سوننه ته به سی په نجه بخوات ، ئه مهش بو ئه و شتانه یه که به سی په نجه هه لده گیریت وه کو خورما ، بو به سوننه ته به سی په نجه بیخوات .

به لگهش له سه ر ئه وه : فهرمووده که ی (کعب بن مالک) ه - ره زای خوی له سه ر بیت - ده فهرمویت : (پینغه مبه ری خوا (ﷺ) به سی په نجه ده یخوارد ، وه دهستی ده لیسایه وه پیش ئه وه ی بیسریت) (موسلیم) ریوایه تی کردوه به ژماره (۲۰۳۲) .

۷ هه ناسه دان له دهره وه ی ده فره که سی جار .

سوننه ته له ده فره که به سی جار بخواته وه ، وه له دوی هه ر جاریک هه ناسه بدات .

به لگهش له سه ر ئه وه : فهرمووده که ی (أنس) ه - ره زای خوی له سه ر بیت - ده فهرمویت : (پینغه مبه ری خوا (ﷺ) له کاتی خواردنه وه دا سی جار هه ناسه ی دده ، وه ده یفه رموو : زیاتر تینویه تی نامینی و چاکتره و زیانی که متره) (ئه نه س) ده لیت : جا من سی جار هه ناسه ده دم له کاتی خواردنه وه دا) (بوخاری) ریوایه تی کردوه به ژماره (۵۶۳۱) و (موسلیم) به ژماره (۲۰۲۸) .

مه به ست له هه ناسه دان له دهره وه ی ده فره که : هه ناسه دان له کاتی خواردنه وه یدا له ده فره که : به مانای ئه وهی : له دهره وه ی ده فره که هه ناسه بدات ، چونکه هه ناسه دان له ده فره که دا مه کروه ه ، به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو قتاده) - ره زای خوی له سه ر بیت - که له هه ردوو کتیبی (صحیح) دا هاتوه ، ده لیت : پینغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (ئه گه ره یه کیکتان خواردییه وه ئه و با له ده فره که دا هه ناسه نه دات) (بوخاری) ریوایه تی کردوه به ژماره (۵۶۳۰) و (موسلیم) به ژماره (۲۶۷) .

۸. حمد و سه نای خوی گه وره له پاش

خواردن .

به لگهش له سهر نه م سوننه ته :

فهرمووده که ی (أنس بن مالک) ه - ره زای
خوی له سهر بیت - ده لیت : پیغه مبهری خوا (ﷺ)
فهرموویه تی: (خوی گه وره رازی ده بیت له بنده کاتی

خواردنیک ده خوات سوپاسی خوی له سهر ده کات یان خواردنه وه یه ک ده خوات سوپاسی خوی له
سهر ده کات) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۷۴۳) .

وه حمد و سه نای خوا چند شیوازیکی هه یه ، له وانه :

أ < الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ ، وَلَا مُوَدَّعٍ ، وَلَا مُسْتَعْنَى عَنْهُ رَبَّنَا

واته: (سوپاس و ستایش بو خوا سوپاس و ستایشیکی زور و پیروز و پاک و پر بهره که ت ، به بن
نکولی لیکردن و به بن وازلیهینان و ده ستلیه لگرتن له پهروه دگارمان) (بوخاری) ریوایه تی کردوو
به ژماره (۵۴۵۸) .

ب < الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ ، وَلَا مَكْفُورٍ

واته: (سوپاس و ستایش بو نه و خوی که ناچاری دهستی هیچ که سیکی نه کردین و تنه خوی
به سمانه ، تینویتی شکاندووین به بن ره تکرده وه و نکولی لیکردن) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به
ژماره (۵۴۵۹) .

(غَيْرَ مَكْفِيٍّ) : واته : پیوستی به هیچ کهس نه بیت ، ههر نه و بنده کانی نان ده دات و
پیوستیان جی به جی ده کات . (وَلَا مُوَدَّعٍ) واته : وازی لی نه هیناوه ، (كَفَانَا) له کیفایه ته وه هاتوو،
(أَرْوَانَا) له (الری) ئاودانه وه هاتوو ، (وَلَا مَكْفُورٍ) واته : نکولی نه کردن له فهزل و نیعمه ته کانی .

۹. کوبوونه وه له سهر خواردن .

سوننه ته کوبوونه وه له سهر خواردن بکریت و جیاوازی
نه کریت تیدا .

به لگهش له سهر نه وه : فهرمووده که ی (جابر بن
عبدالله) یه - ره زای خوی له سهر بیت - ده لیت : گویم لی
بوو پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : (خواردنی که سیکی

به شی دوو کهس ده کات ، وه خواردنی دوو کهس به شی چوار کهس ده کات ، وه خواردنی چوار کهس به شی
ههشت کهس ده کات) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۰۵۹) .

۱۰ ستایش کردنی خواردن نه گهر پیی باش بوو .

سوننه ته : ستایشی خواردنه که بکات نه گهر پیی باش بوو ، گومانیشی تپدا نییه ستایشی ناکات ئیلا به وهی تپیدا بیټ .

به لگهش له سهر ئه وه : فهرمووده کهی (جابر بن عبدالله) یه - رهزای خوای له سهر بیټ - پیغمبهری خوا (ﷺ) داوای پیخوریکی کرد له خیزانه کانی ، وتیان : هیچ شتیکیمان له مالدا نییه ته نهها خه ل نه بیټ ، ئه ویش داوای کرد و دهیخوارد و دهیفرموو : باشتین پیخور خه له ، باشتین پیخور خه له (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۰۵۲) ، وه (خه ل) جوریکه له پیخور لای ئه وان ، ئه ویش شیرینه و تورش نییه ، وه کو ئه و خه له ی لای خو مان .

ماموستامان (ابن عثیمین) - ره حمه تی خوای لی بیټ - ده فرمویت : ههروه ها ئه مهش له ریبازی پیغمبهری خوایه (ﷺ) که وا نه گهر خواردنیکه به دل بوایه ئه وا ستایشی ده کرد ، ههروه ها بو نمونه نه گهر ستایشی نان بکه یت ، ده لیټ : باشتین نان نانی به نی فلانه ، یان له نمونه ی ئه وه ، ههروه ها ئه مهش له سوننه تی پیغمبهری خوایه (ﷺ) ته ماشای (شرح ریاض الصالحین بکه ۱۰۵۷/۲)

ئه وه ی له واقعی ئه مرؤمان ورد بیټه وه ده بینتی زوربه ی خه لکی که وتونه ته ناو ناکوکی له گه ل سوننه تا ، جا ئه وان ته نهها به وازه نیان له سوننه ت رانه وه ستاون ، به لکو جیاواز و ناکوک بوون له گه لیدا ، به وه ی خواردنه که عه یدار ده کهن ، وه هه ندی جار زه می ده کهن ، ئه مهش جیاوازه له گه ل ریبازه که ی پیغمبهری خوا (ﷺ) ، له هه ردوو کتیبی (صحیح) دا هاتوو له فهرمووده ی (أبو هریره) وه فهرموویه تی : (هه رگیز پیغمبهری خوا (ﷺ) هیچ چیشتیکی عه یدار نه ده کرد ، نه گهر چه زی لی بوایه ئه وا دهیخوارد و نه گهر نا ئه وا وازی لی ده هیئا) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۵۶۳) و (موسلیم) به ژماره (۲۰۶۴) .

۱۱ دوعا کردن بو خاوهن خواردنه که .

به لگهش له سهر ئه وه : فهرمووده کهی (عبدالله بن بسر) ه - رهزای خوای له سهر بیټ - فهرموویه تی : پیغمبهری خوا (ﷺ) بووه میوانی باوکم ، ئیمهش خواردن و (وه تبه) مان پیشکهش کرد ، ئه ویش لی خوارد ، ئه مجار خورمایان بو هیئا ، ئه ویش دهیخوارد و ناوکه کانی ده خسته نیوان په نجه کانییه وه ، په نجه ی شایه تمان و ناوارستی له یه ک نابوو ، ئه مجار خواردنه وه یه کیان بو هیئا ئه ویش خواردیه وه ، ئه مجار دای به و که سه ی لای راستیه وه بوو ، ده لیټ : باوکم وتی - له کاتیکدا ره شمه ی ولاخه که ی گرتبوو - : نه ی پیغمبهری خوا (ﷺ) - دوعامان بو بکه ، ئه ویش فهرمووی : (اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَا رَزَقْتَهُمْ ، وَاعْفِرْ لَهُمْ ، وَارْحَمْهُمْ) واته : (ئه ی خودایه .. به ره که ت برژینه به سهر ئه و رژییه ی داوتنه تی و لیان خو شبه و به زه بیټ پیناندا بیته وه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۰۴۲)

وه وه تبه (الوطبه) : ئه و خواردنه یه که له تیکه ل کردنی خورمای بورنی و کهشکی کوتراو (هاراو) و رو ن دروست ده کریټ .

۱۲ موسته حه ببه ئه و كهسه ی ده خواته وه له پاش خواردنه وه ی خو ی بیداته ئه و

كهسه ی لای راستیتی له پیش ئه و كهسه ی لای چه پیتی .

وه مه بهست لپی : نه گهر شتیکی خواردنه وه ئه و سوننه ته بیداته كه سی لای راستی پیش چه پی .

به لگه ش له سه ر ئه وه : فه رمووده كه ی (أنس بن مالك) له - ره زای خوا ی لی بیّت - ده فه رموویت : (پیغه مبهری خوا (ﷺ) هات بۆ میوانیمان له مالی خۆماندا ، داوا ی ئاوی کرد (داوا ی خواردنه وه یه کی کرد)، ئیمه ش مه ریگمان بۆ دو شی، نه مجار له گه ل ئاوی ئه م بیره ماندا تیکه لم کرد، ده لیت : منیش دام به پیغه مبهری خوا (ﷺ) ، پیغه مبهری خوا (ﷺ) لپی خواردنه وه و ئه بو به کر لای راستیه وه و عومه ر به رانه بری و كه سیکی ده شته کی لای راستیه وه بوو ، عومه ر وتی : ئه وه ئه بو به کره ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) ، ده یویست پیشانی بدات ، كه چی پیغه مبهری خوا (ﷺ) دای به کابرای ده شته کی، وه وازی له ئه بو به کر و عومه ر هینا ، پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رمووی : لای راسته کان ، لای راسته کان ، لای راسته کان) (واته : ئه وانه ی لای راستانن پیشیان بخهن) ئه نه س ده لیت : جا ئه وه سوننه ته ، سوننه ته ، سوننه ته (بوخاری) ریوایه تی کردووه به ژماره (۲۵۷۱) و (موسلیم) به ژماره (۲۰۲۹) .

۱۳ ئه وه ی ئا و دابه ش ده کات دوا یین كه س ده خواته وه .

سوننه ته ئه و كهسه ی ئا و ده داته كو مه لیک خو ی

دوا یین كه س بخواته وه .

به لگه ش له سه ر ئه وه : فه رمووده درێژه كه ی (أبو

قتاده) یه - ره زای خوا ی له سه ر بیّت ، وه تییدا هاتووه :

فه رمووی : (جا پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئاوی تن ده کرد و

منیش پیانم ده دا ، تاوه كو هه یج كه سیک نه مایه وه ته نها

من و پیغه مبهری خوا (ﷺ) نه بیّت ، نه مجار ده لیت :

پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئاوی تیکرد و پیی وتم : بخوره وه ، وتم : ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) من ناخومه وه

تاوه كو تو نه خو پته وه ، پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رمووی : ئه وه ی ئا و دابه ش ده کات دوا یین كه س

ده خواته وه ، ده لیت : منیش خواردمه وه و پیغه مبهری خوا (ﷺ) خواردیه وه ... (موسلیم) ریوایه تی

کردووه به ژماره (۶۸۱) .

سوود به ده ست هاتوویه ک : سوننه ته هه ركه سه ی شیر بخواته وه له پاش خواردنه وه ئا و له ده می

وه رдат ، بۆ ئه وه ی ئه و چه ورییه ی له ده میدا ماوه ته وه به هو ی شیره كه وه نه هیلن ، به لگه ش

له سه ر ئه وه : فه رمووده كه ی (ابن عباس) - ره زای خوا یان له سه ر بیّت - (پیغه مبهری خوا (ﷺ) شیر ی

خواردنه وه ، نه مجار داوا ی ئاوی کرد و ئاوی وه ردایه ده می و فه رمووی : ئه م شیره چه وری تیدایه

(بوخاری) ریوایه تی کردووه به ژماره (۲۱۱) و (موسلیم) به ژماره (۳۵۸) .

۱۴ داپۆشینى ده فیره کان و ناوی خوا هیئان له کاتی هاتنی شهودا .

سوننه ته ده فیره سه ر والا کان داپۆشرین له کاتی هاتنی شهودا و گرتن و داخستنی کوننه کان (ایکاء واته : گرتنی ئەگەر جیئى گرتنی هه بوو) وه ناوی خوا هیئان له و کاته دا .

به لگه ش له سه ر ئەوه : فه رمووده که ی (جابر بن عبدالله) - ره زای خوا ی له سه ر بیئ - ده فه رمویئ : گویم لئ بوو پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : (ده فه ره کان داپۆشن و ده می کوننه کان بگرن ، له سالیئکدا شهویک هه یه نه خووشی تیدا داده به زیئ ، به سه ر هه یچ ده فریئکدا تیناپه ریئ سه ریوشی نه بیئ ، یان کوننه که ده می نه گیرا بیئ ، ئیلا ئه و نه خووشیه ی داده به زیئته سه ر) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۰۱۴) ههروه ها له (بوخاری) دا هاتوو له فه رمووده ی (جابر) هوه - ره زای خوا یان له سه ر بیئ - (ده می کوننه کانتان بگرن و ناوی خوا بهینن و ده فه ره کانتان داپۆشن و ناوی خوا بهینن ، هه رچه نده ئەگەر ته نها شتیئک به سه ریدا بدهن) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۵۶۲۳) .

دووهم : چند سوننه تیکی سه لام کردن و به یه ک گه یشتن و دانیشتن

یه کییک له سوننه ته کان : سه لامدانه .

حەقی موسلمان له سه ر موسلمان شهشن ، وتیان : ئەوانه چین ئەی پینغه مبهری خوا (ﷺ) ؟ فرمووی: ئەگەر پێی گه یشتی سه لامی لی بکه ، وه ئەگەر بانگی کردی بۆ ده عوه تیهک ئەوا وه لامی بانگه وازه کهی بده ره وه ، وه ئەگەر داوا ی نامۆژگاری لی کردی ئەوا نامۆژگاری بکه ، وه ئەگەر پژی و وتی (الحمد لله) تویش وه لامی بده ره وه ، وه ئەگەر نه خویش کهوت ئەوا سه ردانی بکه وه ئەگەر وه فاتی کرد ئەوا شوینی جه نازه کهی بکه وه (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۱۶۲) .

- به لام وه لامدانه وهی واجیبه ، به لگهش له سه ری : ئەو ئایه ته یه که خوا ی گه وه ده فه رمویت:

﴿وَإِذَا حُيِّئْتُمْ بِهِ فَاَحْسِنُوا۟ اِحْسَنَ مِنْهَا اَوْ رُدُّوْهَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ حٰسِبًا﴾ النساء واته : و کاتی به هه رجۆریک سلاوتان لیبکری له لایه ن موسلمانانه وه جا ئیوه به جوانتر له و چاک و چۆنی له باوه پداران بکه ن، یان هه ره یچ نه بیته وه کو خو ی وه لام بده نه وه، به پراستی خوا به حسابی هه موو شتییک ده گاو له گشت که سییک ده پرسیتته وه و پاداشتی هه موو کار یکیش ئەداته وه

وه ئەصل و بنه ماش له فرمانی داخوازیدا واجیب بوونه ئەگەر شتیک له واجب بوونه که لای نه دات بۆ شتیکی تر ، وه ئیجماع له سهر واجیب بوونی له یه کتیک زیاتر له زانایانه وه هاتوو که ئەو ئیجماعه یان گواستوه ته وه ، له وانه : ابن حزم و ابن عبدالبر و الشیخ تقی الدین و جگه له وانه - رهحمتهی خوا له هه موویان بیته - ته ماشای : الآداب الشرعیة بکه (٣٥٦/١) ط ، مؤسسه الرساله .
وه باشتین و ته واوترین له فز بۆ سه لامکردن و وه لامدانه وهی ، ئەوهیه : (السلام علیکم ورحمة الله و برکاته) جا ئەمه باشتین سه لام و ته واوترینیانه .

ابن القیم - رهحمتهی خوی لئ بیته - ده فهرمویت : وه له ریباری پیغه مبهری خوادا (ﷺ) ئەوه بووه که کوئی به سه لامه که بهینی تاوه کو (وبرکاته) ته ماشای : زاد المعاد بکه (٤١٧/٢) .

وه بلاوکردنه وهی سه لام سوننه ته ، به لکو سوننه تیکه هاندانی زۆری تیدا هاتوو به ده سته که وتنی فه زلیکی زۆر ، به به لگهی فه رمووده کهی (أبو هریره) - رهزای خوی له سهر بیته - ده فهرمویت : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : (سویند به و که سه ی گیانی منی به ده سته ، هه رگیز ناچنه به هه شته وه تاوه کو باوه ر نه هینن ، وه باوه ر ناھینن تاوه کو یه کترتان خو ش نه ویت ، ئایا ریگایه کتان پی بلیم ئەگەر جئ به جئ بکه ن ئەوا یه کترتان خو ش ده ویت ؟ سه لام کردن له ئیوانتاندان بلاو بکه نه وه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (٥٤).

٢ - موسته حه بیه سه لامه که سئ باره بکریته وه ئەگەر پیویستی کرد .

وه کو ئەوهی گومانی هه بیته ئەو که سه ی سه لامی لئ کردوو گوئی لئ نه بووه له جاری یه که مدا ، ئەوا موسته حه بیه دووباره بکریته وه ، وه ئەگەر نه بیست ئەوا جاری سییه م سه لام ده کات ، ههروه ها ئەگەر چوو ژوره وه بۆ لای کومه لئیکی زۆر ، وه کو ئەوهی بچیته ژوره وه بۆ لای مه جلیسیکی گه وه و خه لکیکی زۆری تیدا بوو ، جا ئەگەر یه ک جار سه لام بکات ئەوا ته نها ئەوانه ی سه ره تای مه جلیسه که ده بیسن ، بۆیه پیویست ده کات سئ جار سه لام بکات ، بۆ ئەوهی سه لامه که هه موو ئەوانه ی مه جلیسه که بگریته وه .

به لگه ش له سهر ئەوه : فه رمووده کهی (أنس) - رهزای خوی له سهر بیته - له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) : کهوا ئەگەر قسه یه کی بکردایه سئ باره ی ده کرده وه تاوه کو لئ تئ بگن ، وه ئەگەر به اتبایه بۆ لای کومه لئیک و سه لامی بکردایه ئەوا سئ جار سه لامی ده کرد (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (٩٥) .

وه له فه رمووده کهی (أنس) ی پیشووه وه چه ند سوودیک وه رده گرین : وه کو سوننه ت بوونی دووباره کردنه وهی وشه یه ک ئەگەر پیویستی کرد ، وه کو ئەوهی قسه بکات وله قسه کهی تینه گات ، بۆیه سوننه ته دووباره بکریته وه ، وه ئەگەر تینه گه یشت ئەوا سئ باره ی ده کاته وه .

۳ سوننه ته سه لامکردنه که هه موو که سیک بگریته وه ئه وهی دهیناسیت و ئه وهی نایناسیت .

به به لگه ی فهرمووده که ی (عبدالله بن عمرو) - رهزای خویان لی بیت - (کابرایه ک پرسیری له پیغه مبهری خوا کرد (ﷺ) که چاکترین ئیسلام کامه یه ؟ ئه ویش فهرمووی : خواردن ببه خشیت و سلاو بکهیت له و که سانه ی دهینانسی و ئه وانه ی ناینانسی) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۲) و (موسلیم) به ژماره (۳۹) .

۴ سوننه ته ئه و که سه دهست به سه لامکردنه که بکات که وا سوننه ت هاتوو به دهستی کردنی .

له (أبو هريره) وه هاتوو ، فهرموویه تی : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (سوار سلاو له پیاده ده کات و پیاده له دایشتوو و که م له زور) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۲۳۳) و (موسلیم) به ژماره (۲۱۶۰) . وه له ریوایه ته که ی (بوخاری) دا هاتوو : (که سی بچووک سلاو له گوره ده کات و رویشتوو له دایشتوو و که م له زور) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۲۳۴) .

ئهمه ش مانای ئه وه نییه ئه گهر جیاواز بوو له سه لامکردنی ئه وهی له پیشته سه لام بکات مه کروه ، به لکو ئاساییه ، به لام جیاوازه له گه ل کاری له پیشته ، وه کو ئه وهی گوره سه لام له مندال بکات یان ئه و که سه ی ری ده کات سه لام بکات له سوار و له فونه ی ئه وانه .

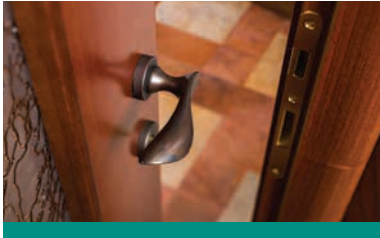
۵ سوننه ته سه لام له مندال بکریت .

به به لگه ی فهرمووده که ی (أنس بن مالک) - رهزای خوی له سه ر بیت - (که وا له گه ل پیغه مبهری خوا دا (ﷺ) به ته نیشته چهند مندالی کدا تپه رین و سلاوی لی کردن) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۲۴۷) و (موسلیم) به ژماره (۲۱۶۸) .

وه له سه لام کردن له مندالان : وا له نه فسی مروف ده کات خو بهزل نه زانیته ، وه مندالان فیری ئه م شه عیره ته بکریت و له ناخیاندا زیندوو بگریته وه .

۶ سوننه ته له کاتی چوونه ماله وهدا سه لام بکات .

نهمهش به شپکه له گشتگیری سه لام کردن ، نئویش پاش نئوهی سیواک ده کات ، چونکه سیواک سوننه ته له کاتی چوونه ماله وه ، نهمهش جیگای چواره مه له و جیگایانه ی دووپاتکراوه ته له سهر سوننه ت بوونی سیواک ، نئویش : له کاتی چوونه ماله وهدا ، به به لگه ی فهرمووده که ی (دایکه عائیشه) که له (موسلیم) دا هاتوو ده فهرمویت : (نه گهر

پیغهمبهری خوا (ﷺ) بهاتایه ته ماله وه نئوا به سیواک دهستی پښ ده کرد (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۵۳) ، جا نه گهر چوو ماله وه و سیواکی کردو سه لام ده کات له خیزانه که ی ، ته نانه ت ههندي له زانایان ده فهرموون : سوننه ته سه لام بکات نه گهر چوو ماله وه ، ههر مایک بیت ، ته نانه ت نه گهر که سیشی تپدا نه بوو ، به به لگه ی نئو نایه ته ی ده فهرمویت : ﴿فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ [النور: ۶۱]. واته : ههرکاتیش چوونه مالانیکه وه سلوا له خوټان و یه کتری بکه ن، نهمه دروودیکی پیروژ و پاکه له لای خوا نا به و شیوه به خوا نایه ت و نادابه کانی خو ی پروون نه کاتوه بوټان به شکو تی بکه ن و نئو نایه تانه بکه نه به رنامه ی ژیانان).

ابن حجر - رهحه تی خوی لئ بیت - ده فهرمویت : وه له باسی گشتگیری سه لام کرده که سه لام کردن و به یه ک گه یشتن و دانیشن

کرده له خو بو که سیک چوو جیگایه که وه که سی تپدا نه بوو ، به به لگه ی نئو نایه ته : ﴿فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ.....﴾ ته ماشای : (فتح الباری) بکه فهرمووده ی ژماره (۶۲۳۵) باب إفشاء السلام .

سوود به ده ست هاتوو یه ک :

به پپی نئوهی پپشوو سوننه ته له کاتی چوونه ژوروه ودا بو مال سن سوننه ت نه نجام بدریت .

ناوی خوا به پپنن به تاییه تی شه وان .

یه که م :

به به لگه ی فهرمووده که ی (جابر بن عبدالله) - رهزای خویان له سهر بیت - که وا گوپی له پیغهمبهری خوا (ﷺ) بوو ده یه فهرموو : (نه گهر ههر کاتیک که سیک چوو ژوروه بو ماله که ی خو ی و یادی خوی گه وره ی کرد له کاتی چوونه ژوروه ی و له کاتی خواردنیدا ، شهیتان ده لپت : شوپنی خهوتن و خواردنی شیوانتان ده ست نه کهوت ، به لام نه گهر چوو ژوروه یادی خوی نه کرد له کاتی چوونه ژوروه ویدا نئوا شهیتان ده لپت : شوپنی خهوتنتان ده ستکهوت ، وه نه گهر یادی خوی نه کرد له کاتی خواردنه کهیدا نئوا - شهیتان- ده لپت : شوپنی خهوتن و خواردنی شیوانتان ده ستکهوت) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۰۱۸) .

سیواک . به به لگه‌ی فەرمووده‌که‌ی (دایکه عائیشه) له پێشدا باسکرا و ته‌خریج کرا .

دووهم :

سه‌لام کردن له‌وانه‌ی له‌ ماله‌که‌دان .

سێیه‌م :

٧ سوننه‌ته‌ ده‌نگی نزم بکاته‌وه به سه‌لامکردنه‌که‌ ئه‌گه‌ر چووه ژووره‌وه بۆ لای کۆمه‌لیک خه‌وتووێان تیدا بوو .

ئا به‌م شیوه‌یه‌ پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئه‌نجامی ده‌دا ، هه‌روه‌کو له‌ فەرمووده‌که‌ی (المقداد بن الأُسود) دا هاتوو - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت - تێیدا هاتوو ، فەرمووی : (... ئیمه‌ شیرمان ده‌دۆشی و هه‌ر یه‌ک له‌ ئیمه‌ به‌شه‌که‌ی خۆی ده‌خوارد و به‌شه‌که‌ی پێغه‌مبه‌ری خوامان (ﷺ) ده‌برده‌ خزمه‌تی، ده‌لێت : شه‌و به‌ سه‌ردا ده‌هات ، پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) سه‌لامی ده‌کرد به‌ شیوه‌یه‌ک که‌وا که‌سی خه‌وتووی هه‌لنه‌ده‌ساند و که‌سی به‌ ئاگا گوێی لێ بوو) (موسلیم) ریوایه‌تی کردوو به‌ ژماره‌ (٢٠٥٥) .

٨ سوننه‌ته‌ سه‌لام بگه‌یه‌نیت .

جا گه‌یاندنێ سه‌لام سوننه‌ته‌ وه‌کو ئه‌وه‌ی که‌سێک پێت بلێت : سه‌لام بکه‌ له‌ فلان که‌س) ئه‌وا سوننه‌ته‌ ئه‌و سه‌لامه‌ بگه‌یه‌نیته‌ خاوه‌نه‌که‌ی .

به‌لگه‌ش له‌سه‌ر ئه‌وه : فەرمووده‌که‌ی (دایکه‌ عائیشه) یه‌ - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت- که‌وا پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) پێی فەرموو : (جبریل سه‌لامت لێ ده‌کات) ده‌لێت : منیش وتم : وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ) (بوخاری) ریوایه‌تی کردوو به‌ ژماره‌ (٣٢١٧) و (موسلیم) به‌ ژماره‌ (٢٤٤٧) .

له‌ فەرمووده‌که‌دا به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ هاتوو که‌وا سه‌لام بگه‌یه‌ندریته‌ خاوه‌نه‌که‌ی ، هه‌روه‌کو چۆن پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) سه‌لامه‌که‌ی جبریلی گه‌یانده‌ (دایکه‌ عائیشه) ، هه‌روه‌ها له‌ فەرمووده‌که‌ی پێشودا به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی تیدا یه‌ که‌وا سوننه‌ته‌ به‌ که‌سێکدا سه‌لام ره‌وانه‌ بکریت .

٩ سه‌لام کردن له‌ کاتی چوونه‌ ژووره‌وه بۆ هه‌ر مه‌جلیسێک و له‌ کاتی جیاپوونه‌ لێی .

به‌به‌لگه‌ی فەرمووده‌که‌ی (أبوهریره) - ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت- فەرمووی : پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فەرموویه‌تی : (ئه‌گه‌ر یه‌کیکتان چوونه‌ مه‌جلیسێکه‌وه‌ با سه‌لام بکات و ئه‌گه‌ر ویستی هه‌لسی‌ت ئه‌وا با سه‌لام بکات ، چونکه‌ یه‌که‌مه‌که‌ی له‌ پێشتر نبیه‌ له‌ کۆتاییه‌که‌ی) ئه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردوو به‌ ژماره‌ (٩٦٦٤) و أبو داود به‌ ژماره‌ (٨٠٢٥) و الترمذی به‌ ژماره‌ (٢٧٠٦) و الألبانی به‌ (صحیح) ی داناه‌ (صحیح الجامع ١/١٣٢) .

۱۰ سوننه ته له کاتی به یه ک گه یشتندا له گه ل سه لامدا ته وقه بکریت.

وه له سه ر ئه مه هاوه لان کاریان کردوو - ره زای خوا له هه موویان بیٹ - به لگه ش له سه ر ئه وه فه رموده که ی (أبو قتاده) یه - ره زای خوی له سه ر بیٹ - ده لیت : (به نه سم گوت : ته وقه کردن له ناو هاوه لانی پیغه مبه ری خوادا (ﷺ) هه بوو ؟ وتی : به لئ) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۶۲۳) .

۱۱ سوننه ته له کاتی به یه ک گه یشتندا

زه رده خه نه بکات و رووی گه ش بکاته وه .

به به لگه ی فه رموده که ی (أبو ذر) - ره زای خوی له سه ر بیٹ - ده لیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) پیی وتم : (هه رگیز چاکه به کم مه زانن ، هه رچه نده ئه گه ر به روویه کی گه شه وه بگه یته برایه کی خۆت) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۶۲۶) وه له (الترمذی) دا هاتوو له فه رموده ی (أبو ذر) - ره زای خوی له سه ر بیٹ - پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : (زه رده خه نه ت به رووی براکه تدا خه یر و سه ده قه یه بو) (الترمذی) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۹۵۶) وه الألبانی به صحیح ی داناوه (الصحيحه ۵۷۲)

۱۲ وتنی وشه یه کی چاک سوننه ته چونکه سه ده قه یه .

جا ئه گه ر هاتوو له کاتی به یه ک گه یشتندا بوو یان له دانیشنندا یان له هه ر حالیکدا بوو ، جا وتنی وشه یه کی چاک سوننه ته چونکه سه ده قه یه .

به لگه ش له سه ر ئه وه فه رموده که ی (أبو هريرة) یه - ره زای خوی له سه ر بیٹ - ده لیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : (وشه ی باش و چاک سه ده قه یه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۹۸۹) و (موسلیم) به ژماره (۱۰۰۹) .

زۆر جار وشه ی چاک دیت به سه ر زمانی خه لکیدا ، ئه گه ر چاوه روانی پاداشت بکه ن له خواوه ئه وا خه یریکی زۆریان ده گات ، وه به هۆیه وه سه ده قه یه کی زۆر و فراوانیان ده ست ده که ویت .

مامۆستامان ابن عثیمین - ره حمه تی خوی لئ بیٹ - فه رموویه تی : وشه ی چاک وه کو ئه وه ی پیی بلئیت : تۆ چۆنی ؟ ئه حوالت چۆنه ؟ براکانت چۆن ؟

كەسوكارت چۆن ؟ وە لە نمونەى ئەوانە ، چونكە ئەمە لەو وشانەى بە ھۆيەو ھۆشگوزارنى دەخەيتە دلى براكەتەو ، ھەموو وشەىەكى چاك ئەوا سەدەقەىەك و پاداشت و ئەجرت بۆ دەنوسرئت لای خواى گەورە) تەماشای (شرح رياض الصالحين) بكە لە نوسىنى مامۆستامان (۹۹۶/۲) (باب : استحباب طيب الكلام ، وطلاقة الوجه عند اللقاء .)

۱۳ مۆستەحەبە زىكرى خواى گەورە بكرئت لە مەجلىسدا.

ئەو فەرموودانەى دەربارەى فەزلى مەجلىسى زىكر و ھاندان بۆى زۆرن . لەوانە فەرموودەكەى (أبو هريرة) - رەزای خواى لى بئت- دەلئت : پئغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموویەتى: (خواى گەورە فریشتە گەلىكى ھەىە بە رىگاكاندا دەگەرپن بە دواى ئەھلى زىكردا، ئەگەر كۆمەلئىكان بىنى زىكرى خوا دەكەن بانگى یەكتر دەكەن : وەرن بۆ پئویستىیەكەتان ، دەلئت: دەورەیان دەدەن بە بالەكانیان تاوەكو ئاسمانى دونیا... (بوخارى) رىوايەتى كرددوو بە ژمارە(۶۴۰۸) و (موسلىم) بە ژمارە(۲۶۸۹) .

۱۴ سوننه ته به (كفارة المجلس) كۆتايى به مەجلىسه كه بهئيتت.

بە بەلگەى فەرموودەكەى (أبو هريرة) - رەزای خواى لى بئت- دەلئت : پئغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموویەتى : (ھەرکەسىك لە مەجلىسىكدا دانىشت و قسەى بن مانا و پرپووچى زۆر كرد ، جا لە پئش ئەوھى ھەستئت لە مەجلىسەكە وتى : (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ) واتە: (ئەى خوايە ..پاكى و بىگەردى و سوپاس بۆ تۆيە ، شاىەتى دەدەم كە ھىچ خوايەك نىيە شاىستەى پەرستن بئت تەنھا تۆ نەبئت ، داواى لئخۆشبوونت لئدەكەم و دەگەرئمەو ھە بۆ لای تۆ) ئەوا خواى گەورە لە تاوانەكانى مەجلىسەكەى خۆش دەبئت (الترمذى) رىوايەتى كرددوو بە ژمارە (۳۴۳۳) وە الألبانى بە (صحيح)ى داناو ھە (صحيح الجامع ۱/ ۱۰۶۵).

سپیه م : سوننه ته کانی پوښاک و رازاندنه وه

۱ سوننه ته به لای راست ده ست پښ بکات

له له به رکردنی پیلوو نه علدا

سوننه ته نه گهر که سی موسلمان ویستی نه غله که ی
له پښ بکات به پیی راست ده ست پښ بکات ، وه سوننه ته
نه گهر ویستی نه غله کانی داکنه نیت به پیی چه پ ده ست
پښ بکات .

به لگهش له سه ر نه وه : فه رموده که ی (أبو هریره) یه - ره زای خوی له سه ر بیت - که وا
پنځه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : (نه گهر یه کیکتان نه علیکی له پیکرد نه وا با به پیی راستی ده ست
پښ بکات و نه گهر دایکه ند با به پیی چه پی ده ست پښ بکات ، با پیی راستی یه که م پا بیت له پښ
ده کریت و دواینی بیت له داکنندا) (بوخاری) ریوایه تی کردووه به ژماره (۵۸۵۶) .

وه له له فزیکی تر دا که (موسلیم) ریوایه تی کردووه : (با هیچ یه کیکی له تپوه به یه ک نه غله وه ری
نه کات ، با هه ردوو له پښ بکات ، یان هه ردوو داکنه نیت) (موسلیم) ریوایه تی کردووه به ژماره (۲۰۹۷) .

جا له م دوو فهرمووده دا ، سى سوننه تی تیدایه :

۱ به پیی راست دهست پی بکات له کاتی له پی کردندا .

۲ به پیی چهپ دهست پی بکات له کاتی داکه ندنیدا .

۳ یان ههردوو نهعله که ی له پی بکات و یان ههردووی داکه نیت به شیویهک به یهک نهعله وه ری نه کات .

۲ له بهرکردنی پۆشاکى سپى سوننه ته .

مه به سستی ئه ووه یه که وا له نپو ره ننگه کاندای سپی له بهر بکات چونکه ئه ووه سوننه ته ، به به لگه ی فهرمووده که ی (ابن عباس) - ره زای خوی له سهر بیت - ده فهرمویت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (له نپو پۆشاکه کانتاندا سپی له بهر بکه ن چونکه ئه ووه باشتین پۆشاکتانه ، وه مردووه کانتانی پی کفن بکه ن) (ئه حمه د) ریوایه تی کردووه به ژماره (۲۲۱۹) و أبوداود به ژماره (۳۸۷۸) و الترمذی به ژماره (۹۹۴) و الألبانی به صحیح ی داناوه (صحیح الجامع ۱ / ۲۶۷)

مامۆستامان ابن عثیمین - ره حمه تی خوی لی بیت - فهرموویه تی : ئه مه ش گشتگیره بۆ له بهرکردنی پۆشاکى سپى : کراس و ئیزار و شهروال ، هه موویان پیویسته سپی بن چونکه باشته ، به لام ئه گهر ره نگیکی تری له بهر کرد ئه ووا ئاساییه ، به مهرجی له وانه نه بیت که تاییه تن به ئافره ت (ته ماشای : شرح ریاض الصالحین) بکه له نویسنی مامۆستامان (۱۰۸۷/۲).

۳ سوننه ته بونی خوښ به کار بهیننې .

به به لگه ی فهرمووده که ی (انس) ره زای خوی له سهر بیټ - ده فهرمویت : پیغهمبری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: له دونیادا چند شتیکم لا خوښه ویسته : نافر تان و بونی خوښ و بیلبله ی چاوی من له نوږدایه) نه حمه د ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۲۲۹۳) و نه سائی به ژماره (۳۹۴۰) و الالبانی له (صحيح النسائی) دا فهرموویه تی : (حسن صحیح) .

به لام له فزی : (حُبَّ اِلٰی مِنْ دُنْيَاكُمْ ثَلَاثٌ) نه وا فهرمووده یه کی (ضعیف) ه.

پیغهمبری خوا (ﷺ) پیی ناخوښ بوو که وا بونی ناخوښی لپوه بیټ : له (بوخاری) دا هاتوو له فهرمووده یه کی درپښی دایکه عاښه وه - ره زای خوی له سهر بیټ - فهرموویه تی : (وه پیغهمبری خوا (ﷺ) زور گران بوو له سهری که وا بوټیکی هه بوايه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۹۷۲) واته : بوټیکی ناخوښ.

مه گروهه بونی خوښ بگریته وه .

به به لگه ی فهرمووده که ی (انس) - ره زای خوی لئ بیټ -

(پیغهمبری خوا (ﷺ) بونی خوښی نه ده گپراهه وه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۵۸۲).

۴ سوننه ته به لای راست ده ست پی بکات له کاتی سهر شانه کردندا.

مه به ست له (ترجیل الشعر) : شانه کردنیه تی ، جا سوننه ته به لای راست ده ست پی بکات نه مجار لای چه پ.

به لگه ش له سهر نه وه :

فهرمووده که ی دایکه عاښه یه - ره زای خوی له سهر بیټ - ده فهرمویت : پیغهمبری خوا (ﷺ) پیی خوښ بوو لای راست به کار بهیننې له نه عمل له پیکردنیدا و له قز شانه

کردنیدا و له ده ستنوږیدا و له هه موو کار و باره کانیدا) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۶۸) و (موسلیم) به ژماره (۲۶۸) .

چوارهم : سوننه ته کانی پڙمین و باویشک

سوننه ته کانی پڙمین :

سوننه ته ئەو کەسە دەپڙمیت بلیت : (الحمد لله) .

به به لگه‌ی فەرمووده‌کە‌ی (أبو هریره) - ره‌زای خ‌وای لئ بلیت- له پیغه‌مبەری خ‌واوه (ﷺ) فەرموویەتی : (ئە‌گەر یه‌کیکتان پڙمی ئە‌وا با بلیت : (الحمد لله) واته : سوپاس و ستایش بۆ خ‌وا ، ئە‌مجار ئە‌وانه‌ی وان له دە‌ورو به‌ری با بلین : (یرحمک الله) واته : خ‌وا ره‌حمەت لیبکات ، جا ئە‌ویش با ولامیان بداته‌وه و بلیت : (یهدیکم الله ویصلح بالکم) واته : (خ‌وا رینمویبتان بکات و کارو کرده‌وه‌تان چاک بکات) (بوخاری) ری‌وایه‌تی کردوو به ژماره (٦٢٢٤) .

سوننه‌ته جو‌راو‌جو‌ری بکات و هه‌ندێ جار بلیت : الحمد لله علی کل حال واته : (سوپاس و ستایش بۆ خ‌وای گه‌وره له هه‌موو حاله‌تیکدا) له ری‌وایه‌تیک‌ی (أبوداود) دا هاتوو : (ئە‌گەر یه‌کیکتان پڙمی ئە‌وا با بلیت : (الحمد لله علی کل حال) واته : (سوپاس و ستایش بۆ خ‌وای گه‌وره له هه‌موو حاله‌تیکدا) (أبوداود) ری‌وایه‌تی کردوو به ژماره (٥٠٣١) و ابن القیم - ره‌حمه‌تی خ‌وای لئ بلیت- ده‌رباره‌ی ئە‌م فەرمووده‌یه له (زاد المعاد ٤٣٦/٢) دا فەرموویه‌تی : ئیسناده‌کە‌ی (صحیح) ه.

ئە‌و کەسە‌ی وه‌لامی ده‌داته‌وه ده‌للیت : (یرحمک الله) وه سوننه‌ته ئە‌و کەسە‌ی پڙمیوه وه‌لامی بداته‌وه و بلیت : (یهدیکم الله ، ویصلح بالکم) واته : (خ‌وا رینمویبتان بکات و کارو کرده‌وه‌تان چاک بکات) (هه‌موو ئە‌مانه فەرمووده‌کە‌ی (أبو هریره) ی پیشوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ری .

۲ **نه گهر نهو کهسهی پژمی و نهیوت : (الحمد لله) نهوا سوننه ته وه لام نه دریتته وه.**

نه گهر نهو کهسهی پژمی و نهیوت : الحمد لله ، نهوا سوننه ته نیبه وه لام بدریتته وه ، به لکو سوننه ته وه لام نه دریتته وه ، به به لگهی فهرمووده کهی (انس) - رهزای خوی له سر بیټ - فهرموویه تی : (دوو پیاو لای پیغهمبهری خوادا (ﷺ) پژمین ، پیغهمبهری خوا (ﷺ) وه لامی یه کیکیانی دایه وه وه لامی نه ویتیرانی نه دایه وه ، کابرا وتی : نهی پیغهمبهری خوا (ﷺ) وه لامی نهوت دایه وه و وه لامی منت نه دایه وه ، فهرمووی: نه م پیاهه همدی خوی کرد (واته : وتی الحمد لله) و تو همدی خوات نه کرد (واته : تو نهتوت الحمد لله) (بوخاری) ریوایه تی کردووه به ژماره (۶۲۲۵) نه مه له کرداری پیغهمبهری خوا (ﷺ) بووه ، وه له قسه کانیشیدا هاتووه له فهرمووده یه کدا (موسلیم) ریوایه تی کردووه له فهرمووده ی (أبوموسی) وه - رهزای خوی لئ بیټ - ده لئیت : گویم لئ بوو پیغهمبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : (نه گهر یه کیکتان همدی خوی کرد نهوا وه لامی بده نه وه و نه گهر همدی خوی نه کرد نهوا وه لامی مه ده نه وه) (موسلیم) ریوایه تی کردووه به ژماره (۲۹۹۲) .

به لام نه گهر جیگا و مه قامه که جیگا و مه قامی فیرکردن بوو وه کو نه وه ی باوکیک منداله که ی فیر ده کات ، یان ماموستایه ک قوتابیه کانی ، یان له نمونه ی نه وانه که جیگای فیرکردن بیټ ، نهوا پیی ده لئیت : بلئ : الحمد لله ، بو نه وه ی له سر نه م سوننه ته په روه رده ی بکات چونکه رهنگه نه زانیت سوننه ته . هه روه ها نه گهر که سه که هه لامه تی بوو نهوا له پاش سئ جار وه لام نادریتته وه ، نه گهر سئ جار پژمی نهوا وه لام ده دریتته وه و له پاش نه وه وه لام نادریتته وه .

به لگهش له سر نه وه : نهو فهرمووده یه که (أبو داود) له (سنن) ه کهیدا له (أبو هریره) وه ریوایه تی کردووه به (موقوف) ی و به (مرفوع) ی ، ده لئیت : (وه لامی براهه ت بده روه وه سئ جار وه نه گهر له وه زیاتر بوو نهوا هه لامه ته) (أبو داود) ریوایه تی کردووه به ژماره (۵۰۳۴) وه الالبانی - ره حمه تی خوی لئ بیټ - فهرموویه تی : (حسن موقوف و مرفوع) (صحیح أبی داود ۳۰۸/۴) .

وه نه م فهرمووده یه فهرمووده یه کی تر پشتگیری ده کات که (موسلیم) ریوایه تی کردووه له (صحیح) ه کهیدا ، له فهرمووده ی (سلمه بن الأكوع) که وا گوئی لئبوو پیغهمبهری خوا (ﷺ) له کاتیکدا کابراهه ک لایدا پژمی ، پیی فهرموو : (یرحمک الله) کابرا جاریکی تر پژمی ، پیغهمبهری خوا (ﷺ) پیی فهرموو : نه م کابراهه هه لامه تی هه یه) (موسلیم) ریوایه تی کردووه به ژماره (۲۹۹۳) .

به پیی نه وانه ی پیشوو که سیک پژمی له دوو حاله تدا وه لام نادریتته وه :

۲
نه گهر له سئ جار زیاتر بوو ،
چونکه نه وه هه لامه ته .

۱
نه گهر نه یگوت (الحمد لله)

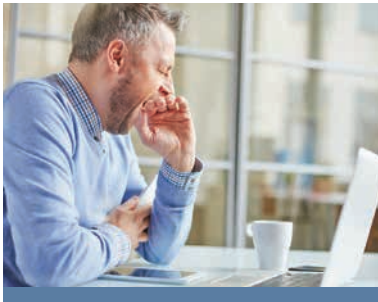

سوننه ته کانی باویشکدان.

سوننه ته باویشکه که ی قوتداته وه ، یان به دهستی بیگیریتته وه .

به لگهش له سهر ئه وه :

فهرمووده که ی (أبو هريرة) - رهزای خوی له سهر بیټ - له پیغهمبری خواوه (ﷺ) فهرموویه تی : (خوی گه وره پژمینی پیخوشه و رقی له باویشکه ، جا ئه گهر یه کیکتان پژمی و سوپاس و ستایشی خوی کرد ئه وا حقی له سهر هه موو موسلمانیک هه یه گوئیستی بیټ پیټ : خوا ره حمت لیبکات ، به لام باویشک له شهیتانه وه یه ، جا ئه گهر یه کیکتان باویشکی بو هات ئه وا تا ده توانی با بیگیریتته وه ، چونکه ئه گهر یه کیکتان باویشکی دا و وتی :

ها ... ئه وا شهیتان پیی پیده که نی) (بوخاری) ربوایه تی کردوو به ژماره (۲۶۶۳) .

وه له (موسلیم) دا هاتوو له فهرمووده ی (أوسعید) وه - رهزای خوی له سهر بیټ - پیغهمبری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (ئه گهر یه کیکتان باویشکی بو هات ئه وا با ده ست له سهر ده می دانات چونکه شهیتان ده چیته ژوروه وه) . (موسلیم) ربوایه تی کردوو به ژماره (۲۹۹۵) ، جا قوتدانه وه ی باویشک ، یان زال ده بیټ به سهریدا له ریگای ده مه وه ، ئه ویش به ریگری کردن له کردنه وه ی یان فشار خستنه سهر ی به ددانه کانی ، وه یان به ده ست خستنه سهر دم و نمونه ی ئه وانه .

ههروه ها باشتره ئه و که سه ی باویشک ده دات دهنگی بهرز نه کاته وه به باویشکه که ی ، وه کو ئه وه ی بیټ : (ها) (یان (ناه) وه نمونه ی ئه و دهنگانه ی لیوه ی ده رده چیټ ، چونکه ئه مه ده بیټه هو ی ئه وه ی شهیتان پیی پیبکه نیټ .

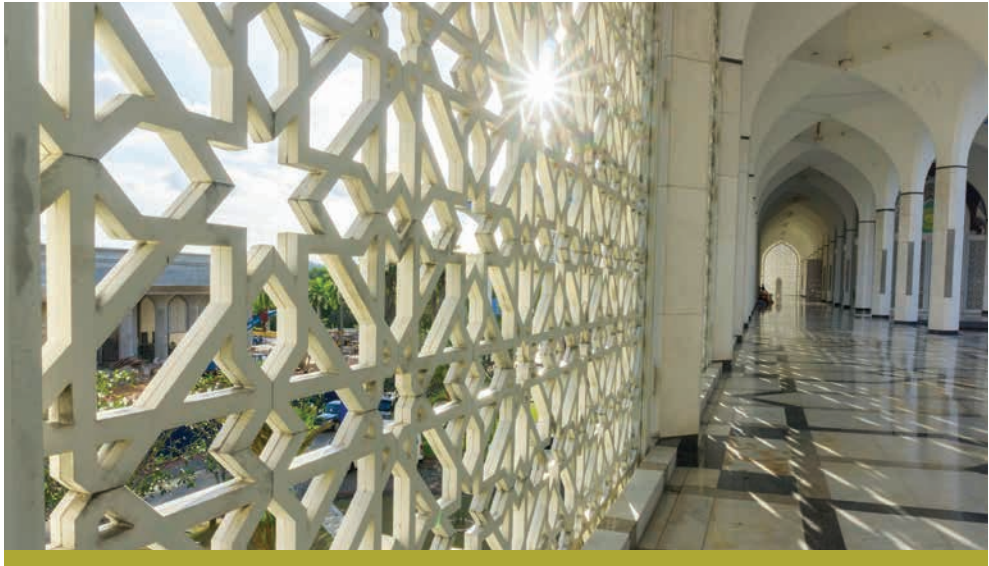
به لگهش له سهر ئه وه :

فهرمووده که ی (أبو هريرة) - رهزای خوی له سهر بیټ - له پیغهمبری خواوه (ﷺ) فهرموویه تی : (باویشک له شهیتانه وه یه ، جا ئه گهر یه کیکتان باویشکی بو هات ئه وا تا ده توانی با بیگیریتته وه ، چونکه ئه گهر یه کیکتان باویشکی دا و وتی : ها .. ئه وا شهیتان پیده که نی)

(بوخاری) ربوایه تی کردوو به ژماره (۳۲۹۸) و (موسلیم) به ژماره (۲۹۹۴) .

ئاگادارییه ک : خه لکی راهاتوون له پاش باویشکدان ده لین : (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) ، وه هیچ به لگه یه ک له سهر ی نییه به لکو جیاوازه له گه ل ریازی پیغهمبری خواوا (ﷺ) ، چونکه زیکیکی وتوه له م جیگایه دا که پیغهمبری خوا (ﷺ) نه یگوتوه .

پینجه م : چەند سوننه تیکی تری روژانه

وتنی ئەو زیکرە ی له کاتی چوونه ژوورهوه بۆ ئاودهست و هاتنه دهرهوه هاتوو .

بۆیه سوننه ته ئەو کهسه ی دهچیتته ئاودهستهوه ئەو زیکره بلیت که له ههر دوو کتیبی (صحیح) دا هاتوو :

له (أنس) هوه هاتوو : (ئەگەر پیڤه مبهری خوا (ﷺ) بچوايه ته ئاودهستهوه : دهیفه رموو : (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ) واته : ئە ی خودایه .. په نات پین ده گرم له شهیتانه نیر و مییه کان) (بوخاری) ریوايه تی کردوو به ژماره (۶۳۲۲) و (موسلیم) به ژماره (۳۷۵) .

(الخبث) نیره ی شهیتانه کان ، وه (الخبائث) مییه کانیانه ، بۆیه په نا ده گریت به خوا له نیره ی شهیتانه کان و مییه کانیا .

وه (الخبث) واته : خراپه کاری ، وه (الخبائث) نه فسه پیس و خراپه کان ، بۆیه په نا ده گریت به خوا له خراپه کاری و ئەهله که ی ، وه به (سکون) گشتگیرته .

وه سوننه ته هه رکه سئ له ئاوده ست ده رچوو بلیت :

ئه وهی له (مسند أحمد و سنن أبي داود و الترمذي) دا هاتوو و الالبانی به صحیح ی داناو له دایکه عایشه وه - ره زای خوی له سه ر بیٹ - ده لیت : (پیغمبه ری خوا ﷺ) ئه گه ر له ئاوده ست ده رچوايه ده یفه رموو: (غفرانک) واته : ئه ی خودایه داوای لیخو شبوونت لی ده که م) ئه حمه د ریوايه تی کردوو به ژماره (۲۵۲۲۰) و أبو داود به ژماره (۳۰) و الترمذي به ژماره (۷) و الالبانی به صحیح ی داناو (تحقیق مشکاة المصابیح ۱۱۶/۱)

نوسینی وه صیئنامه سوننه ته.

جا وه صیئنامه سوننه ته بو هه موو موسلمانیک له کاتی نه خو شیدا یان له سساغیدا ، به به لگه ی فه رموو ده که ی پیغمبه ری خوا ﷺ : (مافی هیچ موسلمانیک نییه که شتیکی هه بیٹ و بیه ویت وه سیئتی پی بکات ، شه و پیک یاخود دوو شه و بمیئته وه مه گه ر وه سیئته که ی نوسرا بیٹ له لای) (بوخاری) ریوايه تی کردوو به ژماره (۲۷۸۳) و (موسلیم) به ژماره (۱۶۳۶) له فه رموو ده ی (ابن عمر) وه

- ره زای خویان لی بیٹ - وه باسکردنی دوو شه و له فه رموو ده که دا بو دیاری کردن نییه ، به لکو مه به ستی ئه وه یه ماوه یه کی که می به سه ردا تیئنه په ریٹ ئیلا وه صیئنامه که ی له ژوو ر سه ری نوسرا بیٹ ، چونکه ئه و نازانیٹ که ی ده مریت ، ئه مه ش سوننه تیکی گشتیه بو هه موو خه لکی .

به لام ئه و وه صیئانه ی که مافه کانی خوی تیدایه وه کو زه کات و حه ج و که ففاره ت ، یان مافه کانی خه لکی تیدایه وه کو قه رز و گه راندنه وه ی ئه مانه ت ، ئه وا وه صیئنامه له مه دا واجیه نه ک سوننه ت ، چونکه مافی واجیبی پیوه په یوه سته ، به تایبه تی ئه گه ر ئه و مافانه هیچ که سیک نه یده زانی (وه هیچ شتیکی واجیبی پی ته واو نه بیٹ به ئه وه وه نه بیٹ ئیلا ئه ویش واجیه) .

لیئورده یی و نه رم و نیانی له کپین و فرۆشتندا .

ئه ویش به وه ده بیٹ که سی کپیار و فرۆشپار خویان براژینه وه به لیئورده یی و نه رم و نیانی له کاتی فرۆشتندا ، وه هیچ یه کیکیان به رانه ر به وی تر توند نه بیٹ له نرخ و ده مه قاله تیدا به لکو هه ر دوو لیئورده بن .

به لگهش لهسه ر ئه وه :

فهرمووده که ی (جابر بن عبدالله) - رهزای خوای لئ بیت - که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (رهحمه تی خوا له و پیاوه ی لیبوره ده یه ، ئه گهر شتیکی فرۆشت یان ئه گهر شتیکی کری یان ئه گهر داوای مافی خوئی کرد) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۰۷۶) .

ههروه ها ئه گهر داوای حه قه که ی خوئی کرد ئه وا سوننه ته به سووک و ئاسانی و نه رم و نیانی داوای بکات ، به به لگه ی فهرمووده که ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) : (وَإِذَا أَقْتَضَى) واته : ئه گهر داوای مافی خوئی کرد).

ئه نجامدانی دوو رکات نوێژ له پاش

هه موو ده ستنوێژیک

ئهمه ش له سوننه ته کانی روژانه یه که فه زلیکی زوړی لهسه ر بنیات ده نریت . ئه ویش : چوونه به هه شته ، له (أبو هريرة) وه هاتوو - رهزای خوای لئ بیت - که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) به بیلالی فهرموو له کاتی نوێژی

به یانیدا : (ئه ی بیلال باسی چاکترین کاریک که له ئیسلامدا کردبیتت بۆم بکه ، چونکه من گویم له دهنگی پیلاوه کانت بوو له بهر ده ستمدا له ناو به هه شتدا) فهرمووی : ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) هه یچ کرداریک نییه لای من چاکتر بیت له وه ی که هه ر کاتیک ده ستنوێژ بشۆرم له هه ر ساتیکی شه و یان روژدا ئه وا به و ده ستنوێژه چه ند رکاتیک نوێژ ده کم). (مه به ستی نوێژی ده ست نوێژه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۱۴۹) و (موسلیم) به ژماره (۲۴۵۸) ، وه (دَفَّ نَعْلَيْكَ) واته : جولانی نه عله کانت .

چاوه روانکردنی نوێژه کان .

چاوه روانکردنی نوێژه کان له و سوننه تانه یه که فه زلیکی زوړی لهسه ر بنیات ده نریت .

به لگهش لهسه ر ئه وه :

فهرمووده که ی (أبو هريرة) - رهزای خوای لهسه ر بیت - که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (هه ر یه کیکتان به رده وام له نوێژدایه مادام نوێژه که ی هۆی مانه وه یه تی، هه یچ ریگریک نییه بچیته وه بو لای خیزانه که ی ئیلا نوێژه که ی نه بیت) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۵۹) و (موسلیم) به ژماره (۶۴۹) ، جا ئه و به و چاوه روانییه پاداشتیکی زوړی ده ست ده که ویت .

له (أبو هريرة) وه ریوایهت کراوه که وای پیغهمبهری خوا (ﷺ) فهموویه تی : (فریشته کان سلاوات دهده نه دیار که سیکتان تا له جی نوپژگه که پیدا مینیتته وه که نوپژی تیدا کردوو، تا کو دستنویژه که می نیت ، فریشته کان ده لین : ئه ی خودایه له تاوانه کانی خوش به ، ئه ی خودایه ره حمی پی بکه ، وه هه ره یه کیکتان به رده وام له نوپژدایه مادام نوپژه که ی هو ی مانه وه یه تی ، هیچ ریگریک نیبه بچینه وه بو لای خیزانه که ی ئیلا نوپژه که ی نه بیت)) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۵۹) و (موسلیم) به ژماره (۶۴۹) ، وه مه به ست له : (ما لم یُحدِثْ) واته شتیک نه کات ده ستنویژه که ی به تال بیتته وه ، وه له (موسلیم) دا هاتوو :

(ئه گهر ئازاری که س نه دات ، ئه گهر ده ستنویژه که ی به تال نه بیتته وه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۴۹) واته : ئه م پاداشته مه رجاره به : ئازار به هیچ که سینک نه گه یه نیت له مه جلسه که پیدا و ده ستنویژه که ی به تال نه بیتته وه .

سیواک :

سیواک یه کیکه له سوننه ته ره ها کان که له هه موو کاتی که ده نجام ده دریت ، وه پیغهمبهری خوا (ﷺ) زور هانی داوین ته نانه ت له جی گایه کدا فهموویه تی : (زور باسی سیواک له سه رتان کرد) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۸۸۸) له فهمووده ی (أنس) هوه - ره زای خوی له سه ر بیت - وه پیغهمبهری خوا (ﷺ) ده رباره ی فهموویه تی : (سیواک کردن پاک و خاوینی دهم و

رازیبوونی خوی تیدایه) ئه حمه د ریوایه تی کردوو به ژماره (۷) و نه سائی به ژماره (۵) له فهمووده ی دایکه عائیشه وه - ره زای خوی له سه ر بیت - و الألبانی به (صحيح) ی داناه (الإرواء ۱/۱۰۵) .

وه سوننه ت بوونی سیواک له چه ند جی گایه کدا دوو پاتکراوه ته وه له پيشدا باسی هه ندیکی کرا که له شه و و روژدا دوو باره ده بیتته وه ، وه کو هه ستان له شه ودا و له کاتی ده ستنویژدا و له کاتی هه موو نوپژیکدا و له کاتی چوونه ماله وه دا - والله أعلم - .

نوپکردنه وه ی ده ستنویژ بو هه موو نوپژیک .

سوننه ته موسلمان ده ستنویژه که ی تازه بکاته وه بو هه موو نوپژیک ، بو نمونه ئه گهر ده ستنویژی شوش بو نوپژی مه غریب و ئه مجار نوپژی مه غریب کرد ، جا ئه گهر کاتی نوپژی عیशा هات ئه و سوننه ته ده ستنویژ بشوریت ، هه رچه نده ده ستنویژی هه بیت ، جا سوننه ته بو هه موو نوپژیک ده ستنویژیکی تازه بشوریت .

به لگهش له سهر ئه وه :

فهرمووده يه ک که له (بوخاری) دا هاتوو ده لیت : (پنجه مبهري خوا (ﷺ) بو هه موو نویتیک ده ستویتیکی ده شوشه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۱۴).

هه ره ها سوننه ته مروّف هه رده م ده ست به ده ستویتی بیت به دریتی رۆژه که ، به به لگه ی فهرمووده که ی (ثوبان) - ره زای خوی له سهر بیت- که وا پنجه مبهري خوا (ﷺ) فهرموویه تی : (هیچ که سیک پاریزگاری له ده ستویتی ناکات ئیلا ئیماندار نه بیت) ئه حمده ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۲۴۳۴) و ابن ماجه به ژماره (۲۷۷) و الدارمی به ژماره (۶۵۵) وه الألبانی به صحیح ی داناو (صحیح الجامع ۲۲۵/۱)

پارانه وه :

روونکردنه وه ی ئه وه ی که سی موسلمان ئه نجامی بدات ئه گهر ویستی بیاریته وه ، له و سوننه تانه :

أ < دوعا بکات له کاتیکدا ده ستویتی هه بیت .

به به لگه ی فهرمووده که ی (أبو موسی) - ره زای خوی له سهر بیت - که له هه ردوو کتیبی (صحیح) دا هاتوو ، وه چیرۆکه که ی له گه ل (أبو عامر) ی مامیدا - ره زای خوی له سهر بیت - کاتێ پنجه مبهري خوا (ﷺ) ره وانیه ی کرد وه کو به رپرسی سوپای (أوطاس) ، وه له فهرمووده که دا هاتوو: (أبو عامر) - ره زای خوی له سهر بیت- کوژرا ، وه (أبو موسی) ی راسپارد که سه لامی بگه یه ئیته پنجه مبهري خوا (ﷺ) و دوعای بو بکات ، (أبو موسی) ده لیت : هه وائی خو مان و هه وائی (أبو عامر) م پیگه یاند و پیم گوت : (أبو عامر) فهرمووی : پیی بلنی داوای لیخوشبوونم بو بکات ، جا پنجه مبهري خوا (ﷺ) داوای ئوای کرد و ده ستویتی پین شوشه و ئه مجار هه ردوو ده ستی به رز کرده وه و فهرمووی : ئه ی خودایه له و به نده یه (أبو عامر) خو ش به) تاوه کو سپیتی بنالیم بینی ، ئه مجار فهرمووی : ئه ی خودایه له رۆژی قیامه تدا به رزی بکه ره وه به سه ر زۆربه ی دروستکراوه کانتدا ، یان به سه ر خه لکیدا) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۴۳۲۳) و (موسلیم) به ژماره (۲۴۹۸).

ب < رووکردنه قبيله :

له (عبدالله بن عباس) هه وه - ره زای خویان له سهر بیت - هاتوو ، ده لیت : (عومه ره ی کوری خه تهاب) - ره زای خوی لیبت- بو ی گپرامه وه ده لیت : کاتێ جه نگی به در بوو ، پنجه مبهري خوا (ﷺ) ته ماشای بیباوه پانی کرد له کاتیکدا ئه وان هه زار که س بوون ، وه هاوه لانی سی سه د و نوژده که س بوون، پنجه مبهري خوا (ﷺ) رووی له قبيله کرد ، ئه مجار ده سته کانی به رز کرده وه و داوای له خواکه ی ده کرد و ده یفه رموو : ئه ی خودایه ئه و به لینه ی پیت داوم بیهینه دی ، ئه ی خودایه ئه و به لینه ی پیت داوم جی به جیبی بکه ، ئه ی خودایه ئه گهر ئه م کۆمه له خه لکه موسلمانه له ناو به ریت چیت له زه ویدا تو ناپه رستیت) به رده وام ده پاراپه وه و داوای له خواکه ی ده کرد و ده سته کانی به رز کردبووه و رووی له

قیبله بوو تاوه کو عاباکه ی سهر شانی کهوت ، نه بو به کرات بو لای و عاباکه ی هه لگرت و خستییه سهر شانی ، نه مجار توند گرتی و فهرمووی : نه ی پیغهمبه ری خوا (ﷺ).. واز له داواکردن له پهروه ردگاره کهت بهینه ، دلنیا به نه و به لینه ی پی داوی ده بهینه ته دی ... (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۷۶۳)

ج < دهست به رزکردنه وه.

به لگه ش له سهر نه وه فهرمووده که ی (ابن عباس) ی پیشوو - ره زای خویان له سهر بیته - وه تئیدا هاتوو: (پیغهمبه ری خوا (ﷺ) رووی له قیبله کرد ، نه مجار دهسته کانی به رز کرده وه) وه فهرمووده بو نه م سوننه ته زورن .

د < دهستپیگردن به ستایشی خوی گه وره و سه لاوات دان له سهر پیغهمبه ری خوا (ﷺ).

به به لگه ی نه و فهرمووده یه ی (الترمذی) ریوایه تی کردوو له (فضاله بن عبید) ه وه - ره زای خوی له سهر بیته - ده فهرمویت : (له کاتیکدا پیغهمبه ری خوا (ﷺ) دانیشتبوو کابراهه ک هاته ژوره وه و نوژی کرد و فهرمووی : نه ی خودایه لیم خوشبه و به زه بیته پیمدا بیته وه) پیغهمبه ری خوا (ﷺ) فهرمووی : نه ی که سی نوژی خوین په له ت کرد ، نه گه ر نوژی ت کرد و دانیشتیت نه واهمه مد و سه نای خوا بکه به وه ی نه و شایه نیه تی ، نه مجار سه لاوات له سهر من بده ، نه مجار لپی بپاریوه) الترمذی ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۴۷۶) وه الالبانی به (صحیح) ی داناوه (صحیح الجامع ۱/۱۷۲).

ه < داواکردن له خوی گه وره به ناوه پیروژه کانی.

جا نه و ناوه پیروزانه ی خوا هه لده بیژی که له گه ل دوعا که یدا بگونجی و ری ک بکه ویته ، جا نه گه ر داوای رزقی له خوا کرد نه واه ده لیت : یا رزاق ، وه نه گه ر داوای ره حمه ت ومیهره بانی له خوا کرد ده لیت : یا رحمن یا رحیم ، وه نه گه ر داوای عزیزه تی لی کرد نه واه ده لیت : یا عزیز ، وه نه گه ر داوای لی خوشبوونی کرد نه واه ده لیت : یا غفور ، وه نه گه ر داوای شیفا و چاره سهر ی کرد نه واه ده لیت : یا شافی .

نا به م شیوه به گویره ی داواکه ی داوا ده کات ، به به لگه ی نه و نایه ته ی ده فهرمویت : ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ [الأعراف: ۱۸۰]. واته : ناوه کانی خوا هه موو جوان و پرشکون ده سا ئیوه یش هه ر به و ناوانه وه بانگی بکه ن ، لاله و نزاو داوا هه ر به وانه بکه ن) .

و < دووباره کردنه وه ی دوعا و پیداکرتن له سهر ی.

به لگه ش له سهر نه وه فهرمووده که ی (ابن عباس) ه - ره زای خوی لی بیته - که له پیشدا باسکرا ، تئیدا هاتوو پیغهمبه ری خوا فهرمووی : (نه ی خودایه نه و به لینه ی پیته داوم بهینه دی ، نه ی خودایه نه و به لینه ی پیته داوم جی به جیی بکه) به رده وام ده پارایه وه و داوای له خواکه ی ده کرد تاوه کو عاباکه ی سهر شانی کهوت ، نه بو به کرات توند گرتی و فهرمووی : نه ی پیغهمبه ری خوا (ﷺ) .. واز له داواکردن له پهروه ردگاره کهت بهینه .. (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۷۶۳) .

ههروهه ها ئهوهی له ههردوو کتیبی (صحیح) دا هاتوو ، له فهرمووده کهی أبو هریره کاتی پیغهمبهری خوا (ﷺ) دوعای بو عه شیره تی (دهوس) کرد ، فهرمووی : (ئهی خودایه هیدایه تی (دهوس) بده - با موسلمان بن - و بیانیه نه بو ئیره ، ئهی خودایه هیدایه تی (دهوس) بده - با موسلمان بن - و بیانیه نه بو ئیره) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۹۳۷) و (موسلیم) به ژماره (۲۵۲۴) .

ههروهه ها ئهوهی له (صحیح مسلم) دا هاتوو ، ده رباره ی : (ئهمجار باسی کابرایه کی کرد که سه فهره کهی دریز ده کاته وه و قزگف و توژاوی یه ، دهستی بهرز ده کاته وه بو ئاسمان پهروه ردگار... پهروه ردگار ....) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۱۰۱۵) وه ئهم دووباره کردنه وه یه پیداکرتنی تیدا به دی ده کړیت .

سوننه ت وایه سی جار بپارێته وه ، به به لگه ی فهرمووده کهی (ابن مسعود) - رهزای خوی له سه ر بیته - که له ههردوو کتیبی (صحیح) دا هاتوو ، وه تیدا هاتوو : (وه ئه گه ر دوعای بکردایه ئه وا سی جار دوعای ده کرد ، وه ئه گه ر داوای بکردایه سی جار داوای ده کرد ، ئهمجار فهرمووی : ئهی خودایه .. قوره یش به ههلاکه تدا به ره) سی جار (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۴۰) و (موسلیم) به ژماره (۱۷۹۴) .

ن ک شاردنه وه ی دوعاکه .

به به لگه ی ئه و ئایه ته ی که ده فهرمویت : ﴿ اَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ﴾ [الأعراف: ۵۵] واته : ده سا به سه ر کزیی و به په نامه کیی ، له پهروه ردگارتان بلا ئینه وه .

وه شاردنه وه ی پارانه وه نزیکتره له ئیخلاصه وه ، بو یه خوی گه وه مه دحی زه کریای کرد و فهرمووی : ﴿ اِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ﴾ [مریم: ۳] واته : ئه و ده مه که زور به هیواش و له سه ر خو و زور به ویل و به ئه ده به وه له میحرابه کهی خویدا هانا وهاواری له پهروه ردگاری خو یکرد به ده نگیکی نزم ونه وی ، تاخزم و کهس و کاری نه زانی و ، پيش هه موو شتیکیش خوا حه زی له ئارامیی و له سه رخویه .

وه کو ویستنی ئیخلاص له سه ر یه کی له بوچوونی پيشه وایانی راهه کار

سوود به ده ست هاتوو یه ک : ره نگه هه ندی کهس پرسپار بکات : له دوعاکاندا چی بلیم ؟

وه لأم : بپارێوه له وهی ده ته ویت له کاروباری دنیا و دواروژ ، وه سووربه له سه ر ئه وهی له دوعاکاندا (کو که ره وه ی وشه کان) به کار بهیتی ، ئه ویش ئه و دوعایانه ن که قورئان و فهرمووده دا هاتوون ، چونکه دوعای خهیری دنیا و قیامه تی تیدا یه ، وه جوان وردبه ره وه کاتی ئهم پرسپاره ئاراسته ی پیغهمبهری خوا (ﷺ) کرا ئه ویش به چه ند وشه یه کی مه زن و گه وه وه لأمی دایه وه ، که دنیا و قیامه ت بو که سی موسلمان کو ده کاته وه ، ئا ئه وه چی موژده یه کی گه وره یه ! وه چه ند به خشنده ییبه کی فراوانه ، بو یه ده ستی پیوه بگه ر و لپی تیبگه .

له (أبو مالك الأشجعي) يهوه هاتوو له (باوكی)یهوه - رهزای خویان لى بىت- (گوئی له پىغه مبهرى خوا (ﷺ) بوو - له کاتیکدا کابرایه ک هات بۆ لای- فهرمووی : ئەى پىغه مبهرى خوا (ﷺ) چى بلىم له کاتیکدا داوا له پهروه رداگاره کهم ده کهم ؟ فهرمووی : بلى : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ، وَارْحَمْنِي ، وَعَافِنِي ، وَارْزُقْنِي) واته : (ئەى خودایه لىم خوشبه و بهزه ییت پىمدا بىتهوه و سهلامه تم بکه و ریزق و رۆزیم بده) په نجه کانی له یه ک نا ته نها په نجه گه و ره نه بىت- واته : ته نها چوار دوعا بوو- (ئا ئەو دوعایانه دونیا و دواروژت بۆ کۆده کاته وه) (موسلیم) ریوايه تی کردوو به ژماره (۲۶۹۷).

وه له ریوايه تىکی تر دا ههر له ئەوه وه هاتوو : (ئەگەر که سىک موسلمان بوایه ئەوا پىغه مبهرى خوا (ﷺ) فیری نوژ ده کرد و ئەمجار فه رمانی پىده کرد ئەم وشانه بلىت : ئەى خودایه لىم خوشبه و بهزه ییت پىمدا بىتهوه و هیدایه تم بده و سهلامه تم بکه و ریزق و رۆزیم بده) (موسلیم) ریوايه تی کردوو به ژماره (۲۶۹۷) .

◆ چهنده پىوست به وه به له گه ل نه فسى خۆندا دوو به دوو بىتهوه و لىپرسینه وه ی له گه لدا بکه بت ، وه زىکرى خواکەى خۆت بکه بت به تابه تى له رۆزگار کدا سه رقالى و بىناکاپوون زۆر بووه.

سوود به دەست هاتووێه کی تر :

سوننه ته که سی موسلمان دوعا بۆ بڕاکه ی بکات به بئ ئاماده بوونی خوئی (له پشته مله) ، چونکه ئه و دوعایه وه لأم ده درێته وه به ئیزنی خوای گه و ره ، وه ئه و که سه ی دوعا که ده کات فه زلیکی گه و ره ی ده ست ده که ویت ، ئه ویش ئه وه یه که (موسلیم) له (صحیح) ه که یدا ریوایه تی کردوو ه له (أبو درء) وه - ره زای خوای له سه ر بیټ- ده لیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموو یه تی : (دوعای هه ر که سی ک بۆ بڕاکه ی له پشته مله وه لأم ده درێته وه ، له سه ر سه ری فره شته یه ک هه یه راسپێردراوه هه رکاتیک دوعای خه ی ر بۆ بڕاکه ی خوئی بکات ئه وا فره شته راسپێردراوه که ده لیت : (امین) وه هه ره کو ئه وه بۆ تویش (موسلیم) ریوایه تی کردوو ه به ژماره (۲۷۳۳) .

وه له سوننه ته کانی روژانه زیکری خوای گه و ره یه :

وه مه زنتریان : خویندنه وه ی قورئانه ، جا خوا په رستی کردن به خویندنه وه ی قورئان وای له سه له ف کردوو ه که شه وان نه خه ون ، له جیگه ی خویان تاری کردوون ﴿ كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الْاٰیِلِ مَا يَهْجَمُوْنَ ﴿۱۷﴾ وَبِالْاَسْحَارِ هُمْ يَسْتَعْمَرُوْنَ ﴿۱۸﴾ . [الذاریات: ۱۸] . واته : که می ک له شه و ئه خه ون، زۆر به ی شه و نوێژان ئه کرد (۱۷) هیمان له به ره به یاندا، له خوا داوای خو شبوون ده که ن، وه ک ئه وه که شه و هه ر خه ریکی گوناح و تاوان بووبن! (۱۸) .

جا له شه وه که یاندا خویندنه وه ی قورئان و ئه ودوای زیکره کان که له پیغه مبه ری خوا وه (ﷺ) هاتوو ه کو کردوو ه ته وه ، موژده بۆ خوئی چی شه ویکه که ئه هله که ی هه لده ست و زیندوو ی ده که نه وه ، ئای چه ند ئیمه خه ساره تمه ند و که مته ر خه مین و شه وان و کاتی سه حه ر به که م ده زانین ! وه به لکو له سه ریچی خودامان رزگار بین ، ئیلا مه گه ر که سی ک خوا ره حمی پیکرد بیټ .

له (حماد بن زید) وه هاتوو ه ئه ویش له (عطاء بن السائب) وه که وا (أبو عبدالرحمن) فه رموو یه تی : (ئهم قورئانه مان وه رگرت له که سانیکه وه هه والیان پیداین که وا ئه گه ر فیری ده ئایه ت بوایه ن ، ئه وا لی تینه ده په رین بۆ ده ئایه تی تر تا وه کو نه زانن چی تیدایه ، بۆیه فیری قورئان و کارکردن پیی ده بوین ، وه ئهم قورئانه له پاش ئیمه ده بیته میراتی که سانیک ده یخۆنه وه هه ره وه کو چۆن ئاو ده خۆنه وه له گه روویان تینا په ریت) ته ماشای : سیر أعلام النبلاء بکه (۲۶۹/۴) .

زیکرکردن ژیا نه وه ی دلّه کانی تیدایه :

زۆرێک له ئیمه به تاییه تی له م سه رده مه دا ، زۆری مه شغه له تی بووه ته هۆی ژه نگی دلّی و بیئاگایی ، وه ژیا نه وه ی دلّه کان به زیکر ده بیټ ، له (صحیح البخاری) دا هاتوو ه له فه رموو ده ی (أبو موسی) وه - ره زای خوای له سه ر بیټ- ده لیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموو یه تی : (ئهمونه ی ئه و که سه ی یادی خوا ده کات و ئه وه ی یادی

ناکات وهکو زیندوو و مردوو وایه) وه له لهفزه کهی (موسلیم) دا هاتوو، پیخه مبهری خوا (ﷺ) فهرموو یه تی: (مموونه ی ئەو ماله ی خوی تیدا ده کریت و ئەو ماله ی یادی خوی تیدا ناکریت وهکو زیندوو و مردوو وایه) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (٦٤٠٧) و (موسلیم) به ژماره (٧٧٩).

خوای گه وره له زۆر جیگادا هانی داوین بۆ زیکرکردنی، له وانه:

1) خوای گه وره هانی بهنده کانی داوه زیکری خوا زۆر بکهن، خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اذْكُرُوْا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيْرًا ۝۴١ وَسِيْحُوْهُ بَكْرًا وَّاصِيْلًا ۝۴٢﴾ [الأحزاب: ٤١-٤٢]. واته: ئەو ئەو كهسانه ی پرواتان هیناوه! یادی خوا بکهن یادیکی زۆر، واته: بۆ چه دو سنور یادی خوا بکهن (٤١) وه هه موو به یانی و ئیواره یه ک خوا به پاک و خاوین رابگرن و هه رده م (سبحان الله) بلین (٤٢).

2) خوای گه وره به لینی به و ژن و پیاوانه داوه که زیکری خوا ده کهن به لیخو شبوون و پاداشتیکی زۆر، خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿وَالذِّكْرِيْنَ ۝۴۱ اللّٰهَ كَثِيْرًا وَالذِّكْرِيْنَ ۝۴۲ اللّٰهَ هُمْ مَغْفِرَةٌ وَّاجْرًا عَظِيْمًا ۝۴۳﴾ [الأحزاب: ٣٥]. واته: ئەو پیاوو ژنانه ی که زۆر یادی خوا ئە کهن، خوا لیبوردن و پاداشتیکی زۆر مه زن و گه وره ی بۆ ئاماده کردون.

3) خوای گه وره ئاگاداری کردینه وه له ره وشتی دووره وه کان، جا ئەوان زیکری خوا ده کهن، به لأم و رده به وه ئەنده زه ی زیکره که یان چه نده، خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ يُخٰدِعُوْنَ اللّٰهَ وَهُوَ خٰدِعُهُمْ وَاِذَا قَامُوْا اِلَى الصَّلٰوةِ قَامُوْا كَسٰلٰى وِرَءًا وَّ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ اِلَّا قَلِيْلًا ۝۴۲﴾ [النساء: ١٤٢]. واته: بیگومان دوورو وه دهغه له کان به خه یالی خاویان ده یانه وئ فیل له خوا بکهن و بیخه له تینن! ئەو بره ملکه چی و به رفه رمانه شیان هه ر بۆ ئە وه یه، به لأم خوا خه له تینه رو ته فره ده ری ئە وانه، فریو فیله کانیان زۆر به ئسانی پووچه ل ده کاته وه و سه رناگرن، هه رکه ده چن بۆ نوێژ کردنیش ده بینی به ته وه زه لی راست ئە بنه وه و هه لده سن، چونکه به ته مای پاداشت و خو شنوودی خوا نین، له به رامبه ر خه لکدا رووپامایی ده کهن و بۆ رووینی نوێژ ئە کهن! تا پێیان نه لێن کافرن، زۆر که میشیان یادی خوا ده کهن).

4) وه خوای گه وره وریای کردینه وه که سامان و مندال سه رقالمان بکهن له زیکری خوا، خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُلٰهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ۝۹﴾ [المنافقون: ٩]. واته: ئەو ئە وانه ی باوه رتان هیناوه! مأل و مندالتان له یادی خوا غافلتن نه کهن، هه رکه سیک کاری واکات! ئە وانه ن زیامه ن و دوړاو، چونکه فه زل و باوی دونیایان به سه ر پاشه پوژدا داوه.

5) و رده به وه له گه ل مندال هم فه زله مه زن و شه ره فه به رزه، خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿فَاذْكُرُوْنِيْ ۝۱۰ اذْكُرُوْنِيْ ۝۱۱﴾ واته: ده سا ئیوه ئە ی موسلمانان! یادی من بکهن، تا منیش یادی ئیوه بکه م، پاداشتان به چاکه بده مه وه).

وه له فهرموودهیه کی قودسیدا فهرموویه تی : (من به گویره ی گومانی بهنده که مم به رانبه ر به من ، وه من له گه لیدام ئە گهر یادم بکاته وه ، جا ئە گهر له نه فسی خۆیدا یادم بکات ئەوا منیش له نه فسی خۆمدا یادی ده کهم ، وه ئە گهر له نیو کۆمه لیکدا یادم بکات ئەوا من له ناو کۆمه لیکدا یادی ده که مه وه که له وانه چاکتر و باشترن) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۷۴۰۵) و (موسلیم) به ژماره (۲۶۷۵) له فهرمووده ی (أبو هريره) وه - رهزای خوای له سه ر بیّت -.

وه ئه وه ی له سوننه تی پیغه مبه ره وه (ﷺ) هاتوو له جوړه کانی زیکر زوړن ،

له وانه :

١ له (أبو هريره) وه هاتوو - رهزای خوای لى بیّت - کهوا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (هه رکه سی بلیت : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) واته : هه یچ په ستر او یکی به حه ق نییه شایسته ی په رستن بیّت ته نها (الله) نه بیّت ، ته نها و بن هاوه له ، مو لک و سو پاس و ستایش ته نها بۆ ئەوه و توانای به سه ر هه موو شتی کدا هه یه) هه ر که سی ک له روژی کدا سه د جار بلیت ئەوا (خه ی ر و چاکه ی) به ئەندا زه ی ئەوه یه ده کۆیله ی ئازاد کردیّت و سه د چاکه ی بۆ ده نوسر یّت و سه د خرابه ی ده سپر یته وه و له روژه دا پارێزراو ده بیّت له شه ی تان تا کو ئیوا ره ی به سه ردا دیّت وه له روژی قیامه تدا هه یچ که سی ک له ئەو باشتری پی نییه (یان له و باشتری نه هینا وه) ئیلا که سی ک له و زیاتری وتیّت. وه هه رکه سی ک له روژی کدا سه د جار بلیت : (سبحان الله وبحمده) ئەوا تاوانه کانی هه لده ور یّت هه رچه نده به ئەندا زه ی که فی سه ر ده ریا بیّت)) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۳۲۹۳) و (موسلیم) به ژماره (۲۶۹۱) .

٢ له (أبو أيوب) وه هاتوو - رهزای خوای له سه ر بیّت - پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (هه رکه سی ک بلیت : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) واته : (هه یچ په ستر او ی ک نییه شایسته ی په رستن بیّت ته نها (الله) نه بیّت ، ته نها و بن هاوه له ، مو لک و سو پاس و ستایش ته نها بۆ ئەوه و توانای به سه ر هه موو شتی کدا هه یه) ده جار ، ئەوا وه کو ئەوه یه چوار نه فسی له کوره کانی ئیسماعیلی ئازاد کردیّت) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (۶۴۰۴) و (موسلیم) به ژماره (۲۶۹۳) .

٣ وه له (سعد بن أبي وقاص) وه هاتوو - رهزای خوای له سه ر بیّت - ده لیت : (لای پیغه مبه ری خوا (ﷺ) بووین ، فهرمووی : ئایه هه ر یه کی کان ناتاو یّت له هه موو روژی کدا هه زار حه سه نه ی ده ست بکه و یّت ؟ یه کی ک له دانیش توانی پرسیا ری کرد و وتی : چۆن یه کی ک له ئیمه هه زار حه سه نه ی ده ست ده که و یّت ؟ فهرمووی : سه د ته سه یحه بکات (واته : بلیت: سبحان الله) ئەوا هه زار حه سه نه ی بۆ ده نوسر یّت یان هه زار گونا هه ی له سه ر ده سپر یته وه) (موسلیم) ریوایه تی کردوو به ژماره (۲۶۹۸)

له (أبو هريرة) وه هاتووہ - رهزای خوای له سهر بیټ- کهوا پیغهمبهری خوا (ﷺ) فہرموویہ تی : (هہرکه سیک له روژیکدا سہد جار بلیت : (سبحان الله و بحمده) ئەوا تاوانه کانی هەلده و پرت هەرچه نده به ئەندازە ی کهفی سهر دهریا بیټ) (بوخاری) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۶۴۰۵) و (موسلیم) به ژماره (۲۶۹۲) وه له ریوایه تیکی تردا له (موسلیم) دا هاتووہ : (ههر که سیک کاتی روژده کاتهو و کاتیک روژی به سهردا ئاوا ده بیټ سهد جار بلیت : (سبحان الله و بحمده) واته: پاکی و بیگهردی بو خوا و سوپاس و ستایش ههر بو ئەو) ئەوا هیچ که سیک له روژی قیامه تدا نایه ت له ئەو باشتی هینا بیټ ، ئیلا که سیک نه بیټ وه کو ئەوی وتبیټ یان له و زیاتری وتبیټ (موسلیم) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۲۶۹۲) .

وه ئەو فہرموودانه ی له سهر جوړه کانی زیکر و فہزلی هاتوون زوړن ، وه ئەوہی باسکرا له به ناوبانگترین و راسترینیا نه له سهر فہزلی زیکر هاتوون ، وه هی تریش هاتووہ و زوړن، له (أبو موسی الأشعري) یه وه هاتووہ - رهزای خوای له سهر بیټ- ده لیټ : پیغهمبهری خوا (ﷺ) پیی وتم: نایا گهنجینه یه کت له گهنجینه کانی به هه شت نیشان بدهم ؟ وتم : به لی، ئەویش فہرمووی: (لا حول ولا قوۃ إلا بالله) یه (بوخاری) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۴۲۰۲) و (موسلیم) به ژماره (۲۷۰۴) .

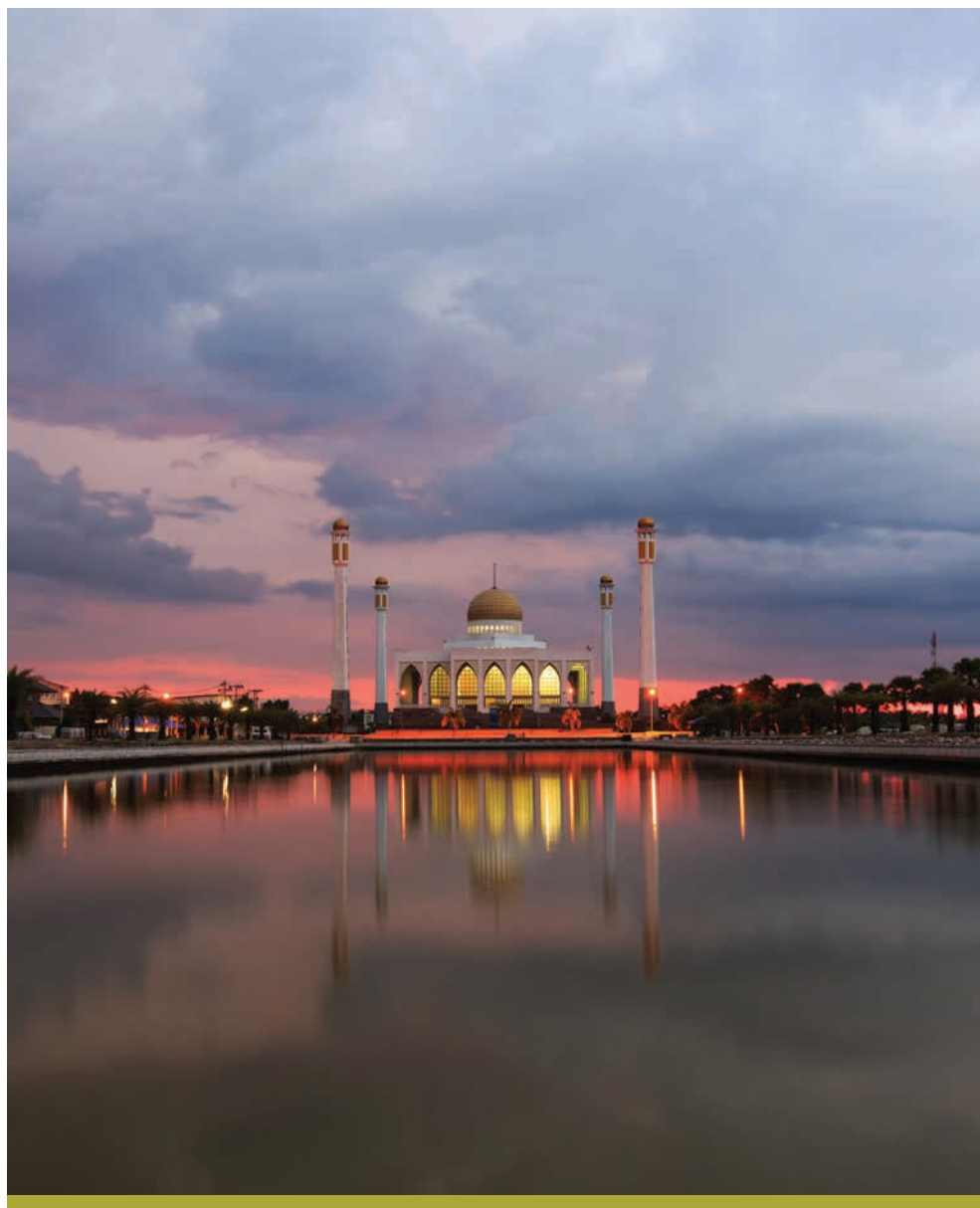
له (أبو هريره) وه - رهزای خوای له سهر بیټ- هاتووہ ، ده لیټ : پیغهمبهری خوا (ﷺ) فہرموویہ تی: (ئەگەر بلیم : (سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ) پیم خوشتره وه له هه موو ئەوہی روژی به سهردا هه لاتووہ) (موسلیم) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۲۶۹۵) .

ههروه ها داوای لیخو شبوون (الاستغفار) یه کیکه له جوړکانی زیکر ، له (الأغر المزني) یه وه هاتووہ، پیغهمبهری خوا (ﷺ) فہرموویہ تی : (ده لیټی ته میک دهریټه سهر دلما ، بویه من له روژیکدا سهد جار داوای لیخو شبوون ده کهم) (موسلیم) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۲۷۰۲) .

ئهمه ش کرداری پیغهمبهری خوا (ﷺ) بووه ، وه له فہرمووده کانیدا هانی داوین داوای لیخو شبوونی لی بکهین، ههروه کو له (صحيح مسلم) هاتووہ به هه مان شیوه له (الأغر) وه - رهزای خوای لی بیټ - فہرموویہ تی : پیغهمبهری خوا (ﷺ) فہرموویہ تی : (ئە خه لکینه ته وبه بکهن و بگه رپنه وه بو لای خوا ، من له روژیکدا سهد جار ته وبه ده کهم) (موسلیم) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۲۷۰۲) .

له (بوخاری) دا هاتووہ له فہرمووده ی (أبو هريرة) وه - رهزای خوای لی بیټ - ده فہرموویټ : گویم لیوو پیغهمبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : (سویند به خوا من داوای لیخو شبوون له خوا ده کهم و ته وبه ی لاده کهم له روژیکدا زیاتر له هه فتا جار) (بوخاری) ریوایه تی کردووہ به ژماره (۶۳۰۷) بویه پیویسته به نده بی ناگا نه بیټ له داوای لیخو شبوون کردن.

سوننه تی زیکر - ههروه ها هه موو سوننه ته کانی روژانه - کو تایی پی ده هیتم له زی کر یکی مه زن که له هه ردوو (صحیح) دا هاتوون ، ئه ویش فه رمووده که ی (أبو هريرة) یه - ره زای خوای لئ بیت - فه رموویه تی: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : (دوو وشه هه ن ، سووکن له سه ر زمان ، قورس و سه نگینن له سه ر ته رازوو ، خو شه ویستن لای خوای میه ره بان که ئه وانیش بریتین له : سبحان الله وبحمده، سبحان الله العظيم)) (بوخاری) ریوایه تی کردوو به ژماره (٦٤٠٦) و (موسلیم) به ژماره (٢٦٩٤) .

Kurdish

پیشه کی

سوننه ته کانی
پیش فه جر

سوننه ته کانی
کاتی فه جر

سوننه ته کانی
کاتی چیشه نگاو

سوننه ته کانی
نیوه زۆ و عهسیر

سوننه ته کانی
کاتی مه غریب

سوننه ته کانی
کاتی عیسا

سوننه ته کانی
خواردن

چهند سوننه تیکی سه لام کردن
و به یهک گه بشتن و دانیشتن

سوننه ته کانی بۆشاک
و رازاندنه وه

سوننه ته کانی بۆمین
و باوتشک

چهند سوننه تیکی تر

سوننه ته کانی پیغه مبهری خوا

صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ

وزیکره کانی رۆژانه ی

اللغة الكردية
KURDISH
LANGUAGE

جميع لغات المشروع
ALL LANGUAGES